Friedrich Wilhelm Krummacher

Salomo og Sjulammit

Prekener over Høysangen

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Friedrich Wilhelm Krummacher: *Salomo og Sjulammit* (Prekener over Høysangen).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Første preken (Høys 5,2) 1
Andre preken (Høys 5,2–5) 9
Tredje preken (Høys 5,6–10) 16
Fjerde preken (Høys 6,10) 26
Femte preken (Høys 6,11–13) 32
Sjette preken (Høys 1,4) 40
Syvende preken (Høys 4,6–8) 45
Åttende preken (Høys 3,7–8) 52
Niende preken (Høys 1,13) 58
Tillegg: Jeg er svart (Høys 1,5–6) 64
Om Friedrich Wilhelm Krummacher 74

Første preken (Høys 5,2)

Tekst: Høysangen 5,2: «*Jeg sov, men mitt hjerte våket. Da høres min elskedes røst – han banker på: Lukk opp for meg, min søster, min venninne, min due, min fullkomne! For mitt hode er fullt av dugg, mine lokker av nattens dråper.*»

Slik begynner en historie om det indre liv – en historie som har gjentatt seg utallige ganger i verden, og som stadig skjer på ny blant Jerusalems innbyggere. Det er en liten adventshistorie, både herlig og dyp. Vi vil betrakte den nærmere og begynne på det i dag, idet vi ber Gud om hans velsignelse.

I verset vi har lest, forteller bruden:

- Om en særegen stilling hun har befunnet seg i.
- Om et høyhellig besøk hun har mottatt.
- Om en betydningsfull hilsen hun har fått.

I.

Bruden taler – den benådede sjel, duen i klippekløften. Hun forteller fra sine rike, indre erfaringer. Men hva meddeler hun egentlig? Om seg selv melder hun slett ikke store og glimrende ting; nettopp derfor lyder stemmen hennes så mye mer trøstefull og god for oss.

De helliges dyder tiltrekker mest englene, men våre hjerter åpnes først og fremst ved synet av deres skrøpelighet. En snublende Simon Peter er en skikkelse vi kan kjenne oss igjen i. At selv en Sjulammit, den høyt benådede, kan fare vill – om enn bare for et øyeblikk, som i vår tekst – det ser vi slett ikke ugjerne. Dette er ikke av skadefryd, og enda mindre fordi vi søker et påskudd for våre egne synder, men av andre og mer tilgivelige grunner.

Bruden begynner: «Jeg sov, men mitt hjerte våket.» Slik bør ordene gjengis. Med dette beskriver hun, om enn kortfattet, en inderlig men selvbehagelig tilstand hun har befunnet seg i.

Hvilken tilstand er det snakk om? Det kunne synes som om hun talte om en slik ønskelig hvile som David beskriver: «I fred vil jeg legge meg ned og sove. For du, Herre, du lar meg bo for meg selv i trygghet.» Det kunne også minne om den rolig slumrende profeten i den beleirede fjellfestningen, eller den tilstanden salmisten har for øye når han sier: «De fromme skal fryde seg i herlighet. De skal juble på sitt leie.»

Men dersom det her var tale om en slik evangelisk sabbatshvile, ville brudgommen ikke ha vist seg utenfor og adskilt fra bruden, slik tilfellet er i vår tekst. Han ville heller ikke ha vekket henne. Tvert imot ville han, som andre

steder, sagt til Jerusalems døtre: «Jeg ber dere inderlig, dere Jerusalems døtre, at dere ikke vekker min venninne før hun selv vil!» Nei, alt det øvrige i vår lille fortelling gjør det utvilsomt at uttrykket «Jeg sov, men mitt hjerte våket» her betegner en åndelig forvillelse.

Men her må vi spørre: Hvilken forvillelse er det snakk om? Sjulammit sov ikke «denne verdens barns» dødssøvn. Det er umulig for Herrens hellige å falle tilbake til en slik tilstand, selv om mange av deres livsfaser kan ligne på denne søvnen. Hun hadde ro, men på et falskt leie. Hun sov på roser, men det var roser hun ikke hadde plukket på Golgatas høyde – de var hentet fra hennes eget livs marker.

David sier: «Alt mitt hell er at intet vokser.» Hos Sjulammit skjedde det motsatte, men til hennes uhell, om vi tør bruke et slikt uttrykk. I den siste tiden hadde mye skutt frem hos henne: Hennes hjerte svulmet av de ypperste følelser, og det falt henne lett å gjøre gode gjerninger i rikt mål.

Fristelser nærmet seg henne kun for å gi henne nye seierskranser, og hennes fiender hadde bare angrepet henne for å la hennes saktmodighet og forsonlighet skinne i all sin seirende styrke. Hennes venninner lyttet med beundring og henrykkelse til hennes høytidelige og veltalende stemme. Hennes vandel hadde i lang tid vært uten synd; hellighetens lysglans preget hele hennes vesen, og livet hennes var en uavbrutt kjede av de skjønneste kjærlighetsgjerninger.

Også verden utenfor troen begynte å prise en slik kristendom og gi den sitt bifall. Hun selv følte seg snart i stand til å innby ikke bare mennesker, men Gud selv som gjest. «Å, om min elskede ville komme til sin hage,» sang hun, «og spise dens kostbare frukt!»

Ja, hun eide alt som trengtes for å beverte den innbudne på det herligste; det var forbi med den tidligere usselheten og fattigdommen. Hun betraktet seg i sin nåværende rikdoms speil og stod i fare for å forelske seg i sitt eget bilde. Det åndelige smykket hun så seg selv og sitt liv prydet med, ga henne ikke bare en selvbehagelig glede; det varte ikke lenge før hun lot denne pryden bli en pute under sitt hode, som hun hvilte og sov på.

Hun hvilte. Men hvor hvilte hun? Jeg sier: Rett sett hvilte hun ikke lenger i Jesu armer, men i sitt eget og i sine egne gjerninger. Hun hvilte ikke lenger i Herrens fortjeneste, men på selvplantede blomstermarker; ikke lenger i nåden – og slett ikke i den frie nåden – men i en, om enn uuttalt, bevissthet om egen skjønnhet.

Kort sagt: Hun var umerkelig kommet inn på den samme vei som galaterne i fordums tid. Forskjellen var at følelsene hadde ledet henne, mens en selvklok og lovisk forstand syntes å ha forledet galaterne.

For øvrig ville apostelen like gjerne sagt til henne som til dem: «Er du så uforstandig? Du begynte i Ånd, vil du nå fullende i kjød? Jeg undrer meg over at du så snart vender deg bort … til et annet evangelium. Du er skilt fra Kristus, du som vil bli rettferdiggjort ved loven; du er falt ut av nåden. For i Ånden venter vi ved tro på det som rettferdigheten gir oss håp om. Men du har allerede rettferdigheten som en handelsvare på markedet; du griper den allerede med hendene og finner den hos deg selv.»

Gjennom fortsettelsen av vår lille historie vil det bli fullt ut bekreftet at vi har oppfattet Sjulammits stilling rett. Dette begrunnes særlig ved tre forhold:

1. At Kristus fremstilles som borte fra henne, og at hun likevel har ro.
2. At Herren – som vi straks skal få høre – forlanger å slippe inn til henne i sin skikkelse som den korsfestede.
3. At hun unnskylder sin vedvarende ro når han banker på, med at hun allerede har tatt av seg kjortelen og vasket sine føtter, som hun ikke ønsker å skitne til igjen.

Men fullt ut bekreftet og hevet over enhver tvil blir vår forståelse først ved hele Sjulammits videre livsførsel, som senere skal kaste lys over dette, og særlig ved den særegne måten brudgommen i sin nåde velger å helbrede og gjenreise henne på.

Hun sover altså, og finner ro og tilfredsstillelse i den smigrende bevisstheten om hva hun personlig er blitt til. Hun har vokst, mens Kristus har avtatt.

Mange blant oss befinner seg nok i hennes stilling. Om de ikke hviler i sine egne gjerninger, så hviler de kanskje i sin antatte opplysning, i de «høye åpenbaringer» de har mottatt, i sin iver for Sion eller i sin frimodige bekjennelse. Men alt dette regner Skriften som gjerninger som fører til dom, så sant de brukes som et hvilested. Den som stoler på slikt, sier den, er under forbannelse. Det eneste sanne tilfluktsstedet fra Guds vrede er Kristi blod.

Sjulammit sov. Selv om søvnen hadde sine behageligheter, var den likevel alt annet enn en virkelig fred. Det var en søvn som ikke var helt fri for smertefulle drømmer; sett i dagslys var den kun en overfladisk ro. I det innerste dypet var det noe som våket: «Jeg sov, men mitt hjerte våket.»

Eldre fortolkere har ved «hjertet» forstått Kristus. De mente bruden ville si: «Selv om jeg har beredt meg et falskt og selvvalgt leie, har han likevel holdt trofast vakt ved min side – han som jeg elsker som min egen sjel.»

Og i sannhet, Kristus *er* sine barns hjerte. Det er hans hjerte som elsket for dem, som brast for dem, og som slår for dem; det er hjertet hvor deres liv har sitt pulsslag, og hvorfra alt de selv evner, flyter til dem. Den trofaste vokter har utvilsomt våket over sin due, selv da hun i sin forvillelse sov på den råtne grenen.

Men tross dette er det likevel sikkert at Sjulammit her taler om sitt eget hjerte. Vår Frelsers ord forblir evig sanne: «I meg har dere fred, og andre steder har dere pine.» Pinen er der, uansett hvor skjult den er, og uansett hvor stille den gnager. Hviler man i noe som helst annet enn i Kristus og hans gjerning, vil denne gnagende følelsen i hjertedypet aldri utebli.

I vår menighet hviler mange i et høyklingende, men villfarende læresystem. Disse gjør seg stor umake med å overbevise oss om at de nyter en overordentlig fred. Men selve de anstrengte og heftige forsikringene om deres indre velvære – som de stadig vender tilbake til – gir oss en grunnfestet tvil om sannheten i det de sier. I deres indre finnes en skjult smerte, et fordekt ubehag; de sover, men hjertet har ingen fred. Det er våkent.

Andre hviler i en form for kristelighet de har med seg fra barndommen, men de hviler ikke i Kristus. Jeg er viss på at selv om disse tilsynelatende hviler, så gnistrer det som om en skjult ild ulmer i husets bjelker.

Heller ikke vi er helt frie for fristelsen til å forskjønne en synd for vår samvittighet, i stedet for å ty til Kristi blod. Vi fristes til – som man pleier å si – selv å «gjøre godt igjen» det vi har forbrutt oss mot, for så å hvile i denne selvskapte syndsutslettelsen.

Vi hviler, men hjertet våker. Samvittigheten må renses med Lammets blod før det kan bli snakk om noen grunnleggende ro. Men nok om det – vi aner nå hva Sjulammit mener med sine ord: «Jeg sov, men mitt hjerte våket.»

Den rette hvilesangen kommer fra Golgata og lyder: «Det er fullbrakt!» Sjulammit sovnet til tonene av andre vuggesanger. Kun Kristi gjerning er det sanne hvilestedet for sjelens ro; hun derimot, redde sitt leie med det hun selv besatt. Det eneste rette fredskammeret finnes i Jesu sår; hun bygde seg sitt eget og kledde det med selvvevd tøy.

Hun var ikke helt uten bevissthet om sin egen forvillelse. I det innerste av hennes vesen lød den advarende og straffende vekterstemmen fra Ånden. Derfor fornam hun en uro i roen – selv om hun forsøkte å bringe stemmen til taushet. På det rette fredsleiet har man derimot ro i uroen.

II.

Men la oss la Sjulammit fortelle videre: «Jeg sov, men mitt hjerte våket. Da høres min elskedes røst – han banker på: Lukk opp!» Hun mottar altså besøk – og hvilken gjest er det ikke som nå oppsøker henne! Ja, hun kan sannelig kalle ham sin venn. Selv om hun ikke lenger setter like stor pris på ham som før, er hun likevel det samme for ham som før.

For hvor skulle vel hans får kunne forville seg så langt at han ville forlate dem og si fra seg eiendomsretten til dem? Han har et stort oppdrag å utføre, for han sier: «Dette er hans vilje som har sendt meg, at jeg ikke skal miste noe av alt det han har gitt meg, men reise det opp på den siste dag.»

Men det er ikke bare plikt som driver ham til denne gjerningen; i langt større grad er det hans kjærlighet. Er han vårt hjerte, så er vi hans – men i en annen betydning. «Likesom Faderen har elsket meg,» vitner han, «så har jeg elsket dere.» Hva mer trenger vi nå, mine brødre? Å, hvilken herlighet! Brudgommen kommer.

Men hvordan kommer han? «Mitt hode er fullt av dugg,» sier han, «og mine lokker av nattens dråper.» Hva betyr dette?

«Jeg er Israels vokter,» vil han si, «som verken sover eller slumrer. Jeg vandrer uavlatelig i verden for mine kjæres skyld. Den lyse dag ser meg virksom for dem; den stille midnatt strør sine duggperler på mitt hode. Også gjennom mørkets skygger vandrer min fot. Mine fårs netter med anfektelse og fare gir mine skritt vinger. Sover mine kjære, holder jeg vakt ved deres leie. Vandrer de ved avgrunnens rand, finner de meg og mine frelserarmer!»

Slikt og lignende vil brudgommen si – men det ligger noe enda dypere i disse ordene, en skjult mening. I det uttrykket som her er oversatt med «hårlokker», glimter også betydningen av «torn» eller «tornegren». Slik sier den opphøyde

gjest også: «Mitt hode er fullt av dugg, og min tornekrans drypper av nattens dråper.» Ved duggdråpene forstår vi hans blod. Han fremstiller seg altså for sin venninne i sin skikkelse som den korsfestede.

Vises han i sin skikkelse som den korsfestede før han faktisk ble korsfestet? Høysangen er den «evige sangen» nettopp fordi den er profetisk tvers igjennom, og fordi dens fremsyn når helt til fullendelsen av Guds rike. Den holder opp et speil for alle tiders troende og deres indre erfaringer. De fleste steder ligger de mange betydningene over hverandre som hellige blader. På ett av disse bladene finner man, for hver periode i rikets utvikling, grunntrekkene av dens innerste liv og vesen.

Som «blod-brudgom» viser Herren seg ved den forvilledes hytte. Det er lett å forstå hvorfor han kommer i nettopp denne skikkelsen. For om noe skulle være i stand til å vekke henne, måtte det være dette synet.

Det var dette som kunne:

- Vekke hennes bevissthet om det forferdelige i hennes økende kulde overfor Frelseren.
- Dempe lysten til selvros og minne henne levende om hvor stor hennes naturlige fordervelse er.
- Gjøre tanken om at hun kunne takke seg selv for sin salighet, fullstendig urimelig.
- Kle henne naken, knuse henne på ny og tvinge henne bort fra hennes forfengelige høyder og ned i støvet.

Han viser seg som den som tok over hele omsorgen for hennes frelse – og viste dermed tydelig hva han mente om hennes egen evne. Ved å utøse sitt blod har han uttalt en fryktelig dom over hvor dyp hennes naturlige elendighet og fordervelse er. Ved å utfolde sin store kjærlighet har han fullstendig overskygget hennes egen, som bare var en rykende veke. Ved sine dyders glans fikk han hennes innbilte hellighet til å blekne som en matt skygge.

Bare synet av den tilsidesatte vennen kunne være nok til at Sjulammits alvorlige forvillelse ble opplyst som av et lyn. Det er uendelig mye mer sønderknusende å betrakte den evige frelseskjærligheten enn å se seg selv i den guddommelige lovens speil.

Korset er en klippe som reiser opp det hjertet som engstes av synd, men det er samtidig et tveegget sverd mot egenrettferdigheten. Når korset viser seg i sin blodige herlighet, skjer dette:

- Den trassige lar forlegent blikket synke.
- Den egenrettferdige blir stående forvirret og skamfull.
- Den åndelig kalde blir oppflammet på ny.

Korset er banneret som Herren bruker for å samle sin spredte hjord; det er fyrtårnet som fører de skipbrudne tilbake til havnen; det er det allmektige septeret som får høydene til å synke og dalene til å heve seg. Ånden forklarer og tyder korsets dybder, og alt man kan tenke seg av velsignet virkning og frukt, strømmer fra korset og inn i de helliggjorte sjelers verden.

III.

Brudgommen kommer, banker på døren og taler til den forvillede. Men hvordan hilser han henne? Hun har fortjent skjellsord, bitre bebreidelser – ja, skilsmissebrev. Men denne brudgommen skriver like lite skilsmissebrev som han mottar dem.

Er nådepakten først sluttet, må fjell vike og høyder synke; pakten faller ikke bort, og nåden opphører ikke. Hvor mye den utvalgte enn fornekter ham, slutter ikke hans hjerte å tale til den som er blitt fremmed. Det er som det heter hos Jeremia:

> «Jeg minnes din ungdoms hengivenhet, dine forlovelsesdagers kjærlighet, hvordan du fulgte meg i ørkenen, i et land hvor ingen sår.»

Og videre:

> «Glemmer vel en kvinne sitt diende barn? Om også de glemmer, så glemmer ikke jeg deg. Se, i begge mine hender har jeg tegnet deg.»

Akk, hans forbindelse med den elskede hviler ikke på rettslige betingelser. Han utvalgte henne for å vise sin nåde og troskap, og her kan ikke engang hennes utroskap hindre ham. Tvert imot gir hennes skrøpelighet hans selvforherligelse et enda større omfang og forhøyer glansen i hans ære.

Dessuten er bruden en uerstattelig kjærlighetsgave for ham. Hun er gitt ham av hans Far, med den bestemte vilje at han for enhver pris ikke skal miste henne, men reise henne opp på den siste dag. Hvordan skulle han la oppfyllelsen av dette dyrebare vervet være avhengig av hennes prestasjoner? Hans iver etter å fullføre Faderens vilje er sterkere enn døden, fastere enn dødsriket og mektigere enn alt annet, og den overvinner alt.

Hør ham tale, den nådige, foran Sjulammits lukkede port, og la det dere høster av denne betraktningen, føre dere på hans ords bølger tilbake til deres kilde og utspring. Hvor ankrer dere? I en himmel av nåde, i et hav av barmhjertighet! Hvilket uttrykk kan vel svare til kjærlighetsfylden i Jesu hellige hjerte? Her befinner vi oss på det ubegripeliges grunn. Å ane, å slå hendene sammen i undrende henrykkelse, å tilbe – det er alt som gjenstår for oss.

«Min søster!» – slik begynner han å tale til den forblindede. Selv om hun glemte sin egen adel, forble hennes høye stilling den samme for ham, som gjennomskuet hennes skrøpelighets elendige kappe.

«Min søster!» Dere kjenner det underet som denne fortrolige benevnelsen hviler på. Dere kjenner til denne hellige, broderlige foreningen som Guds Sønn står i til sitt folk – ved det hemmelighetsfulle naturskiftet der han tok vår natur på seg og gjorde oss delaktige i sin.

Menigheten er beslektet med ham; den er ånd av hans ånd. Vinrankene er ikke bare bundet til vinstokken, de er innpodet i den og lever et felles liv med stammen. Han er ikke knyttet til menigheten bare ved en pakt eller et fritt valg; de er også forent ved en vesens-enhet. Han kan ikke fornekte den uten å fornekte sitt eget kjøtt og blod.

At menigheten ved en overnaturlig fødsel er av guddommelig slekt, er dens uutslettelige særkjenne. Det kan være at Herren i henne har en svært skrøpelig, fallen, utro og forarmet søster – men hun forblir likevel alltid hans søster. Ja, om han så sendte henne til helvete, måtte hun ha fortjent det, men han kunne

aldri rive seg løs fra bevisstheten om at det var sin egen søster han hadde sendt dit.

«Min søster!» – hvilken herlighet kirken trer frem i gjennom denne tiltalen! Er hun Immanuels søster, er hun samtidig i besittelse av alt. Da er hun også medarving og deltaker i alle hans rettigheter og all hans høyhet. Hun er like berettiget som ham til å si «Abba», og har den samme åpne adgangen til Faderhuset – ja, til å hvile i Faderens favn.

Vi klarer ikke her nede å utgrunne det rike løftet som skjules i uttrykket «min søster», og enda mindre klarer vi å smake det fullt ut. Innholdet er så overveldende at det langt overgår grensene for den tro og erkjennelse som er mulig på denne siden av graven. Allerede et lite ord som til en viss grad er blitt klart for oss, overstiger det mål av salighet som et dødelig hjerte her nede er skikket til å bære. For å ta imot og nyte det hele trengs andre og større kar.

«Min venninne,» fortsetter Frelseren. Hele hans kjærlighetsstrøm vil øse seg ut. Selv om hun ikke lenger virker så vennlig stemt mot ham som før, lar han seg ikke lure av det ytre. Han ser det skjulte og vet at et hjerte han én gang har berørt, aldri i evighet slutter å slå for ham.

Kjærligheten til ham, utøst i hjertet ved Den hellige ånd, er like uforgjengelig som sin kilde. Den er som den evige lampen i den benådede sjelens tempel; kappeflagringen fra dem som går forbi, skyen av offerrøyk eller trekk fra en knust rute kan leke betenkelig med den, men den slukkes aldri – fordi prestehender steller den. Den blusser alltid opp og tennes på ny, hvor nær den enn syntes å dø ut.

«Min due!» – slik hilser brudgommen igjen sin elskede. Denne benevnelsen er både øm og dypsindig. Den minner om Den hellige ånd som det indre livsprinsippet i den sanne menighet, om den hjertelige gleden Herren omfatter sine hellige med, om «den evige visdoms lek» i deres forsamling, og om det profetiske som peker fram mot et stort, alminnelig åndelig vårgjennombrudd på jorden – et vårgjennombrudd som speiles i hver enkelt gjenfødt.

Den kurrende og vergeløse duen – forfulgt av rovfugler og jegere, med vinger bare til flukt, skjult i dype skoger, oftere klagende enn jublende og full av avsky for urene steder – er på mange måter et like treffende som vakkert bilde på de helliggjorte sjelene.

«Min fullkomne,» benevner Herren til slutt sin høyt elskede. Dette er en overraskende tiltale, men kun for den som ikke kjenner rettferdiggjørelsens hemmelighet. Brudgommen bedømmer ikke den elskede ut fra hennes personlige tilstand; han betrakter henne i den tilregnede rettferdighetens smykke, og trer selv frem som hennes garantist og bærer.

I dette lyset er og blir bruden sannelig fullkommen, uansett hvilke moralske forandringer hun personlig måtte gjennomgå. Hennes fullkommenhet hviler urokkelig og evig sikker i Kristus. Og fordi det er denne skjønnheten, gitt av nåde, som er grunnen til at Herren elsker henne, kan kjærligheten bare være like uforanderlig som sin årsak. Den kan like lite avta som vokse.

Det er derfor ikke underlig at bruden, selv i sin nåværende tilstand, fortsatt får så ømme hilsener. Den skjønneste blant menneskebarna ser kun sitt eget bilde i henne, og han ser på seg selv med velbehag i den elskede.

Salige er dere alle som, selv om dere ikke kan rose dere av noe annet, likevel kan rose dere av dette ene: at dere er Kristi eiendom. Akk, hvor rike dere er i all deres fattigdom, og hvor skjønn og herlig deres skikkelse er – tross alle feil. Han som ikke lenger kjenner dere på menneskers vis, kan vel finne at dere trenger tukt, men forkastet er dere ikke lenger. Dere er nye skapninger i ham. Det gamle er forbi; se, alt er blitt nytt!

Gå derfor inn i hans måte å se på, betrakt dere selv fra samme synspunkt, og vei dere på hans vektskål.

Skulle deres samvittighet si at dere er elendige og fattige syndere, da skal dere vite at han som har det avgjørende ordet, til evige tider har denne hilsenen til dere: «Min søster, min venninne, min due, min fullkomne!» Amen.

Andre preken (Høys 5,2–5)

Tekst: Høysangen 5, 2–5

> «Lukk opp for meg!» – «Jeg har tatt av meg kappen, skulle jeg ta den på igjen? Jeg har vasket mine føtter, skulle jeg da skitne dem til?» Min elskede rakte sin hånd inn gjennom luken. Da bevet og skalv mitt indre for hans skyld. Jeg sto opp for å åpne for min elskede – mine hender dryppet av myrra, mine fingrer av flytende myrra, som vætte håndtaket på låsen.

Slik fortsetter historien om det indre livets utvikling – en historie vi nylig har begynt å betrakte. Vi har tidligere talt om Sjulammits forvillelse. Fordi hun trodde hun fant livet i seg selv, kom hun inn på den samme vei som galaterne: Hun hadde vokst, mens Kristus hadde avtatt. Hun skrøt nå av sin egen åndelige skjønnhet. Men hva skal et «hellighetsbarn» med en kausjonist og en mellommann?

Likevel er det godt at slike tanker kun næres på den ene siden. Dersom brudgommen hadde tenkt på samme måte som bruden, ville den stakkars hellige vært evig fortapt. Men en mor vil før glemme sitt eget barn, enn han vil glemme ett av sine får som har gått vill – de som Faderen har gitt ham med befaling om at han ikke skal miste noen av dem.

Derfor viser han seg også ved døren til den forblindede, hun som hviler på sitt selvlagde leie mens hjertet hennes våker. «Min søster» – slik tiltaler han henne, med den samme ømhet som han alltid har elsket henne med; «min kjæreste, min due, du fullkomne!»

Og hva følger så? La oss høre. Vi skal betrakte:

- Herrens oppfordring.
- Brudens svar.
- Brudgommens fortsatte fremgangsmåte.
- Virkningen og følgen av hans gjerning.

I.

«Lukk opp for meg!» sier Herren, og når han taler, åpnes det for ham. Han taler ikke tomme og kraftløse ord. Han er ikke – slik mange skildrer ham – en fattigmann som går fra hus til hus og tigger om hjerter, uviss om hvilken virkning det vil ha. Nei, han er en konge som med erobrerhånd tar det som hører ham til. Som kjent lød det: «Det blir hardt for deg å stampe mot brodden.»

Det kan nok virke som om det er vi som lukker opp, men i sannhet er det han selv som åpner. Det guddommelige verket – den frie nåden – kler seg her

i menneskelig virksomhet. Derfor hører vi av og til denne nedlatende og menneskelige måten å tale på: «Lukk opp for meg!» og «Gi meg ditt hjerte!», som om han ikke selv var den som måtte vinne hjertene. Legg derfor merke til at det som ofte kan se ut som en bønn, egentlig er en skjult, kongelig befaling.

— «Men bruden lukker jo likevel ikke opp for ham?» Jo, jeg mener at hun gjør det. – «Men ikke med det samme?» Jeg hører heller ikke at Kongen har befalt det ennå; tiden for når døren skal åpnes, holder han hemmelig. Allerede over vuggen sier han til det enkelte menneske: «Lukk opp for meg.» Mennesket gjør kanskje motstand i et halvt århundre og nekter å legge hånden på dørklinken.

Men til slutt ser vi likevel den gjenstridige ved sin Herres føtter med bekjennelsen: «Du ble meg for sterk og vant seier!» Dette var det øyeblikket som hvert eneste «Lukk opp for meg!» over vuggen siktet til. En gang vil det vise seg at ordet fra hans munn aldri var uten virkning. Også over mange blant oss, som ennå daglig strever med å låse hjertet enda fastere, lyder gjenlyden av dette: «Lukk opp for meg.»

Dette «Lukk opp for meg» ligger som en øks ved menneskets dør. Så snart den timen Gud har bestemt slår, hever den seg med sin allmektige kraft; alle festningsverker legges i grus, og husets dør står vid åpen for Jesus. Man skulle tro at om han bare sa sitt stille «Lukk opp for meg!», eller bare viste seg og nevnte sitt navn, så ville alle straks lukke opp for ham – han som den reneste frelserkjærlighet kalte ned i dødens dal.

Men hvor annerledes er det ikke i virkeligheten! Slik mennesket er av naturen, vil det verken frelses av nåde eller la seg forsone. Oppfordringen «Jeg vil forløse deg!» synes det er foraktelig og fornedrende, da den krenker egenkjærligheten. Derfor hater mennesket Jesus som forsoneren og mellommannen. Intet menneske ville bli salig dersom Jesus måtte vente til vi selv lukket opp. Selv om han allerede har åpnet én gang, må han stadig åpne på ny.

Å åpne hjertet står ikke i vår makt på samme måte som å åpne vindusskoddene på husene våre. Skoddene støter vi opp uten besvær når vi vil ha solen inn i rommet; men vårt indre kan være fullstendig lukket – enten fordi likegyldighet tynger hjertet, eller fordi tvil og vantro hersker over oss.

I denne tilstanden kan man arbeide seg til døde langs utallige selvvalgte veier, og likevel bli sittende i det kalde, mørke huset. Slik blir det inntil det atter i nåde behager ham som selv er solen, å slynge ut sitt allmektige: «Lukk opp!» Dette ropet er lik et sønderknusende skudd mot den harde og stolte, men i grunnen falleferdige bygningen. Og da – milde sol, vær du hilset! Vi ser deg igjen og bader oss i din stråleglans!

II.

«Lukk opp for meg!» – slik talte Herren foran Sjulammits dør i sin skikkelse som hennes kausjonist. Hun besvarer hans hilsen, men på hvilken måte! «Nei», sier hun.

Hvordan kan hun si nei? Hun vegrer seg for å slippe ham inn; hun føler ikke lenger at hun trenger ham i sitt sovekammer for å eie fred og glede. Kan det virkelig gå så langt med Guds barn? Ja, med mange har det allerede gått slik på ulikt vis. Det kom til det punktet hvor han som hadde kjøpt dem med sitt blod

og frigjort dem fra mørkets herredømme, i større eller mindre grad ble dem likegyldig.

De forvillet seg på ny inn i verdens forblindelse, slik Salomo i fordums tid gjorde, eller de sluknet åndelig i hverdagens vante tralt, slik presten Eli gjorde. Andre ble, som mange i Tessalonika og Kolossæ, igjen forblindet og fanget av et falskt læresystems løgnånd.

Atter andre falt fordi de ble besnært av sin egen antatte fremgang i helliggjørelse; de klatret opp på sin «engel-åndelighets», sine Tabor-følelsers og sine kjærlighetsgjerningers trinn. Derfra så de stolt og fornemt ned på de kristne som kun erkjenner seg som korsbærende, tiggende og arme syndere. Nå sto de nemlig på egne føtter og sin egen grunnvoll. På nettopp denne måten mistet også vår Sjulammit de rette fotspor.

«Men hadde det vel noe å si?» Jo, det var i høyeste grad beklagelig. Men til slutt – om det så må skje gjennom ild – går alt vel; disse smertelige tilbakefallene og forvillelsene tjener kun til at Herrens troskap får utfolde seg enda mer strålende.

For øvrig var ikke vår Sjulammit i en slik tilstand at hun overhodet ikke ville vite av sin sjels brudgom. Men slik han nå viste seg for henne – som «blodbrudgom» – sto han fjernt fra hennes hjerte, hennes trang og hennes kjærlighet.

Det gikk med henne som med de kristne i Galatia. De forkastet heller ikke Herren Kristus fullstendig, men Paulus måtte likevel skrive til dem: «Uforstandige galatere! Hvem har forhekset dere, så dere ikke lyder sannheten? Dere begynte i Ånd, vil dere nå fullende i kjød? Dere er skilt fra Kristus, dere som vil bli rettferdiggjort ved loven.»

Også de sa nei til ham på korset, han som ville tilregne dem sin egen rettferdighet. De sa: «Nei, ikke slik; vi vil fullende i egen kraft!» De ville ikke lukke opp for ham i denne skikkelsen.

Hør nå på bruden. «Jeg har tatt av meg kappen,» sier hun, «skulle jeg ta den på igjen? Jeg har vasket mine føtter, skulle jeg da skitne dem til?» Her kommer hennes sanne sinnelag til syne. Med dette vil hun si: «Jeg hviler nå stille og behagelig; forstyrr meg ikke! Jeg har allerede funnet det rette hvilestedet!» Ja, kjære sjel – men hvilket? Du hviler på et usselt leie, og putene dine er bare vind og skyer.

«Jeg har tatt av meg kappen.» Visst har hun det: ydmykhetens kjortel, syndeelendighetens tiggerdrakt og trosrettferdighetens uutslitelige klær. Alt dette er lagt til side og glemt; på slike klær tenker hun ikke lenger. Hun tenker i stedet på den drakten som Jesaja har for øye når han taler om «et urent klesplagg», og som apostelen Judas sikter til med ordene: «Hat til og med kappen som er smittet av kjødet».

Hun tenker nå kun på gamle, avlagte feil og synder. «Jeg er i god orden nå,» vil hun si. «Jeg har fått luket nokså godt bort ugresset. Skulle jeg fremdeles trenge badet i hans blod og hans nådekledning, måtte jeg jo først ta på meg kjødets gamle, urene kappe igjen – men hvordan skulle jeg kunne tillate meg det?»

«Jeg har renset mine føtter,» fortsetter hun. «Jeg har gått forsiktig frem. Mange kjærlighetsgjerninger har lyktes for meg, og på lang tid kan jeg ikke

minnes noen særlige feiltrinn. Skulle jeg nå overlate til deg å rense noe mer hos meg, måtte jeg jo først gjøre mine føtter urene på ny. Men skulle dette virkelig være nødvendig? La meg derfor beholde min ro!»

Alt dette klinger jammerlig, men det finnes en slik indre forblindelse der den kristne kanskje ikke sier dette rett ut, men likevel tenker og er sinnet slik.

Da har så mye lyktes for ham med Guds hjelp: Hans skip driver på en strøm av hellige gjerninger, og hjertet hans gløder – for å tale med profetens ord – av andakt «som en bakerovn». Den onde lysten merkes slett ikke lenger på grunn av alle de hellige følelsene. Den hellige talen flyter fra hans lepper som duftende salveolje, og hevet og beundret står han blant sine brødre – en gudfryktig Eliab, et hode høyere enn sine likemenn, eller som et åndelig motstykke til den store filisteren.

Dette er ofte den indre tilstanden når et menneske mister likevekten og begynner å lide skipbrudd på all åndelig sans. Det skjer når man innbiller seg å ha nådd det sjette eller syvende hellighetstrinn, og finner like vakre ting hos seg selv som i Kristus. Det skjer når man former egne systemer for åndelig fullkommenhet, og når livet under korset og i nådens element gradvis opphører – fordi man i hemmelighet vil høste sitt håps frukter fra en annen mark enn det blodbestenkte Golgata.

Likevel, når de virkelig er Guds barn – disse forvillede, men sanne barn – da uteblir ikke øyeblikket hvor en stemme roper: «Vend om! Vend om, Sjulammit! Vend om! Vend om, så vi får se deg!» Og Sjulammit vender om.

III.

La oss nå høre videre på henne. «Slik talte jeg,» forteller hun. Hun meddeler sitt hjertes historie etter at hun igjen har kommet til rette, og med skam over sin tidligere dårskap beretter hun om det: «Jeg har tatt av meg kappen, slik talte jeg. Men da,» fortsetter hun, «rakte min elskede sin hånd inn gjennom luken. Da bevet og skalv mitt indre for hans skyld.»

Hvordan forklarer vi dette? Først kan vi forestille oss at hun fikk en anelse om at Herren ville hente henne hjem. Slik sett er ikke sjelens tilstand uforklarlig for oss. I møte med gysningen som gjennomsyrer oss ved dødens nærhet, kan våre selvbygde korthus umulig bli stående. Døden forstår med sin brodd nøyaktig hvordan den skal gjennombore vårt oppblåste hovmod. Når ting betraktes i evighetens lys, viser tusen ting seg plutselig å være helt annerledes enn vi før trodde.

Dødstimen bringer med seg en ild som fullstendig fortærer alt det egne som Guds barn kanskje ennå trodde de besatt; den henviser dem til Kristus alene. Om de ikke før tvilte på at deres personlige hellighet var tilstrekkelig, så må de sannelig nå oppgi lysten til å stole på noe som helst av sitt eget.

Har kanskje ikke ordet om Lammets blod tont søtt for dem på lang tid? Her får det en ny velklang og hever seg til himmelsk musikk. Nektet de den frie nåden den ære som tilkommer den gjennom livet, så ber de nå i smerte om tilgivelse og hyller den i all ydmykhet.

Nå stiger man underdanig ned fra sin høye hest og bekvemmer seg til å gå til fots – ja, til og med til å krype på knærne. Hvor ofte har jeg ikke sett trappe-

trinnene briste under menneskenes føtter når Herren stakk sin hånd gjennom luken! Hvor ofte har jeg ikke sett hele systemer for fullkommenhet plutselig springe i tusen knas i slike øyeblikk.

Brødre som før ikke snakket om annet enn «å vandre forsiktig», «å være tro» eller om «frukter, frukter», ble nå glade som barn da et lite ord fra Hoseas lød dem i møte: «Jeg er som en grønn sypress, din frukt kommer fra meg!» Bevrende og med tårer spurte de om Guds forbarmelse i sannhet er fri, uavhengig av personers anseelse og uten betingelser.

Sannelig, da er det slutt på alt det løse krammet av selvlaget rettferdighet. Da kommer Lammet og Jesu sår til ære. Salig er den som allerede på forhånd ikke visste om noe annet skjul enn Kristi blod; en slik behøver i det minste ikke å skjelve når Herren i dag eller i morgen stikker hånden gjennom luken.

«Min elskede,» forteller Sjulammit, «rakte sin hånd inn gjennom luken.» Kanskje gjorde han det idet han hevet hånden til advarsel eller trussel. Dette er ikke annet enn hva hans barn så ofte har erfart når de på en eller annen måte har forvillet seg bort fra ham og mistet det rette sporet.

Hvordan gikk det ikke nylig med noen blant dere? Dere som igjen – slik det så lett kan skje – lot dere overvinne av det verden tilbyr, selv om det egentlig var dere fremmed. Dere befant dere ikke lenge i slike forhold før vennen «rakte hånden inn gjennom luken, og deres indre bevet derved». I hvilken fremmed stilling befant dere dere ikke plutselig, og hvor glade ble dere ikke da dere igjen var befridd fra forfengelighetens herredømme!

Hvor ofte skjer det ikke: Man er i selskap med verdens mennesker og før man vet ordet av det, istemmer man den rådende tonen og følger strømmen. Dermed fornekter man gang på gang ham som kjøpte oss med sitt blod. Det kan se ut til å gå ustraffet i lang tid, men plutselig stikker vennen hånden gjennom luken. Da blir man med ett stille, ser skamfull ned, og det indre begynner å skjelve.

Har den trofaste Herren igjen blitt oss likegyldig? Ble omgangen med ham avbrutt, slik at det ble «ut av øye, ut av sinn»? Hva hender da? Før man vet ordet av det, strekker han sin hevede hånd gjennom luken. Vårt indre bever, og sjelen sukker forskrekket: «Hvor har jeg forvillet meg?» Slik gikk det med Sjulammit. Hånden minnet henne om hennes egen kulde overfor brudgommen, og hun skalv.

Ser vi nærmere på hvilken skikkelse brudgommen har der han står foran døren, er det grunn til å tro at bruden har sett ham strekke sin gjennomborede prestehånd gjennom luken. Ved dette ble hun bare desto mer smertelig minnet om hvor lite hennes samfunn med ham nå sto i forhold til alt han hadde gjort for henne – og alt hun hadde ham å takke for.

Det er sikkert: Vil han vekke de barna som er sovnet hen i likegyldighet, kan det ikke skje på en kraftigere måte enn ved at han viser seg for sjelen med tornekransen og de blodige sårene. Han kaller på de utro med den hånden som ble gjennomboret for deres skyld.

Et slikt syn lar oss igjen se hva våre overtredelser faktisk betyr. Det svekker tanken på vår egen hellighet, mens det holder frem for oss – som i et speil – hvor avskyelig synden er for Gud. Det ydmyker vår stolthet; for hvor ondartet

må ikke vårt forderv være, når vi trenger en så dyrekjøpt og blodig soning for å bli frelst?

Dette synet gjør oss trette av enhver selvforherligelse; det viser oss at det eneste grunnlaget for vår salighet er en selvoppofrende betaling fra en fremmed hånd. Det vi før trodde vi følte av takk og gjenkjærlighet – akk, det fortjener ikke engang å nevnes sammenlignet med Jesu blod. Kort sagt: Dette synet knuser all vår moralske verdighet, bøyer oss i støvet og gjør oss til skamme. Det er tydelig av fortsettelsen at heller ikke Sjulammit forble uberørt.

IV.

Da hun så brudgommens hånd, forteller hun: «Jeg sto opp for å åpne for min elskede – mine hender dryppet av myrra, mine fingrer av flytende myrra, som vætte håndtaket på låsen.»

Hun står altså opp. Hennes søte, drømmende ro er borte. Hun kjenner det nå: «Jeg sto ikke lenger i det samme forholdet til deg som før!» Hun må anklage seg selv for at kjærligheten til hennes himmelske venn virkelig hadde avtatt, og at hjertets omgang med ham var blitt kaldere og slappere.

Den siste tiden hadde han ikke lenger vært midtpunktet for alle hennes tanker, følelser og begjær; hun hadde i det minste delt sin kjærlighet mellom ham og seg selv. Øyet hennes hadde hvilt med minst like stort velbehag på glansen fra hennes egen hellighet som på den rettferdigheten han hadde vunnet med sitt blod.

Det var Sjulammit selv hjertet hennes var opptatt av – som om hun nå sto på egne føtter og våget å tre frem for sin dommer i sin egen skjønnhets drakt. Hun innser sin forvillelse, men kun overfladisk; hun ser ikke dens dypeste grunn.

Hun tror nå at hun både kan og vil gjenopprette alt hun har feilet i den siste tiden, og hun sparer ikke på forberedelsene. Hun begynner å pynte seg etter beste evne: Hun åpner sine nardusflasker, salver hode og hender, og omgir seg med vellukt. Fingrene hennes drypper av myrra, håret funkler av edelstener og perler, og klærne dufter som en blomsterdronnings. Fra hennes ansiktstrekk taler nå bare hyllest og kjærlighet.

I dette – la meg kalle det slik – åndelige toalett tenker hun å fremstille seg for sin venn, i håp om å gjøre ham tilfreds og forsonet igjen. Dere forstår bildet: Hun ifører seg en religiøs festdrakt. Hun salver seg selv og oppflammer sine egne følelser så godt det lar seg gjøre; hun tenner en kunstig andaktsild for Herren på sitt indre alter og stemmer sine strenger til hans ære på det mest høytidelige.

Hennes myrra er hjerterørelser, hennes røkelse er åndelige bønner. Skjønne sanger til hennes guddommelige venns pris strømmer fra leppene, og til de høylytte bekjennelsene knytter det seg mange hellige løfter. Slik pyntet legger hun hånden på dørslåen for å ile brudgommen i møte.

Denne formen for praktdrakt behager ikke Herren. En kjærlighet som er frembrakt kun av forsett og beregning, og ikke av sann trang, har ingen verdi i hans øyne. Den vinen som gleder ham, er ikke de rikes, men de fattiges kjærlighet. Trangens tiggerdrakt er den audiensdrakten man helst ser ved denne

Kongens hoff. Her gjør man ingen lykke med festklær som man forfengelig stiller til skue, uansett hvor vakkert de måtte glimre og dufte.

Å ville tjene ham – selv i den beste mening – i stedet for å forlange hans tjeneste, er i hans øyne kun en sykdom; en sykdom som i høyeste grad krever hans pleie og legehjelp. De ofre som behager ham, er et ydmykt hjerte og en sønderknust ånd.

Sjulammit vil vinne sin Herres gunst ved å gi sin kjærlighet som en hyllingsgave, i stedet for å søke brudgommens nåde i en smertefull erkjennelse av sin egen åndelige uformue. Nettopp dette er råttenskapen i hennes nåværende tilstand; dette er den ene fluen som gjør at hele hennes salve blir fordervet.

Slik kan det skje med sanne Guds barn: Det åndelige hofteleddet som ble skadet i gjenfødelsen, kan for en tid og til en viss grad leges igjen. De står atter på egne føtter. Tiden er forbi da de bare ønsket smulene som falt fra den rike Herrens bord. Nå som deres moralske tilstand har blitt bedre, innbyr de Herren til bords hos *seg* de mener de ikke lenger behøver å regne seg blant dem som må ta imot alt uten penger og betaling.

Men legg merke til: De fortsetter ikke lenge på denne stolte banen før en hindring kommer i veien – en hindring som enten stanser eller knuser dem.

Jesus vil ha fattige som han kan få være rik for – mennesker som bøyer seg for hans kraft og støtter seg til hans skulder. Overalt i Skriften tilsies de elendige, de fattige og de små velsignelsen; det høye skal fornedres, og det sterke skal brytes i stykker.

Fatt derfor mot, dere sukkende, som klager over at dere ikke kan rose dere av annen fremgang enn en stadig dypere trang til nåde. Fatt mot, dere som innser at dersom ikke Jesus er alt for dere i ett og alt, da er han for lite for dere. Fatt mot, dere som alltid ble skuffet i forventningen om at deres egen tilstand en gang skulle forbedre seg – og som derfor ikke fant annet å redde dere på enn det frelsens brett som den frie nåden rekker dere.

Dette skal dere vite: Det som skjer med dere, betegner Skriften som regelen for Guds rike og som et tegn på sann åndelig sunnhet. Kjenner dere ikke Johannes døperens dype ord: «Han skal vokse, jeg skal avta»?

Så avta da, som de døende, og finn dere selv oppstått igjen bare i Kristus.

Amen!

Tredje preken (Høys 5,6–10)

Tekst:

> «Jeg lukket opp for min elskede, men min elskede hadde vendt om og gått bort. Min sjel var ute av seg selv over hans ord. Jeg lette etter ham, men jeg fant ham ikke. Jeg ropte på ham, men han svarte meg ikke. Vekterne som går omkring i byen, møtte meg. De slo meg, de ga meg sår, de tok sløret fra meg – vekterne på murene. Jeg ber dere inderlig, dere Jerusalems døtre: Om dere finner min elskede, hva skal dere si ham? At jeg er syk av kjærlighet. Hva er din elskede fremfor andre elskede, du vakreste blant kvinner? Hva er din elskede fremfor andre elskede, siden du ber oss så inderlig? Min elskede er hvit og rød, utmerket fremfor ti tusen.» (Høys 5,6–10)

Vår lille hjertehistorie skifter farge. Den begynte rosenrød, men glir nå over i det grå – for til slutt å bli forklaret i den lyseste, himmelblå glede. Renningen i Sjulammits vevstol var god, men innslaget holdt ikke mål og må derfor fjernes. Dette skjer ikke uten møysommelig arbeid. Nå forandrer også melodien seg; den høytidelige tonen som den kjære duen stemte i med i begynnelsen, stilner, og i dens sted hører man nå bare klagende akkorder.

I dag ser vi bruden i tre ulike situasjoner:

- **Som den forlatte**
- **På vei for å søke brudgommen**
- **Ved målet**

I.

For vår Sjulammit er hvilen forbi. Hennes «helliggjørelsesfred» er blitt forstyrret. Hun har oppdaget en heslig plett på sin salighets hvite kjortel. Hun merker at hennes første kjærlighet til Herren har kjølnet i brystet, og samvittigheten bebreider henne for likegyldigheten og utakknemligheten mot ham.

Dette gjør henne urolig og ille til mote. Det har oppstått et hull i veggen på hennes fredshytte, og gjennom det blåser en rå og skarp vind inn over henne. Smykket hennes har fått en rift som skjemmer hele antrekket. Denne riften må hun nå forsøke å bøte på og utbedre.

Hun setter en broket lapp over det revnede stedet; alle slags vakre ord, enten uttalt eller sunget, skal overbevise både henne selv og Herren om at hun igjen elsker ham slik hun burde og slik han fortjener. I tillegg bruker hun hengivne fakter, og hun salver seg med en salve av selvgjort rørthet og kunstig fremkalte tårer.

I denne hastig sammensatte pryden åpner hun døren for brudgommen. Men «jeg lukket opp for min elskede,» forteller hun, «men min elskede hadde vendt om og gått bort.»

Å, stakkars Sjulammit! Er brudgommen din borte? Har du ham ikke lenger? Kan du ikke lenger trøste deg med tanken på å eie hans velvilje? Hva vil du nå gjøre? La ham bare gå! Du har jo ikke lenger behov for noen frelser; du besitter jo nok skjønnhet i deg selv og kan utmerket godt tre frem for Gud i din egen pryd!

Slik roper vi til henne, men hun hører det ikke. Det stakkars barnet er som tilintetgjort; hun står der som truffet av lynet. Mange og ulike tanker stiger nå opp i henne og vandrer med tunge skritt gjennom sjelen, lik et svartkledd gravfølge som vil bære hele hennes fred til graven for godt.

«Jeg forlot ham,» sier hun til seg selv, «og til gjengjeld forlater han nå meg. Det går meg som jeg fortjener.» Slik lyder hennes bekjennelse, og hennes indre ryster og skjelver i det øyeblikket hun uttaler den. «Akk, hvis han forlater meg,» tenker hun videre, «så farvel til alt det jeg kalte lykke!»

Hva? Innser hun virkelig dette? Ja, men foreløpig skjer det bare glimtvis. La oss høre hvor tankene hennes fører hen: «Hvis han tar tilbake tilgivelsen han en gang lovet og ga meg, da vil ungdommens synder igjen komme til syne. De vil stige opp fra graven for å fordømme meg, og mitt bedre liv fra senere år kan ikke redde meg. Dessuten – hvis han ikke lenger elsker meg, hvordan kan jeg da håpe at Faderen fortsatt skal elske meg? Han og Faderen er jo ett, og det er han som lukker himmelens porter opp og igjen.»

Slik tenker hun. Men kommer disse tankene virkelig fra dypet av hennes sjel? Akk nei, de stikker ennå ikke så dypt. Hun ønsker først og fremst at vennen ikke skal trekke tilbake tilgivelsen for tidligere synder; hun vil bare at han skal fortsette å vise henne velvilje, siden han ellers kan nekte henne adgang til paradiset. Ja, det virker usedvanlig viktig for henne at brudgommen fortsatt elsker henne, og det bare fordi han kan yte henne alle slags vesentlige tjenester.

Syndere som virkelig av hjertet erkjenner at de er arme og elendige, roper ikke på Jesus bare som en frelser som skal yte dem tjenester. De roper etter ham som den som er deres alt i alt – deres fulle rettferdighet og deres eneste talsmann hos Faderen.

Dette ropet – slik det lød fra røveren på korset eller fra Maria Magdalena – har vår Sjulammit ennå ikke maktet å bære frem med en helt ren og ublandet klang. Likevel slår det henne helt ut at brudgommen er borte, og en slik erfaring er alltid usedvanlig bitter.

Når det knapt finnes mer å se eller erfare av ham, og sjelen ligger dekket av ørkenens støv i stedet for salvelsesolje; når de møysommelig frembrakte bønnene – lik røyk i tung og tykk luft – ikke lenger stiger oppover, men straks presses ned mot oss igjen; når man i all slags nød venter lengselsfullt på den kjære fra den ene dagen til den andre, men venter forgjeves; når Guds ord blir som en øde hei hvor man sleper seg trett omkring uten å finne et eneste grønt strå eller en forfriskende kilde; eller når ordet i beste fall blir som en fremmed herres hage, hvor man over murene ser mange vakre trær fulle av frukt som ikke tilhører oss, mens herren viser seg fjern og ikke tenker på å rekke oss så

mye som et eple eller en blomst der vi står på gaten utenfor gitteret: Å, da er det sørgelige og tunge tider!

Det er tider hvor man – riktignok ubevisst – får del i bedre og mer nyttige frukter enn de man vanligvis trakter etter. Selve den ydmykende følelsen av å være «en stakkars oversett som står utenfor» er en slik frukt, selv om den smaker surt og bittert. Det er i slike stunder man hører mange vemodige sukk; men selv om det er bittert, er det likevel til stor nytte.

Sjulammit måtte og ville igjen få visshet om at brudgommen elsket henne. Roen hennes var borte så lenge dette var uvisst. For selv om hun var overbevist om at hun ikke kunne regnes blant mordere, tyver eller utuktige – og at hun ikke var som tolleren – så hjalp ikke dette henne det minste når han som har alt i sin hånd, ikke lenger viste henne sin kjærlighet. Til tross for alle hennes dyder og hennes vakre kristendom, kunne hun i så fall like gjerne dra bort til venstre side.

Det gikk med henne som med mange syke som klager over sin tilstand fordi de ennå ikke har fått en pålitelig forvissning om at Herren Jesus vil dem vel. Vi spør dem kanskje: Føler dere at dere er større syndere enn andre?

«Å nei, ikke det,» svarer de. «Vi har ikke handlet så ugudelig som andre; men Jesus er konge og Herre over himmelen.»

Lignende tanker – om enn av et finere slag – kan dukke opp selv hos de utvalgte. Men for å vende tilbake til Sjulammit: Hun måtte ha sin Jesus igjen. Men tør jeg egentlig si «Jesus»? Akk nei, foreløpig var det kun hans velvilje og kjærlighet hun på nytt ville trøste seg med.

II.

At disse to tingene er forskjellige, skal dere nå få se. Hør hva hun forteller: «Da var min sjel ute av seg selv over det han hadde sagt.»

Hennes sjel gikk ut! Dette er i seg selv et stort og godt tegn. Men hvor hadde sjelen hennes hatt sitt tilhold frem til nå? Jo, i hennes «åndelige herlighets privatkabinett». Lik den gjerrige som ruger over skattene sine, satt hun der i fred og ro med selvtilfredse betraktninger og stolt glede over hvor langt hun allerede var kommet på helliggjørelsens vei.

Men nå var denne skremte duen plutselig jaget opp, og hun skrek bekymret: «Min venn, hvor er du?» Hun kunne ikke lenger finne ro der inne, med mindre hun – i tillegg til alle de andre godene hun gledet seg over – også fikk oppleve at vennskapsforholdet til den himmelske brudgom blomstret på ny.

Sjelen hennes gikk ut, tørstende etter en ny kjærlighetserklæring fra hans munn. Hun gikk sannelig ut tørstende, men slett ikke helt motløs. Hvor hentet hun motet fra? Det kunne ikke lenger bare komme fra bevisstheten om hennes «gode kristne liv». På det området hadde hun noe vesentlig å anklage seg selv for: Hun var blitt likegyldig overfor Herren og hadde ikke lenger knyttet seg til ham med den kjærligheten han fortjente.

Motet hennes støttet seg i virkeligheten på noe bedre enn hennes innbilte dyd. «Min sjel var ute av seg selv over det han hadde sagt,» sier hun. Han hadde talt så kjærlig og vennlig til henne; han hadde kalt henne sin søster og venninne, sin due og den mest utmerkede han kjente. Riktignok talte han til henne på

denne ømme måten *før* hun hadde avvist hans bønn om å lukke opp; men hans hjerte gjenspeiler seg fortsatt i disse ordene, tenkte hun. Han vil nok omfavne meg kjærlig igjen når jeg på ny bønnfaller ham om hans kjærlighet.

Vi ser nå tydelig hvorfor Herren hilste henne med så overveldende kjærlighet. Med denne hilsenen ville han tenne en stjerne som skulle gi henne et trøstende lys når mørket falt på. Slike usedvanlige kjærlighetsåpenbaringer fra Herren er som regel mindre ment for selve den lykkelige stunden, og mer for å holde oss oppe i en kommende, mørk fremtid.

Det er som når man tenner gatelyktene; det skjer mens det ennå er lyst, men de er ikke beregnet på selve dagen. David nøt paradisets glede når Herren lot ham juble over den nåværende nåden; men de tidligere nådebevisene gjorde ham en enda større tjeneste da timene kom hvor han måtte si: «Jeg tenker på gamle dager … Jeg minnes min sang om natten.»

Sjelen hennes gikk ut; men hva møtte henne nå? «Jeg lette etter ham, men jeg fant ham ikke. Jeg ropte på ham, men han svarte meg ikke.»

Hun blir altså avvist. Men det ser bare slik ut, uten at hun vet det; i virkeligheten er det ikke slik. Hvordan hun må ha søkt ham, vet vi av egen erfaring under lignende forhold: Man slår opp i Bibelen og tenker: «Ved å lese her skal jeg igjen få visshet om at jeg tilhører ham.» Men man svelger bare døde bokstaver, eller man finner bare skremmende bud i Skriften, mens evangeliet ser ut til å ha forsvunnet.

Snart sitter man og teller de såkalte kjennetegnene på nådestanden på fingrene, og man gjennomsøker sitt indre for å se om man oppdager ett eller annet av disse merkene. Men akk, dessverre – da er hjertet som en øde og forlatt grop. Man finner mengder av synd og elendighet, men ingen spor av nådeverk som man kan bygge videre slutninger på.

Snart går man inn i brødrenes fellesskap og håper å høre noe styrkende; men akkurat da viser det seg at brønnen vi håpet å øse av, er tørket ut også der. Det er tørt og ordknapt – ja, det føles som om en kald trekk blåser mot oss fra fellesskapet, og man går derfra mer nedslått enn da man kom.

Snart griper man til bønnen; man kneler, vrir hendene og tvinger frem ord med voldsomhet. Men man føler ikke at ordene trenger gjennom skyene; Herren er så langt, langt borte. Hvor nedbrutt og forstemt vandrer man ikke tilbake.

«Jeg lette etter ham, men jeg fant ham ikke.»

Å, det er bitre timer i livet, men de bærer nyttig frukt. Det er i slike timer at spørsmålet bryter frem fra det engstelige hjertet: «Akk, skulle han virkelig ha forlatt deg?» På dette følger umiddelbart et annet: «Tør du, hvis det er tilfelle, bebreide ham for det?» Og endelig et tredje: «Hvem er du? Og hvis det gikk etter rettferdigheten, hva ville da din lønn være?»

Dette tredje spørsmålet tvinger en til en granskning som ender i et skipbrudd – et skipbrudd hvor vi ikke kan berge annet enn håpet om en fri og ubetinget Guds nåde.

Jesus vil at vi skal vise ham den ære at det er ham alene vi skylder alt. Selv om han skulle la oss vansmekte på liv og sjel, tåler han ikke at vi deler vår tillit

mellom ham og noe annet. Han er oss nok, og han krever at vi anerkjenner at han er det: «Efra'im! Hva har jeg mer med avguder å gjøre? … Din frukt kommer fra meg.»

Men for å vende tilbake til Sjulammit, la oss se hvordan det går videre med henne: «Vekterne som går omkring i byen, møtte meg.» Deres oppgave er å sørge for ro og orden i gatene om natten, holde et våkent øye med alle som ikke er på lovlige veier, og gi tydelig tegn hvis det bryter ut brann, så folk kan skynde seg etter slukkeutstyr.

Med disse vekterne forstår vi asketisk alvorlige, men rettmessige predikanter, lærde eller ulærde, om jeg får bruke et slikt uttrykk. De er folk som skjærer alt over én lest, og som driver omvendelsesarbeidet som et håndverk. De har en selvlaget, fastlåst form for hvordan alt i den nye tilstanden skal skje og utvikle seg. Det gudelige livet godtar de bare når det slutter å strømme fritt og lar seg lede gjennom kanalene i deres egne, vilkårlig lagede former.

Etter deres «nådeordning» har kveldsklokken allerede ringt så snart et menneske er omvendt. Da går han sin stille, regelmessige gang i bønn og omsorg for sin helliggjørelse, øver seg i gode gjerninger og når på den måten frem til noe betydelig. Han vokser i dyder og krefter, og med tiden kan han vel også stemme sin harpe til andre sanger enn den ensformige klagen over egen elendighet og den frie nåden.

Etter dette skulle man tro at disse menneskene kom godt overens med Sjulammit, og hun med dem. Men Sjulammits nåværende tilstand ga ikke lenger, slik som tidligere, grobunn for et slikt vennskap. Tvert imot virket hun nå mistenkelig for vekterne så snart de ble kjent med henne.

«Hva er dette for et skrik?» roper de.
«Jeg søker min venn,» svarer Sjulammit.
«Ham søker man i sitt kammer. Gå hjem og be!»
«Akk, kjære herrer, jeg ba, men han hørte meg ikke.»
«Da har du vel ikke bedt på rett måte. Be med større andakt, med større inderlighet!»
«Tidligere hørte han meg alltid når jeg ropte til ham.»
«Da har du vel vært utro og vendt deg fra ham?»
«Jeg elsket ham ikke lenger slik han fortjente å bli elsket.»

«Da lider du for dine egne synders skyld,» fortsetter de. «Når du kunne forlate ham, hvordan kan du da kreve at han straks skal vise seg igjen når du roper? Har du ikke fortjent at han for alltid skulle vende deg ryggen? Du troløse, glemte du at hans troskap er betinget av vår egen?

Gå og les hva som står skrevet om dem som én gang har smakt den himmelske gave og så faller fra – de korsfester Guds Sønn på ny. Se hva Herren sier om de ufruktbare vintrærne: 'De skal hugges av og kastes på ilden'. Du er vel en Demas; du er vel en av dem det sies om: 'For hadde de vært av oss, så ville de ha blitt hos oss'. Din begynnelse var ikke ekte; ordets såkorn falt på steingrunn, hvor det skjøt frem for en tid, men visnet da heten kom fordi det ikke hadde dype nok røtter.

Trekk deg tilbake i ensomhet. Gi deg helt til bønnen, kjemp, faste, les Guds ord, øv deg i gudsfrykt og helliggjør deg for ham – så kan det hende Herren vil gi deg sin nåde igjen. Men vit at hvis han fortsetter å trekke seg unna, så høster du bare lønn for din utroskap. Du har egentlig ikke mer å håpe på fra ham. Du spilte bort hans velvilje; synes du da det er urimelig om den nå forvandles til hat? Betenk, du troløse: Hellig er Gud, og rettferd og rett er hans trones grunnvoll.»

Slik talte vekterne. «Vekterne som går omkring i byen, møtte meg,» sier Sjulammit, «de slo meg, de ga meg sår.»

Noe lignende skjedde for noen år siden med en kjær søster i Herren, som mange av dere kjenner godt. Også hun våkner og gjør seg klar til å møte vennen fra det høye; men da hun hadde lukket opp, var han borte. Da gikk den engstelige sjelen ut for å søke ham.

Hun søkte ham på alle de veier som ble anvist henne – enten det var gjennom råd fra erfarne brødre eller i fromme bøker. Hun søkte ham i Ordet, i bønn og med rop; hun søkte ham i stillhet, i ensomhet og i forsamlinger, i stille ettertanke og i gudstjenstlige øvelser. Ingen sti forble uprøvd, dersom noen hadde funnet fred der. Men resultatet av alt strevet ble det samme tårefylte sukket: «Jeg lette etter ham, men jeg fant ham ikke.»

Til slutt hører hun – tilfeldigvis, som vi kaller det – om en menighet som, lik den apostoliske, bare skal ha levende medlemmer, og som roser seg av at Frelseren bor midt iblant dem på en særskilt måte. Da hun hørte dette, bestemte hun seg straks for å besøke dem, til tross for den store avstanden. «Der vil jeg sikkert finne min venn!» tenkte hun og dro av sted. Ingen var gladere eller mer forventningsfull enn henne da hun etter flere dagers reise nådde frem til sitt antatte Betel og Salem.

Elskede søstre tok henne hjertelig imot og forsøkte å trøste henne da de hørte hensikten med reisen. «Å, gråt ikke,» sa de, «gå bare din frelser i møte med et barnlig hjerte. Hold ut i sukk og bønn; han vil sannelig åpenbare seg for deg som en kjærlig venn.»

Noe lignende var vel blitt sagt til henne hundre ganger før, men på et sted som dette fikk det ny vekt. Hun følger rådet og kaster seg ned for Herren med ny iver; hun gråter og ber natt og dag. Men hver gang søstrene kommer inn til henne, finner de henne ikke beroliget, men bare mer trøstesløs. Til slutt vet de ikke hva de skal tro. Det varer ikke lenge før den bekymrede kvinnen merker at de som i begynnelsen var så vennlige, nå er blitt ordknappe og fjerne.

«Å, jeg merker at dere gir meg opp!» sier hun.

«Det er ikke det,» lyder svaret, «men når du ikke finner fred, kan det være fordi du ikke har bedt på rett måte? Kanskje en skjult synd tynger deg, eller du er en større synder enn andre og skyldig i stor utroskap? For han som sa: 'Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut', er ellers så villig til å møte dem som søker ham. Og du roper dag og natt uten å få svar. Tilgi oss, men dette virker påfallende og urovekkende.»

Slik snakket søstrene. Akk, da stiger den stakkars venninnens sorg helt til randen av fortvilelse. Det føles som om hun gjennom de kalde ordene fra disse «Jerusalems døtre» hører Guds egen dom.

«Ve meg!» roper hun med høy gråt. «Selv her er det ingen hjelp for meg. Er jeg da virkelig forkastet, og er det ingen frelser kommet til verden for *meg*?»

Slik roper hun, pakker sine få saker under mange tårer og tar et smertelig farvel med stedet hvor hun håpet å plukke fredens roser, men bare fant kvasse torner.

Så dro hun trøstesløs tilbake dit hun var kommet fra. Men i dag er hun ikke lenger trøstesløs. I dag synger hun med glede: «Jeg har fått barmhjertighet!»

Det kan ikke nektes at også den smertelige tiden, da hun måtte klage med Sjulammit: «Vekterne som går omkring i byen, slo meg og ga meg sår», var en velsignet tid – en tid da Herren gravde dypt i hjertet hennes for å bygge grunnmuren på klippen.

Sjulammit forteller videre: «De tok sløret fra meg – vekterne på murene.» Dette er en ny behandling hun må tåle. Vekterne på murene er erfarne sjelesørgere med et skarpt blikk; folk som ikke kaster barnet ut med badevannet, men som raskt og sikkert oppdager det syke punktet hos den kristne som har gått seg vill. De dømmer etter evangeliet og er fortrolige med Guds veier. Siden de alltid ser etter den indre kjernen hos Guds barn, lar de seg ikke så lett lure.

Disse tar sløret fra Sjulammit. Sløret er den forblindelsen hun har hatt når det gjelder sin egen hellighet – innbildningen om at likegyldigheten hun følte for Jesus bare var en liten plett på et ellers plettfritt ytre. Det er den stolte tanken om at det bare kom an på henne selv å pynte litt på sitt eget smykke for å forsone seg med brudgommen. Innbildningen om at «jeg skal igjen prøve å behage ham» – som om det ikke handlet om å trenge hans nåde, men bare hans rettferdige anerkjennelse – dette sløret tar de fra henne.

Uten omsvøp erkjenner hun nå at det åndelige smykket hun skrøt av, bare var innbilt, og at hun i seg selv står blind, naken og elendig for Gud. Hun ser at hvis det skulle gå etter Guds lov og rett, fortjente hun bare vrede og forbannelse. For i tillegg til at hun fra barndommen av var syndig og helt fordervet av straffverdig egenkjærlighet, hadde hun besmittet og vanhelliget det som var gitt henne av nåde.

Hun hadde helt glemt at hun står overfor en dommer som krever fullkommenhet. Hun våger ikke lenger å tenke på å tilfredsstille ham med det stykkverket som hennes *gudstjeneste* besto av – et stykkverk som i tillegg var plettet av fariseisk stolthet og egenkjærlighet.

Ja, hun ser nå at hun er dobbelt skyldig: først for de utallige syndene fra tiden før hun ble frelst, og nå for den skammelige utakknemligheten etter at hun hadde fått del i nåden. Dette blir holdt frem for henne, og Ånden som gransker dypene, vitner med.

Skjellene faller fra øynene hennes. Ånden planter sitt lys i hennes hjerte og liv og viser henne hennes sanne skikkelse i det klare speilet av Guds krav. Som vekket av en dyp, fortryllet søvn står den forbløffede Sjulammit der og sier: «Vekterne på murene tok sløret fra meg.»

III.

Nå – ja, hva trenger hun nå? Nå må hun ha en Jesus som – ja, hva vil hun egentlig med ham? Skal han bare være en dørvakt ved inngangen til himmelen?

Skal han bare anerkjenne hennes fromhet og anbefale henne for Faderen? Skal han bare gi henne sin kjærlighet på nytt, mens hun selv sørger for resten? Skal han bare høre hennes bønner, ta imot hennes hyldest og verdsette den, og i det hele tatt gi hennes gudsfrykt – som andre frommes – den anerkjennelsen den har krav på?

Å nei! Nå trenger hun en mann som kommer – ikke for å la seg tjene, men for selv å tjene. En venn som innestår for alt, og som alene betaler alle utgifter for hennes frelse. En mellommann som kan redde ikke bare de gudfryktige, men også elendige syndere fra dommen, og som kan tre frem for henne. En som tar på seg å sone alle hennes synder; en som er hennes alt og gir henne alt hun trenger for å bestå for Gud og få en mild dom fra Dommerens munn.

For akk, hvor skamfull hun er blitt! All hennes innbilte skjønnhet er borte, og gullet hennes er blitt matt og skittent. Men se: Det hennes sjel nå søker med dobbel kraft, det vil Jesus være for alle sine gjenløste. Han utsletter deres synder, går i forbønn for dem hos Faderen og er deres rettferdighet, helliggjørelse og styrke.

Å erkjenne dette, glemme alt og med hjertets fulle lengsel strekke hendene ut etter *denne* Jesus – det skjer nå i ett og samme øyeblikk for vår Sjulammit. La oss høre stemmen fra hennes indre:

«Jeg ber dere inderlig, dere Jerusalems døtre,» roper hun i tårer, «om dere finner min elskede, hva skal dere si ham? At jeg er syk av kjærlighet.»

Syk av kjærlighet! Å, vi kjenner denne tilstanden. Det er tilstanden til den som nylig er blitt vekket, eller den som er blitt hardt tuktet av Jesus, men som nå har fått øynene åpnet. Han ser den uendelige barmhjertigheten i at syndernes venn har tatt imot ham – det fortapte fåret. I speilet av sin egen synd ser han tydeligere enn noen gang hvor uunnværlig den korsfestede er. Han føler det i hele sitt vesen: «Du er min eneste tilflukt! Uten deg er jeg redningsløst fortapt.»

Dette dype vemodet over at man, om enn bare en gang iblant, kunne fjerne seg fra en slik frelser; denne lengselsfulle gleden over at en slik redningsmann finnes; dette brennende ønsket: «Å, vær min med ditt blodige offer, med din fullkomne lydighet!» Uroen man føler før man tør regne seg blant dem han har sonet for; disse stormskrittene for å trenge seg inn i hans sår som det eneste tilfluktsstedet fra evig undergang; denne smertelige følelsen av å være uten enhver gyldig grunn til håp og fred så lenge man ikke vet seg vokst sammen med ham til ett – alt dette er som en kjærlighetssykdom.

I denne tilstanden ville man bønnfalt hele verden: «Hvis dere finner min venn, så fortell ham om min smerte!» Man ville oppfordret alle: «Be med meg, at han må binde seg til meg på det inderligste.» Man har ingenting mer der man står; man er utenfor sitt rette element og befinner seg som i døden. Jesus – Jesus alene – er hele livet.

«Å, hvis dere finner min elskede, dere Jerusalems døtre, så si ham at jeg er syk av kjærlighet.» Men før døtrene rekker å oppfylle ønsket hennes, er han – den lengselsfullt ventede – allerede på pletten og lar seg finne av henne. Ved hans hemmelige, men trøstende ord blir hun overbevist om at han tilhører henne til evig tid. Nå trenger hun ingenting mer; nå er hun fullkomment tilfredsstilt.

Jerusalems døtre merker snart at hun har nådd målet. De ser det i det salige og glade ansiktet hennes, og de hører det i de lovprisende ordene som strømmer fra hjertet. For å prøve henne, utforske henne og få henne til å bekjenne det, spør de henne:

«Hva er din elskede fremfor andre elskede, du vakreste blant kvinner? Hva er din elskede fremfor andre elskede, siden du ber oss så inderlig?»

Da åpner hun sitt indre og åpenbarer sitt hjertes tilstand: «Min elskede er hvit og rød.»

Av denne beskrivelsen trer bildet av Kristus frem slik en synder med dyp syndserkjennelse trenger å se ham. For en slik person er det ikke nok at Kristus bare er hvit; han må også være rød. På den andre siden er det ikke nok at han er rød; han må også være hvit – hvit for Guds åsyn og for ham. At han er «hvit», peker på Kristi hellighet; at han er «rød», viser til hans lidelse.

Hvit skinner rettferdigheten han vant for oss; rødt er hans sonofferblod. Det hvite minner om den lydigheten han gikk inn i i synderes sted; det røde om det fullkomne offeret som har «gjort dem som blir helliget, fullkomne for alltid».

Hvis han bare var hvit for oss og ikke også rød, hva ville det gagne oss? Da hadde vi ikke unnsluppet forbannelsen. Var han bare rød og ikke hvit, hva ville det hjelpe? Da ville vi fortsatt vært lovens skyldnere, for betalingen ville ikke vært tilstrekkelig.

I hvitt og rødt gjenspeiles vår forløsers fullkommenhet. Han har løst oss fra syndens byrde ved å ta straffen i vårt sted, og han har gitt oss hellighetens pryd ved å oppfylle loven i vårt sted. På disse to bærebjelkene hviler vårt håp. Han er hvit og rød; det er grunnen til at vi er – og kan være – til behag for Gud, og selve årsaken til vår evige salighet.

Sjulammit erkjenner dette og er hjertelig tilfreds. Hun gleder seg over dette jo mer hun blir overbevist om at det bare bor synd og avmakt i henne selv. «Min elskede er hvit og rød» er og blir grunntonen i hennes hjerte.

Hun har ikke lenger noen annen skjønnhet enn den Kristi lydighet gir henne. Hun kjenner ingen annen trøst for sine synder enn den hennes store yppersteprest har gitt gjennom sin blodige betaling. I hans gjerning finner samvittigheten fred; i hans blod vasker hun sine klær rene.

Hun ser seg ikke lenger rettferdig for Gud på grunn av egne gjerninger, men for Kristi skyld. Hun består ved troen. Og slik troen er hånden som griper den fullbrakte rettferdigheten, slik er den også roten til himmelfreden og kilden til all sann helliggjørelse.

«Min elskede er hvit og rød.» Akk, tro dette! Slik lyder alle hellige sjelers svanesang. Alle blir de ført slik av Herren at det til slutt ikke står noe annet igjen enn ham; hans herlighet er det eneste som dekker deres nakenhet, og hans soning for synden er deres eneste rettferdiggjørelse for Gud.

Å, om han allerede var dette for oss! Det er en dyrebar og salig tilstand å ikke lenger kjenne seg selv etter kjødet, men å vite at man – tross alle svakheter – er fullkommen i Kristus. Denne overbevisningen skaper et blomstrende paradis i hjertet, som får oss til å glemme smerten over tapet av det første paradiset.

Må han åpenbare seg for oss i sin fullkommenhet, og ved sin nåde forberede vårt indre slik at hver gang spørsmålet lyder: «Hva er din elskede fremfor andre elskede?», så kan svaret strømme friskt og glad fra hjertet: **«Min elskede er hvit og rød, utmerket fremfor ti tusen.»** Amen.

Fjerde preken (Høys 6,10)

Tekst:

> «Hvem er hun som stråler fram som morgenrøden, vakker som månen, ren som solen, skremmende som hærskarer med sine banner?» (Høys 6,10)

Verset vi i dag har valgt som tekstord, inneholder en begeistret lovtale fra brudgommen Kristus og Jerusalems døtre over de fortrinn og glimrende egenskaper som Sjulammit, den åndelige brud, besitter. Teksten viser enten til de enkelte sjeler som har fått erfare nåde, eller til den utvalgte menighet som helhet. «Hvem er hun», lyder den frydefulle lovtalen, «som stråler fram som morgenrøden, vakker som månen, ren som solen, skremmende som hærskarer med sine banner?»

De ordene vi har hentet fra denne lovsangen, og som vi i denne stund vil reflektere over, utmerker seg særlig ved sin tankedybde og høye betydning. Nå vel! La oss da utforske de skjulte skattene som de inneholder. Vi skal tale om:

- **Sjulammits skjønnhet,**
- **denne skjønnhetens beskaffenhet, og**
- **erkjennelsen av å besitte den.**

I.

Skjønn – ja, hva er skjønt? Skjønt er det som man dveler ved med velbehag og lyst. En gjenstand som fyller oss med søte og behagelige følelser når vi betrakter den, er skjønn. I sannhet: skjønnhet er en smakssak. Det vi mennesker kaller skjønt, er ikke dermed alltid skjønt i Guds øyne. Visstnok elsker Gud også det skjønne, men det han gir dette navnet, er alltid samtidig godt og hellig.

Skjønn er Guds bolig, underskjønne er de vesener som omgir ham der, og skjønne er de harmoniske kor hvis toner bølger omkring hans trone. Hvor uforlignelig skjønne må ikke de lysskrudene være som Gud kler sine egne i der oppe, og de rettferdighetens og livets kranser som han setter på de fullendtes hoder! Hvor henrivende skjønne må ikke de enger være hvor Lammet fører sine utvalgte til beite, og lundene med livets trær og krystallhavet – ja, i det hele tatt alt som hører til der.

Bare det som er skjønt, kan utgå fra Guds hånd. Alt det uskjønne og mangelfulle i verden skriver seg ikke fra ham, men fra synden og djevelen. Fallet og den påfølgende forbannelsen har medført fryktelige forvrengninger; overalt har

det utslettet skapningens opprinnelige preg eller gjort det nesten ugjenkjennelig.

Det skjønneste av Guds verk i den synlige skapningen var mennesket, Adam – denne levende avspeilingen av kilden til alt skjønt. Hans legemlige skikkelse var uttrykket for fullendt harmoni og livskraft, og det indre mennesket var lik en klar diamant som alle Guds dyder skinte tilbake fra.

Med inderlig velbehag hvilte den eviges øye på dette verket. Mennesket sto der som skjønt i Guds øyne, for skjønt for ham er det – og bare det – som bærer hans bilde, som ligner ham og har sitt utspring fra ham. For han alene er den evige skjønnhet.

Hvordan står det nå til med vår egen skjønnhet – den vi ennå drister oss til å rose oss av? Spør vi den ene eller den andre om dette, må vi stille oss til skue. Det finnes mange slags smak, og noen vil kanskje si seg enige i vår egen vurdering. Egenkjærligheten er et smilende speil; slik det viser oss våre bilder, liker vi dem godt. Men her spør vi ikke etter falske bilder, men etter vår sanne tilstand.

Denne tilstanden åpenbarer seg for oss når vi ser oss i det speilet som Gud holder frem for våre øyne. Et slikt speil var han som var den skjønneste blant menneskenes barn; et slikt speil er den rene engleverdenen for hans øyne; og et slikt klart og nøyaktig speil er den guddommelige lov – en lov som i hele sitt innhold gjør krav på både det indre og det ytre mennesket.

Dette speilet lyver ikke; det hykler ikke og smigrer ikke. Se deg i det! Hva ser du? En spedalsk fra hode til fot; en som er svart som en etiopier – ikke bare i det ytre, men også i hjertet; en Barabbas som har fortjent døden; en overtreder av alle bud; et menneske som er udyktig til det minste gode, men tilbøyelig til alt ondt. Ja, for å bruke ordene fra vår kirkes bekjennelsesskrifter: av naturen tilbøyelig til å hate Gud og sin neste.

Erkjenn nå hvor heslig dette bildet er som speilet viser deg, enten du ser det som det er, eller prøver å dekke det med løgnens og selvforblindelsens kappe. Slik er du; slik ser du ut i Guds øyne. Skjønn? Nei, i sannhet! Du er ikke skjønn. Du var det en gang i Adam – men hvor har det blitt av din pryd?

Å, la det da være sannhet, det som er og blir sannhet. Hvorfor vil du pynte deg med en løgn når Gud kjenner deg? Se sannheten i øynene og gi Guds ord ære idet du erkjenner: «Ja, jeg var skjønn; akk, ja, jeg var det en gang.»

Guds ord sier om deg at du er «kjød født av kjød». Det kaller selv det som ser prisverdig ut hos deg, for «et urent klesplagg», og fremstiller deg som «liggende i ditt blod – verken vasket med vann så du kunne bli ren, eller inngnidd med salt eller svøpt i svøp, men kastet ut på marken; derfor må din sjel være foraktet».

Godta dette: Det er ditt sanne bilde. Kast ikke bort unyttig møye på forsøk på forskjønnelse som uansett vil være uten virkning. En heslig skapning blir ikke skjønn selv med et gullsmykke om halsen, og et råtnende legeme vil aldri vekke gode følelser, selv om du kranser det med blomster.

På samme måte vil du mislykkes i å pynte på deg selv med dine såkalte gode gjerninger – enten det er andakt, kirkelige handlinger, milde gaver eller andre former for fasade.

I virkeligheten kan intet bedre råd gis deg enn dette: Still deg naken frem; tre frem slik du er, med tollerens skam i ansiktet for Guds øyne, og si: «Herre, se, slik står det til med meg. Blind, naken og elendig kommer jeg til deg. Om du vet råd for meg, så hjelp – hjelp! Jeg makter ikke selv å omskape meg!»

Hvem vet om det da ikke, med blikket rettet mot deg, også vil lyde: «Hvem er hun som stråler frem – vakker?»

Ja, slik taler Brudgommen. Han uttaler ikke disse ordene ved synet av en engleskare, men overfor en flokk dødelige. Det er i sannhet påfallende. Er det da ingen lyte eller mangel lenger ved disse menneskene? Å, visst er det ennå mange – noe de også selv tilstår.

Er deres kjød av en annen natur enn det andre adamsbarn har? Langt ifra; de er som alle andre skapt av jord og underlagt forgjengelighet. Er de da, i sitt ytre, skjønnere og mer anselige enn andre? Nei, deres ytre er ofte enda mer uanselig enn andre folks.

Synder de kanskje ikke lenger? «Akk, vi synder ennå på utallige måter, alle som én», er deres bekjennelse. Er deres indre nå fullkomment plettfritt og rent? Om det bare var slik! Men man hører dem uten opphør klage: «Sort er jeg, dere Jerusalems døtre! Stirr ikke på meg – akk, jeg er så mørk!»

Og likevel sier Brudgommen til en slik flokk: «Ja, du er vakker.» Legg merke til dette! Han sier ikke: «du er til å holde ut», men «vakker»; ikke: «du er tålelig», men igjen: «du er vakker»; ikke: «du er skikket til å motta nåde». Nei, han kaller henne en gjenstand som øyet dveler ved med velbehag og glede.

Ja, vakker må bruden også være – for hvordan kunne Gud ellers si om henne: «Min lyst er i deg»? Hvordan kunne han si: «I henne vil jeg bo og ferdes»? Hvordan kunne det ellers være sant, det den store Ypperstepresten sier hos Johannes i det 17. kapittel: «Far, du har elsket dem slik som du har elsket meg!»

Nå vet dere hvem disse såkalte «vakre» er. Dere kjenner Sjulammit; dere kjenner Israels lille flokk som, når den liksom befinner seg midt i døden, søker sitt liv utenfor seg selv – nemlig i Kristus. I hans favn gjemmer den troende seg, hos ham som hele hans håp er bygget på.

Er du også en av dette folket, min bror eller min søster? Å, Gud gi at det var slik! Om dere så bare er i stand til å hinke dere frem på lamme føtter for å søke ham, så skulle de rosende ordene likevel gjelde også dere: «Hvem er det som stråler frem – o, så vakker?»

II.

Men på hvilken måte er Herrens brud vakker? På en særegen og forunderlig måte. Hun er «vakker som månen», sier bibelteksten. Hvor rik er ikke denne sammenligningen – hvor omfattende og dyp i sin betydning!

Vakker er hun, men ikke som solen som har lys i seg selv; vår glans er som planetenes. Akkurat som månen i seg selv ikke er vakker, men er et mørkt legeme, slik er det også med oss arme syndere. Månen mottar sitt lys – og det er et vakkert lys – fra solen. På samme måte er det med oss: Finnes det noe vakkert, rent og lyst i oss, så er det bare gjenskinnet av den guddommelige rettferdighetssol, som er Kristus.

I den rettferdighet som er fullstendig opprettet og vunnet av Kristus, stråler Guds brud. Denne rettferdigheten er hennes pryd; det er smykket som er tilregnet henne og gitt henne som eiendom, og i det er hun Herren til behag.

Og nettopp slik forholder det seg med den skjønnheten hun besitter: Enten det er lengsel etter Gud, tro, kjærlighet eller hva det måtte være, så har hun det ikke fra seg selv. Det er et lys fra Kristus som stråler ut fra henne – noe hun har fått tildelt og lånt.

Slik kan bruden og månen i kor stemme i: «Om ikke solen lenger sender oss sine stråler, er det forbi med vår glans!» Og bruden kan for sin del legge til: «Tar du fra meg det som er ditt, blir bare synd og svakhet tilbake som min egen eiendom.»

Månen beveger seg som kjent sammen med jorden omkring solen. Den samme banen følger også Sjulammit: Kristus er midtpunktet for hennes håp. Alle forventninger, ønsker eller lengsler som rører seg i hennes innerste hjerte, dreier seg om Kristus.

Og den moderlige solen viker ikke fra månen; lik en høne som samler kyllingene sine, tar den den mørke stjernen under sine strålende vinger. Den kaster sitt eget lysslør over den og dekker dens nakenhet med sitt smykke. Dette vil den uavlatelig gjøre og aldri trekke seg unna – slik at så lenge solen står på himmelen, vil også månen stråle i dens skjønnhet.

Riktignok skjer det mange vekslinger og forandringer med månen, alt etter hvilken stilling den har til solen. Snart er hele skiven opplyst, snart bare halvparten; snart viser den seg som en sølvfarget sigd gjennom skyene, og snart ser man bare en liten, klar stripe igjen. Ligner ikke Sjulammit månen også i dette? Er det ikke på samme måte med Guds barn – med Herrens utvalgte?

Snart stråler de i solens – det vil si Kristi – fulle glans. Slik var det med Stefanus da ansiktet hans skinte som en engels; da han som en ung ørn foldet ut troens og frimodighetens vinger over verden, død og djevel. Med sine ord: «Herre Jesus, tilregn dem ikke denne synden!» og «Herre Jesus, ta imot min ånd!» viste han i virkeligheten knapt noe annet enn det rene og fulle bildet som strålte ut fra ham. Det var fullmånens glans.

Andre ganger ser det annerledes ut, slik at bare den ene delen av et Guds barn er lys og klar, mens den andre er mørk. Slik var det med Simon Peter på veien til Oljeberget. Den lyse siden hos ham var hans brennende kjærlighet til Mesteren, som flammet i sjelen og viste seg i sterke og begeistrede utbrudd. Den mørke siden var derimot hans egenkjærlighet, hans hovmod og hans dristige løfter – skryt og forsikringer gitt på egen hånd og for egen regning.

Snart står Guds barn bare som første eller siste kvarter, og snart er de lik den smale sigden – knapt synlige og nesten utslukket. Da finnes det ingen trostyrke lenger, ingen kjærlighetsflamme og ingen spor av åndelig livskraft.

Likevel er det også da en smule klarhet tilbake hos dem, om det så bare er en liten lysende strek eller en svakt skinnende stripe. Det er deres tørst etter Herren; det er deres hemmelige lengsel etter å se Jesus. Selv om dette bare er en smal og tynn lysstripe, er den likevel alltid et tegn på at solen ikke har brutt forbindelsen med månen.

I sannhet kan noe enda verre skje: Det kan hende at jorden plutselig blir stående midt imellom solen og månen. Da inntrer en måneformørkelse – og det en total en.

Akk ja, jorden med alle dens lyster, dens forfengelighet og dens motgang – hvor ofte er ikke den i stand til å fjerne selv dyrebare Guds barn fra den store Guds sol for en tid. Da blir det mørkt i dem og omkring dem; da er intet lys lenger å se hos dem. Det vises ikke lenger lyst til Guds ord, intet samfunn med Herrens hellige og ingen bønn. Da kan man lett tro at månen har gått ned for bestandig.

Men før man aner det, viker det tildekkende sløret tilbake, og den stjernen som i våre øyne var slukket, står igjen i det mest elskverdige lys på himmelen. Det var tross alt bare den ene siden som var mørk, slik det alltid bare er den ene siden av den åndelige månen som kan være formørket: nemlig den som vender mot oss. Den andre siden, den som vender mot Gud, er alltid lys. Gud ser sine barn bare i lys, fordi han ser dem utelukkende i Kristus og hans herlige lydighet.

Lik en rolig sjømann vandrer månen sin høye bane på himmelen. Også vi har vårt hjemland i himmelen; vi vandrer dit gjennom verdens skyer og skygger, på lengselens lille skip, mot fredens boliger i Guds stad.

Når solen går opp i den klare morgenstund, viker månen straks bleknende tilbake og går liksom opp i dens stråler. Slik gikk det også med Sjulammit da Kristus åpenbarte seg for henne med utilslørt ansikt: Da sank hun ned for hans føtter i salig ydmykhet, helt overveldet av den glansen som hans herlighet og nåde gir.

Månen, som opplyses av solen, opplyser i sin tur jorden om natten. «Dere er verdens lys! … Slik skal dere la lyset deres skinne for menneskene», sier Mesteren.

Månen søker ikke å stråle i sitt eget lys, men er tilfreds med det lånte lyset fra solen. Å, måtte vi alle også i dette ligne månen, og av vårt innerste hjerte la oss nøye med hans nåde! Månen vil ikke opplyse seg selv; den vender seg stille, forventningsfull og tålmodig mot solen. Forstår dere, brødre, den veiledningen som gis oss i dette bildet? Måtte vi være kloke og alltid gjøre det samme!

Når månen, som det sies, kan forvirre sinnet til enkelte og gjøre dem til nattvandrere, så er årsaken til dette snarere å finne i menneskenes egen tilstand enn i den uskyldige stjernen. På samme måte kan Sjulammit heller ikke noe for at folk her og der blir rasende når hun trer frem og viser seg – at de forherder sine hjerter og støter mot hjørnesteinen Kristus, kanskje for evig å knuses mot den.

Månen svever høyt over jorden, og verdens støy utgjør ingen fare for den. Slik hviler også vi, trygt og bevart der oppe i Guds arm og hjerte – i hans kjærlighet og under hans trofaste beskyttelse. Det som bringer fordervelse, når oss ikke lenger. Selv om tåke og skyer en og annen gang kan omhylle månen, lider ikke dens glans noe avbrudd av det. Uansett hvilke skygger som nå og da legger seg over vårt liv, så står vi for Gud evig i den samme klarheten i Kristus Jesus.

III.

Hva sier dere nå, mine kjære: Er det ikke dyrebart å være «vakker som månen», slik teksten vår beskriver? Men enda mer dyrebart er det selv å få hvile i denne skjønnheten. Den bringer – akk, hvilken fred i hjertet og hvilken glede!

Noen ganger er Guds barn seg bevisst sin skjønnhet i Herren, andre ganger ikke, eller i mindre grad. De vil da i åndelig forstand kunne si det samme som Paulus skrev til Timoteus: «Ta med kappen jeg lot bli igjen i Troas, og bøkene, særlig pergamentrullene.» Det betyr: «Rettferdighetens kappe og pergamentet som beviser min rett som Guds barn og min del i den store arven.»

Sier man dette til den rette mann, så svarer han: «Jeg vil gjøre det.» I samme øyeblikk lar han paktens bord dekkes for oss og innbyr oss til sitt kjærlighetsmåltid. Å, kom da hit, mine kjære!

Her vil det utstedes et guddommelig dokument på at vår mørketid for Gud er forbi, og at også vi skinner i solens, Jesu Kristi, strålende smykke. Her er det den åndelige månen speiler seg, som i en stille og klar sjø, for å bli bevisst sitt vakre lys. Her lærer man – tross alle personlige svakheter – å finne seg selv igjen i den fremmede glansen.

Og å, hvor ofte er det ikke nettopp ved dette aftensmåltidet at den lille stjernen dukker frem igjen bak sorgens sky for på ny å stråle i gledesglans! Hvor ofte bryter ikke lyset frem igjen, og hvor ofte viser ikke fullmånen seg her i all sin glans?

Måtte dere også oppleve at han i disse dager dekker bordet for dere. Måtte dette hellige måltidet vise sin kraft til å gi dere del i nåden, gi dere visshet og besegle deres sjeler. Å, kom bare, helt fattige, hungrende og bare av nåde – da kan dere være trygge på at dette skjer.

Gud vil gjøre med dere det han som et forbilde gjorde med Adam og Eva, da han ikke bare laget klær til dem, men også kledde dem selv. Immanuel vil åpne deres blikk, slik at dere med fryd kan se det vidunderlige forholdet dere står i til ham: som lemmer på hans legeme, med ham som det store hodet. Dere skal se ham, Kongen i hans herlighet. Og når dere går derfra, skal disse tydelige ordene lyde bak dere for det troende øret:

«Hvem er det som stråler frem, vakker som månen?»

«Det er du.»

Amen.

Femte preken (Høys 6,11–13)

Tekst:

> «Jeg gikk ned i nøttehagen for å se at det spirte i dalen, for å se om vintreet hadde satt skudd, om granatepletrærne sto i blomst. Før jeg visste av det, førte min sjel meg opp på mitt edle folks vogner. Vend om! Vend om, Sjulammit! Vend om! Vend om, så vi får se deg! Hvorfor vil dere se på Sjulammit? En dans som i Mahanajim!» (Høys 6,11–13)

I disse ordene forteller Sjulammit, Herrens brud, om en åndelig erfaring. Denne bør ha stor interesse for oss, da den slett ikke er sjelden i Sion; lignende ting skjer stadig med Guds barn, og altfor hyppig. La oss betrakte denne indre erfaringen nærmere ved å rette oppmerksomheten mot:

1. **Vandringen** Sjulammit foretok.
2. **Stillingen** denne vandringen brakte henne i.
3. **Den vennlige tilrettevisningen** hun fikk.

I.

Sjulammit forteller oss først at hun har lagt ut på en vandring hun burde ha avstått fra – eller om hun først måtte gå den, skulle hun ikke ha glemt å ta med seg den rette lykten.

For kort tid siden befant hun seg i en overmåte skjønn og salig tilstand, slik den beskrives i kapittel 3, særlig i vers 3–5. Hun hadde funnet Herren, funnet seg selv i Herren, og funnet alt hun trengte i ham: sin rettferdighet, verdighet og styrke.

Da sa hun full av salighet, mens hun kun hadde blikket festet på ham og på det hun var og eide i ham: «Jeg har ham og vil ikke slippe ham mer.» Ja, da var det hennes forsett å holde fast ved ham og ham alene, med glade blikk og i salig ihukommelse, inntil hun kunne føre ham til sin mors hus og sammen med ham gå inn i sitt barndomskammer, i paradiset.

Hvor behagelig var det ikke for Herren at Sjulammit hadde funnet sin ro og hvile i ham! Og hvor høyt bifalt han ikke at hun fra nå av ikke ville vite av noe annet enn ham og sitt liv i ham, som var fullendt og kommet til målet!

«Jeg ber dere inderlig, dere Jerusalems døtre,» tilroper han dem, «ved skogens hinder og rådyr – det vil si ved de mest dyrebare besittelser dere kan rose dere av – at dere ikke forstyrrer min venninne i hennes hvile, og heller ikke vekker henne før hun våkner av seg selv.»

«Av seg selv!» Merkelig! Herren vil altså la henne hvile. Han ønsker ikke at hans barn skal befinne seg noe annet sted enn på hans nådes og fortjenestes grønne marker. På grunn av vantro kommer de bort derfra igjen – ikke fordi en høyere hånd driver dem bort. Men riktignok tillater Herren undertiden at de igjen forlater den søte hvilen. Og når han tillater det, skjer det kun for å forberede dem grundigere og gjøre dem skikket til å nyte hans sabbat.

«Inntil hun våkner av seg selv.» Akk, dette «inntil» inntreffer altfor raskt i Sjulammits liv. «Jeg gikk ned,» forteller hun i teksten vår. Å, om hun heller hadde forblitt der hun var med sine tanker og betraktninger: utenfor seg selv – i den rettferdigheten troen gir, og i den arvedelen som sto klar for henne i ham som var hennes garantist.

Men hun fikk lyst til å eie en herlighet ikke bare utenfor seg selv, men også i og av seg selv. Slik gikk hun ut på en inspeksjon. Hvorhen? «I nøttehagen» – det vi kan kalle frukthagen. Denne hagen er, som også andre steder viser tydelig, ingenting annet enn hennes eget hjerte og vandel; hennes indre og ytre liv.

Men er det ikke tillatt å gå inn der? Jo, visst; vi blir til og med oppmuntret til det. Paulus sier: «Ransak dere selv om dere er i troen!» Men som nevnt er det avgjørende at man ikke legger igjen den rette lykten – altså den evangeliske kristendoms lykt, den som læren om Guds fullstendige nåde i Kristus Jesus gir oss.

Dessuten må man gå inn i en slik ransakelse med et nøysomt og beskjedent sinn, og vokte seg for å stille for høye krav til frukthagen og det som vokser der.

Hvis vi for eksempel finner i hjertets hage en lyst til Guds lov etter det indre menneske, eller et oppriktig ønske om å bli tatt til nåde kun for Jesu blods skyld, eller en usminket lengsel etter å være ikledd Jesus, fordi man ser seg selv naken, blottet og elendig uten ham, så vil vi straks prise vår Gud høyt for disse små blomstene vi har funnet – selv om alt vi finner og hele vår høst bare er disse, og resten av hagen møter oss med ufruktbarhet og øde.

Men en slik nøysomhet var ikke Sjulammit tilfreds med. Hun gikk ned i frukthagen ikke bare for å se den lille bekken med den lykksaligheten hun ønsket seg; ved siden av den ønsket hun å se yppig grønt.

Hun ville ikke bare se om vintreet var et nytt sinn, skapt av Herren og plantet i henne – hun ville også se rikelige og duftende blomster på dette treet. Hun ville ikke nøye seg med å finne et granatepletre av troende sukk etter frelsen i Kristus; nei, nei, et helt blomsterparadis i hennes indre og ytre liv skulle på ny møte hennes henrykte blikk.

Hennes hjerte skulle, slik hun selv ønsket det, være fylt av den inderligste ømhet og kjærlighet til Gud, av en vedvarende andaktsglød og brennende kjærlighet til nesten. Det skulle kun romme guddommelige impulser, hellige tilbøyeligheter og bevegelser – og være helt befridd fra selv de minste spor av et ugudelig, kjødelig eller jordisk vesen.

Og slik hjertet var, slik skulle også hennes vandel være: Som en frodig åker i høsttiden ville hun se sitt liv utbredt foran seg; se det ene kornbåndet av gode gjerninger etter det andre, som Herrens øye kunne hvile på med velbehag, uten at det fantes en eneste plett som kunne misfalle ham.

Se! Dette var hva hun lengtet etter, og hun skjuler det ikke: «Jeg gikk ned,» sier hun, «i nøttehagen for å se at det spirte i dalen – for å se om vintreet hadde satt skudd, om granatepletrærne sto i blomst.»

At spiren til et sinn vendt mot alt guddommelig nå var plantet i hennes innerste ved Guds nåde, var ikke nok for henne. Hun ønsket også å finne fullkommenhetens modne frukter i enhver henseende på denne spede, himmelske planten, og hun trodde at de måtte – måtte finnes. Dette var et misgrep; det var å stille altfor høye krav til sin egen personlige hellighet. Ja, det var enda verre: Hun forvekslet kjennetegnene på nåden med selve grunnlaget for nåden.

II.

Hvordan opplevde så Sjulammit denne vandringen i hagen? Særdeles ille! Hun havnet snart i en svært vanskelig og bedrøvet stilling. Selv beskriver hun den med de gåtefulle ordene: «Før jeg visste av det, førte min sjel meg opp på mitt edle folks vogner.» Disse ordene har flere betydninger, og det skal de ha, men uansett tyder de på en uheldig og sørgelig tilstand.

Amminadib – som er navnet i grunnteksten for «mitt edle folk» – var en feltherre, en tapper og krigslysten general i Juda, og hans vogner er krigsvogner. At Sjulammit ble satt på disse, betyr at hennes ro var borte og hennes fred forbi. Og slik var det. «Jeg havnet,» vil hun si, «i nød, ufred, angst og trengsel.»

«Men hvordan gikk det til?» kunne man spørre. Dere kan selv tenke dere det. Den stakkars bruden fant ikke det hun søkte. Spiringen nede ved bekken svarte ikke til forventningene; vintreet hadde ennå ikke de skuddene hun ønsket seg, og granatepletrærne viste ikke den prakten hun lette etter.

Akk, på både det indre og ytre livets mark finnes det tusen ganger mer ugress og unyttig gress enn himmelske vekster og planter fra det høye. Syndighet, feil og fordervelse finner hun nok av i sitt hjerte og i sin vandel, men derimot ingenting som kunne gi henne verdighet – ingenting, ingenting hun kunne fremstille for Guds øyne som velbehagelig, eller som hun kunne rose seg av som resultatet av et godt forvaltet nådepund.

Et slikt syn er skrekkelig når lyset fra Golgata ikke samtidig skinner klart – og dette lyset var blitt uklart for henne. Blikket hennes var forandret, hele standpunktet hennes forrykket.

Hun trodde at det også i henne selv måtte finnes noe hellig for at hun skulle kunne behage Gud. Hun glemte helt at Gud aldri ville eller skulle handle med henne ut fra hennes egen person; hun overså at det kun gjelder å finne kjennetegnene på nåden i oss, ikke grunnlaget for den. Da hun nå slett ikke fant at hun var den hellige datteren hun ønsket å være, men snarere en synderinne som kom til kort i alt, havnet hun i stor nød og følte at hele hennes håp vaklet.

Men nå blir hun også på en annen måte satt på Amminadibs vogn: Hun rustet seg til et felttog. Det som ennå ikke var vunnet, skulle nå erobres, og synden i henne skulle drepes på lovgjerningenes vei.

Slik ble de gode forsettenes hjelm satt på hodet, og forsiktighetens panser – som riktignok var som av papir – ble snørt fast om brystet. De guddommelige buds faner ble hevet, og mottoet «daglig renere» ble skrevet på fanen. Det

såkalte viljens sverd ble grepet, løftenes basuner blåste, og vognhjulene ble smurt med alvorets olje.

Så bar det løs mot verden, kjødet og djevelen. Med påpasselighet, ved fornektelse av og motstand mot synden i hjertet, slik den allerede var utryddet i vandelen, skulle hun nå med Guds hjelp nå noe stort, ja, fremstå som et mønster på hellighet.

Men hva førte dette til, annet enn å bringe henne helt opp på Amminadibs vogn? Disse vognene, som teksten vår taler om, betegner ikke bare krigsvogner, men også vogner i det hele tatt, redskaper på hjul som man frakter noe av sted og bort på.

Men Amminadib betyr på vårt språk «mitt frivillige folk». Ordet «frivillig» står her likevel ikke i god, men i ond betydning, og «et folk» betegner selvstendighet: å stå på egne bein og ville utrette noe ved egen kraft. Dette ønsket nå også Sjulammit: Hun søkte igjen rettferdighet gjennom loven, og virkelig, før hun visste ordet av det, var hun kastet tilbake, overlatt til seg selv og som på en tryllevogn ført langt, langt bort fra Kristus og det nye testamente.

Hvordan gikk det henne i denne utlendigheten? Å, sørgelig, høyst sørgelig! Det ble surt arbeid uten lønn, og slit og slep som en dagarbeider uten det resultatet hun ønsket. Trådene var fint ordnet, men da det skulle veves, viste silken seg å være råtten. Vognen startet godt, men akk, akslingen knakk underveis. Helligheten ville ikke øke, og – ve! – synden ville ikke vike.

Loven viste seg kun å være syndens kraft, som vakte syndsbevisstheten, og som ikke tilintetgjorde synden, men den innbilte helligheten. For jo mer alvorlig hun anstrengte seg for å vise loven den lydigheten den krevde, desto tydeligere ble det for henne at hun ikke engang kunne rose seg av den aller første begynnelse til denne lydigheten.

Til de gamle syndene kom nå etter hvert også nye, fremkalt av bitter harme over at loven var så streng, og av en lastverdig uvilje over at Gud var så hellig. Disse nye syndene satte kronen på de gamle og kledde bruden, i hennes egen bevissthet, i den ytterste forkastelighets sorte drakt.

Stakkars Sjulammit! Hvordan har det ikke gått deg! «Før jeg visste av det, førte min sjel meg opp på mitt edle folks vogner.» Akk, visste du det ikke?

Nå merker du det, du som en gang bodde så salig i Guds fredsstad! Ve! Hvor er nå den stille, milde susingen? Storm og redselsfullt øde omgir deg på alle kanter; Gud har trådt tilbake, håpet er knust, og fortvilelsen er nær. Sjulammit, våger du ikke på ny å tre frem? Kanskje ville du lykkes med et nytt forsøk. Kanskje ville en fornyet og sterkere beslutning føre deg til målet, knuse motstanden i kjødet og vekke den kjærlighetens kraft i hjertet som alt er mulig for.

Hun hører oppfordringen, men tier og lar hodet synke, for motet hennes er borte. «Jeg elendige menneske!» skriker hennes sjel. «Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme?»

Og se – da sitter hun igjen på vognhjulene uten å vite det. Hennes indre føres nå av sted på nådehungerens og tørstens vogn, på lengselens vogn, lengselen etter en fri barmhjertighet som fyller alt. Hun sukker: «For meg finnes det ingen miskunn» – men likevel vansmekter hun etter den. Og i sannhet er også denne

vansmektende lengselen en venn, en Amminadibs vogn. Den bryter gjennom alt og fører til seier, og den er en vogn som tilhører det «frivillige folk» også i god betydning.

III.

Herren lar nok sine barn gå sine egne skjeve veier en gang iblant, men han forlater dem ikke. Han tillater dem nok en gang å vike av fra den rette veien, men da kaster han kjærlighetens ledebånd etter dem og fører dem på rett vei igjen. Også vår Sjulammit erfarer dette.

Hennes nød hadde nådd toppen; alt hadde slått feil, og hvert håp var tilintetgjort. I stedet for å bli helligere, slik hun ville, hadde hun på sine lovbestrebelsers vei blitt enda mer omfattende klar over sin totale forvirring. Det hun trodde hun ennå eide av rettferdighet og kraft, var på denne veien helt og aldeles borte og tapt.

Bare syndenes mengde hadde økt, ikke dydenes skatter. Hun hadde oppdaget fordervelsens mørke dyp i sitt eget indre som aldri før, og gjort erfaringer om sin egen hjelpeløshet som ville ha overgitt henne til fortvilelse – dersom det var mulig at Guds barn, som Guds sæd blir i, noen gang kunne fortvile.

Slik satt hun der, utmattet og andpusten, fylt av indre stormer og redsel, angst og hjertenød. En sky av dyp fortvilelse hvilte over pannen hennes, og en ubeskrivelig ufred rådet i hennes indre.

Men hva er det som lyder til henne i sorgens krok? Å, et tilrop, søtt og styrkende uten like – og til dette knytter det seg et navn som ikke noe annet navn kunne måle seg med i kjærlighet og løfter.

Navnet hun hører seg hilst med, er Sjulammit. For et navn, så fullt av rik og henrykkende betydning! Sjulammit betyr først: den fullkomne, den vakre, den skjønne uten feil. Avledet av Salem betyr det Jerusalems datter, barn av Guds by, og minner bruden om hennes opphøyde og frie stilling. Avledet av Salomo betyr det fredens datter, Salomos brud og søster, det vil si: den himmelske Salomos fortrolige, forent med ham og med del i hans rettigheter, goder og fullkommenheter.

Se, se, for et navn! Og et slikt navn gir brudgommen sin brud allerede på denne siden av himmelen. Ja, slik kaller han henne i et øyeblikk da hun selv, i lovens lys, bare finner synd og skrøpelighet hos seg, mens troen hennes bare er en rykende veke og hjertet en mørk hede som stormen farer over.

Hvem kan fatte det? Men en sjel som en gang tilhører Kristus, er alltid en Sjulammit, en Sjulammit overalt, og forblir en Sjulammit selv i forvirringen – den fullkomne og velbehagelige, forlovet med Jerusalems konge.

«Sjulammit,» sier Herren, som om han ville si: «Kjenner du ikke deg selv lenger, du vakreste blant kvinner?» «Sjulammit,» roper han til henne, som om han ville minne henne om: «Har du glemt at du eier rettferdigheten i meg?» «Sjulammit!» – som om hun skulle få forstå: «Å, hvor langt du har fjernet deg fra din bestemmelse, som bare var fred og glede!» «Sjulammit, vend om!» – og dette «vend om» roper han enda tre ganger.

Den vennlige og trofaste Herren! Han må ha henne tilbake og føre henne inn til sin fred igjen. Hans får er i sikkerhet. Uansett hvor villfarelsens stormer

slynger dem, om en mørk makt river dem av sted eller en trolldomskraft fører dem bort, lyder likevel hans «Vend om!» for deres ører før de har merket hvor de er kommet.

Og når han roper sitt «vend om» – enten han bruker menneskeord til det, knytter det til et bibelord, eller det skjer gjennom Guds førelser, alvorlige hendelser og erfaringer som får mennesker til å bli edrue, eller han roper hvert ord direkte og umiddelbart inn i hjertet ved Den Hellige Ånd – da skjer det et under: Skjellene faller straks fra øynene på dette mennesket, og i et nu får man sitt rette syn tilbake.

I slike tilstander kan selv sanne kristne havne igjen under harde åndelige prøvelser. Det kan skje at de, etter å ha blitt ført tilbake på den rette stien, igjen ledes bort fra den og på ny blir så fanget av gjerningshellige forestillinger at de knapt hører Jerusalems klokker lenger, selv ikke langt borte.

De fester øyet bare på den krevende lovens dommerøye og synes ikke lenger å tro at det finnes noe evangelium. De har nå igjen påtatt seg selv å skaffe seg saligheten. Jesus er her blitt en ny Moses, som vil ha betaling på forhånd og først da velsigner. Hans løfter er blitt bud, hans trøsteord forskrifter.

Nå, man skal nok klare det, tenker man. Men hvordan går det? Enten opphever man loven eller svekker den. Man setter alle slags menneskebud i stedet for Guds bud, og kanskje legger man oppfyllelsen av den bare i en ytre askese, i verdens- og selvfornektelse. Før man vet ordet av det, er man blitt en god fariseer, helt forblindet eller fylt av hovmod.

Eller så gjør loven seg gjeldende i hele sin sannhet og fylde og krever hellighet av hele mennesket, hellighet i ett og alt. Man tenker å oppfylle kravene, og strever så godt man kan. Men hva oppnår man på denne veien, annet enn bevisstheten om den ufattelige avstanden man befinner seg i fra målet?

Man blir trett og tviler på at det noen gang kan ende godt. Misfornøyd og treg lar man hendene synke, ja, gir opp sin sak – og kanskje lykkes det djevelen nå igjen for lang tid å føre oss inn i verdens trylleland: å vise oss livets mål i livets nytelser, igjen å la det materielle være alt vi tenker på og trakter etter, og, i det minste for menneskers øyne, å fullføre vårt frafall.

Eller hjertet synker ned i stumt mismod og kommer i strid med Gud og verden. Det gir seg luft i trassig benektelse av at det i det hele tatt kan være tale om noen salighet for syndere, og denne avveien fra sannheten er ikke mindre alvorlig enn den første.

Likevel har den gode hyrdes allmektige «Vend om!» sine timer. Det som en gang tilhørte ham, bringer det alltid tilbake og på et øyeblikk til rette, selv om det, hvem vet hvor lenge, var veket bort og vandret på villfarelsens vei.

Det er et kjærlighetens tilrop: Hans hjerte makter ikke å forlate disse fårene. Det er et tilrop i kraft av hans embete, for «dette er hans vilje som har sendt meg, at jeg ikke skal miste noe av alt det han har gitt meg». Det er et tilrop i kraft av hans trofasthet: «Ingen skal rive dem ut av min hånd,» sa han, og han holder sitt ord. Det er et rettferdighetens tilrop: Er de først blitt ulastelige i ham, hvordan skulle han da noen gang kunne slippe dem som syndere?

Å, når skal dette ropet også lyde til dere, dere flyktende duer blant oss, som har flyktet bort til verdens drepende lyster, til unødig mismots skygger, til et unyttig lovarbeids trelldom, eller kanskje inn i tilstander som kommer av enda verre villfarelser?

Vel, har dere noen gang virkelig vært hans duer, og ikke bare pyntet med duens fjær slik at dere under fjærene var svarte ravner, da skal også over deres hoder, i dag eller i morgen, lyde dette «Vend om, vend om!». Og ingen kan stå imot den makten denne klangen har til å føre tilbake.

«Vend om, Sjulammit!» roper brudgommen, og tilføyer: «så vi får se deg». Betydningsfulle ord, der trykket ligger på dette «vi». Herren vil si: Du ønsket å vise deg frem for deg selv og for menneskene. Ditt høyeste ønske var å fremstå skjønn i dine egne og i verdens øyne, og først da ville du tro at du var skjønn.

Men fremfor alt gjelder det for deg i hvilket lys **Vi** – Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd – ser deg. Og vet du at vi finner deg skjønn, hva vil du mer? La det være deg nok. Vi ser ikke slik et menneske gjør. Vi måler ikke din skjønnhet etter den helligheten du selv har. Vi henter ikke bildet av deg fra din personlige fremtreden. Tenk på at du står frem for oss i en rettferdighet som er tilregnet deg. Og denne rettferdigheten er fullkommen!

Se, alt dette ligger i tilropet: «Vend om, så vi får se deg.» Dette tilropet skal løse bruden ut av den forlegenheten hennes lovrettferdige streben hadde ført henne inn i.

Det er en oppfordring til henne om å ta den rette målestokken i bruk. Det er en antydning som skal få henne til å innse at hun bedømmer seg selv etter helt andre prinsipper enn Den treenige gjør. Det er en påminnelse om at hun er falt ut av nådestanden og inn på lovens standpunkt. Og det er en vennlig underretning som hun kan slå seg til ro med: at hun, selv om hun ikke behager seg selv, likevel er til behag for Gud og Herren.

Og Sjulammit har forstått Herren. Hun kommer til seg selv, gnir seg i øynene, blir klar over at hun er falt bort fra evangeliets lys, og vender tilbake, vender tilbake til korset.

Hun griper «rettferdigheten ved troen», hyller seg inn i Forløserens rettferdighet og fryder seg over å vite seg sett av Gud i denne drakten – desto mer hjertelig fordi hun nettopp har forstått at hvis hun selv skulle lage så mye som én eneste tråd i den drakten som kreves, var det ikke noe håp for henne i all evighet.

Knapt har hun vendt tilbake til denne guddommelige måten å se tingene på, før det heter om henne: «Hvorfor vil dere se på Sjulammit? – En dans som i Mahanajim!» Det er Herren som sier disse ordene. Han sier dem med ros, og slik gir han sin forlovede et gledelig vitnesbyrd. Ordene minner om Mahanajim, om englekoret som møtte Jakob (se 1 Mos 32,2), men også om en jublende og seiersfeirende leir av krigere, for det er det Mahanajim betyr når vi oversetter det.

Men hva vil disse ordene si, annet enn: «Min brud viser seg for verden slik hun bør og må vise seg; for meg er hun som en lysende engleskare! Min brud danser fredens dans. Hun danser og jubler som en triumferende hær. Hun triumferer i sannhet.» Ja, det ser nesten ut til at det ligger en enda større betydning

i disse ordene, som om brudgommen ville si: «Englene jubler rundt min brud og er henrykt over synet av hennes skjønnhet.»

Nå har vår Sjulammit fått motet tilbake. Hun fant nå selv at hun var Sjulammit, den skjønne, igjen forent med sin brudgom. Å, hvor inderlig glad er hun ikke nå for at det hun skal være for Gud, det er hun allerede i Herren! Det gjør henne dobbelt godt etter skrekken over å ha stått ved fordervelsens og tilintetgjørelsens avgrunn, et fall hun nettopp hadde erfart som aldri før.

Og denne forløsningsgleden strømmer, som vårsolens stråler og som duggen, også ut over Den Hellige Ånds planting i hennes indre: Nå spirer og grønnes det ved bekken, nå blomstrer vintreet, nå har granatepletreet blomster; ja, mer enn det: Alt dette er der allerede.

Når loven lammer vingen, gir evangeliet den kraft til å løfte seg igjen. Når budet gjør motløs, gir det glade budskap bare mot og livskraft. Vi er nemlig bare opplagt og skikket til å tjene Gud rett når samvittigheten er fri, kjærligheten viser seg og får vokse, håpet blir levende og vi er helt viss på at Guds nåde er nær. Men alt dette kommer ved troen, ikke ved budet. Alt er mulig for den som tror.

Vend derfor om, dere som lar dere drive bort fra ham som er vårt alt! Det liv dere ennå lever, lev det i troen på Guds Sønn, som elsket dere og ga seg selv for dere. Gled dere i Herren! I denne gleden ligger mer enn himmelsk nytelse. La samvittigheten, så langt dere har rett til det, være fullkommen, renset i hans blod.

La dere ikke bringe ut av fatning om dere ennå oppdager svakheter og lyter hos dere selv. Stå dem imot og søk å utslette dem, men ikke som om de var pletter på den rettferdighetsdrakten dere står i for Gud. Glem aldri ordet: «Vend om, så vi får se deg.» Og hvis en stemme fra verden spør foraktelig: «Hva ser man hos Sjulammit?», så møt den selv i fast tro med svaret: «En dans som i Mahanajim!»

Amen.

Sjette preken (Høys 1,4)

Tekst:

> «Dra meg etter deg, så løper vi! Kongen har ført meg inn i sine kamre. Vi vil fryde og glede oss i deg, vi vil prise din kjærlighet mer enn vin. Med rette elsker de deg.» (Høys 1,4)

Dette er et innholdsrikt vers som svarer nøyaktig til hensikten med at vi er samlet her. Jeg vil faktisk si at det speiler en sann nattverdshøytid. Her blir det på en dyptgående og vakker måte antydet:

1. Hva som går **forut**.
2. Hva som skjer **under** selve måltidet.
3. Hva som skjer **etterpå**.

La oss se nærmere på dette.

I.

Det er den troende sjel som taler. Bønnfallende sier hun til sin brudgom, Kristus: «Dra meg etter deg!» Hun har blitt dratt tidligere, og hun vil bli det på nytt.

Men i det øyeblikket hun uttrykker dette ønsket, skjer det allerede. I et menneskes omvendelse er det nemlig ikke vårt eget forsett som kommer først; det første er en dragning fra det høye. Som det står: «Ingen kan komme til meg uten at Faderen drar ham.» Det dratte barnets egen vilje og beslutning kommer først etterpå. Slik lærer vi også gjennom erfaringen at det forholder seg.

«Du overtalte meg, og jeg lot meg overtale!» Altså: Jeg lot meg overtale? Ja, visst kan vi si det – på samme måte som jernet kanskje kunne si til smeden: «Du smidde meg, og jeg lot meg smi.» Smeden ville da svare: «Visstnok, men jeg takker deg ikke for det. At du 'lot deg smi', var ikke annet enn tvang; du måtte, idet vekten av hammeren min falt på deg. En motstand som kunne ført til noe, lå ikke lenger i din makt.»

Slik, mine brødre, lå det heller ikke i vår makt å yte motstand etter at denne dragningen ovenfra hadde begynt. «Det blir hardt for deg å stampe mot brodden!» Ja, Herre, du har tvunget meg inn i dine paktsbånd.

«Dra meg etter deg!» Også som omvendt fortsetter man å være avhengig av Herren; man kan ikke gjøre som man selv vil. Hvordan skulle man ellers eie tro, kjærlighet og glede i Herren, eller kunne gjøre gode gjerninger?

Riktignok er guddommelige frø lagt ned i våre hjerter, men la oss se på plantene i naturen: Hva hjelper det at de er kommet i jorden, hvis ikke Gud vekker dem til liv, lar solen varme dem og duggen fukte dem så de kan folde seg ut? Uten dette er det som om de ikke fantes. Intet blad og ingen blomst bryter frem av jorden ved egen kraft.

På samme måte må Herren bringe til liv og virksomhet det han har lagt ned i oss. Han må la det gjennombryte kjødet, frigjøre det og vekke det.

«Dra meg!» En dragning etter ham kan sammenlignes med planten som søker lyset, eller magneten som søker polen. Men man er ikke alltid bevisst denne dragningen, og man føler den ikke alltid. Man kan jo igjen bli lunken, likegyldig og sløv overfor ham. Man kan bli så kjødelig sinnet at tom forfengelighet føles viktigst, mens man føler lite eller ingenting for hvorvidt man tilhører ham.

Men før man aner det, lyser det plutselig for en som et lyn, midt i denne frafalne tilstanden. Man forferdes over sitt hjertes kulde og blir bekymret over avstanden. Da bryter sukket frem: «Dra meg etter deg.»

Slik skjerper Herren syndsbevisstheten, fornyer nådetørsten og oppfrisker kjærlighetens kraft i oss, slik at det igjen, under nye klager, lyder: «Du er jo ennå mitt ett og alt! Hva er vel alt annet uten deg!» Ja, du er det, Herre Jesus, og du forblir det. Da «løper vi». Da har vi fått fartøyet vårt ut fra klippen det støtte mot, og vi seiler bort fra likegyldighetens og det åndelige mørkets øde kyst.

«Men vi?» Ja, han og jeg. Vi løper – jeg etter ham, og han med meg. Vi løper slik et brekende lam løper etter sin mor, eller slik det forvillede barnet løper etter veiviseren. Han viser vei, og jeg følger.

Skal dette «vi» bety: «Han drar meg, og jeg tvinges til å følge etter»? Eller er det de mange kreftene og åndelige driftene i den troende sjel – lengsel, kjærlighet og håp – som taler i dette «vi»? I sannhet løper de alle. Eller tyder dette «vi» på at det i Sjulammit er en flerhet, at det er menigheten som taler? Også dette er tenkelig. Uansett er det et løp med føtter som Gud har gitt vinger; et løp ved Jesu hånd i Jesu ledebånd.

«Vi løper». Men hvorhen? Vi løper dit vi er visse på å få se hans ansikt og høre kjærlighetens velsignede hilsen fra hans lepper: i det stille bønnekammeret, i Ordet – men særlig til hans bord, som er innviet til minne om hans lidelse. Der kommer han ned til sine og velsigner dem, og der vil han på en sanselig måte forsikre dem om at de tilhører ham, og han dem.

Den dragningen som gjør at man av hele sitt hjerte ønsker samfunn med ham, er selve forberedelsen til nattverden – og det er den eneste sanne forberedelsen. Slik er det han selv som bereder oss, for en slik dragning kommer fra ham. Føler du denne dragningen, så er du blant de innbudte; det kommer ikke an på hvem eller hva du er, eller hva folk sier. Kongen selv er den som har innbudt – hva har folk med det å gjøre?

Men hvis du trenger deg frem på egen hånd, kanskje med tanken: «Også jeg må jo delta en gang; jeg må jo vise at jeg ikke er noen hedning, men etter fedrenes skikk legge min aktelse for kristendommen for dagen» – eller hvilke andre grunner man nå bruker for å sette seg i bevegelse på menneskelig vis – da vanhelliger du Herrens forgård når du setter din vanhellige fot der. Da er du en

uinnbudt gjest, og velsignelse vil du sikkert ikke få. Bli borte! «Dra meg etter deg, så løper vi» – det er dette det handler om.

II.

Nå er løpet overstått. Hør hvordan det videre går med Sjulammit. Hun er ved målet og spør ikke lenger etter verken himmel eller jord. «Kongen har ført meg inn i sine kamre!» hører vi henne juble. For en stor utmerkelse, for en uforlignelig nåde! Hun føres av Kongen selv – ikke bare inn i et forværelse i slottet hans, men inn i hans kabinett, inn i hans kammer.

Og i sannhet har han sitt kammer ikke bare i himmelen, men også på jorden; det finnes i hans Ord, men særlig der hvor hans hellige måltid står dekket.

Det er sant at tette slør skjuler dette kammeret. Det naturlige mennesket går forbi og ler av påstanden om at Kongens kammer skulle ligge her. Ja, selv troende blir ofte stående ved ytterveggene; de ser nok den hellige billedskriften på dem, men får ikke se stort av det indre. Kongen selv må løfte forhenget til side, åpne kammeret og lede gjestene inn. Men da åpenbarer det seg en uendelig rikdom: et kammer fullt av herlighet, et lyst og salig fredskammer! Hvilke underfulle ting ser man ikke her!

Veggene er dekket med seierstegn og trofeer. Her henger det fryktelige septeret som Satan en gang førte over oss, men som er fravristet ham på rettferdighetens vei. En som er sterkere, overvant den sterke, tok fra ham rustningen og knuste hans hode.

Der ser vi dødsengelens sverd, et bøddelsverd; det har rammet Kongen, men siden den tid er denne siste fienden blitt fratatt våpenet. Nå ligger det i Kongens hånd som en fredens palme for det befridde folket, som han gikk i stedet for. Der finner vi vårt synderegnskap kvittert, gjennomstukket, revet i stykker og naglet til korset – og han der oppe, som vi sto i gjeld til, har godkjent det.

Se hvilke skatter – riktignok fuktet med blod – vi ser rundt oss! Se først en tilgivelse som strekker seg over hele livet. Deretter en rettferdighet som overstråler alt, fordi den er hans rettferdighet – han som var den skjønneste som noen gang er født av en kvinne. Den gjør oss ikke bare til gjenstand for nåde og barmhjertighet, men helt og fullt for Guds velbehag.

Der ligger beviset på vårt barnekår, hvor den Almektige tilbyr seg å være vår kjære Far; et fripass som lover oss sikker ledsagelse inn i det himmelske Jerusalem; en seierskrans vi selv kan vinde om pannen, for i virkeligheten har vi allerede seiret over alt som truer oss.

Her er løftet som gir oss lov – ja, som oppmuntrer oss – til å kaste all vår sorg på Herren, fordi han har omsorg for oss. Her er en herskerstav over synd og død, og et adelsbrev som gjør oss skikket til å ferdes i Den Høyestes palasser og tre frem for ham med et «Abba» så ofte vi ønsker. Det åpner til og med utsikten til å få del i forvaltningen av det evige riket og i herredømmet over verden.

Alt dette åpenbarer seg for vårt blikk når Kongen fører oss inn; det brer seg ut for vårt åndelige øye i guddommelig lys, og selve synet er overveldende.

Men nå er også Kongen selv til stede i kammeret og sier: «Alt dette som dere ser her, hører dere til.» Og for at vi ikke skal tvile på at det er vårt, nedlater han seg til oss på en ubeskrivelig måte. Han kommer med sanselige pant og tegn,

som med obligasjoner fra sin hånd, som med gjeldsbrev og veksler han utsteder i sitt navn og sikrer med sitt kongelige segl mot enhver protest.

Ved sin tjener rekker han først gjesten et lite brød og en munnfull vin, som tegn på en vennlig mottakelse og et hjertelig velkommen.

Deretter vender han seg mot et dypere mål. Han spør: «Har du det foran deg?» Gjesten svarer: «Jeg har det.» Derpå sier han: «Så et og drikk.» Gjesten etterkommer oppfordringen. Igjen sier han: «Vet du at du har nytt det?» Gjesten svarer: «Jeg vet det.» Han spør: «Vet du det helt sikkert?» Gjesten svarer: «Så sant som at jeg intet vet sannere.» Da sier han: «Nå, så sant som du har nytt dette brødet og denne vinen, så sant – ja, jeg sier deg det – er alle det nye testamentes goder dine, og skal forbli det!»

Der hvor dette skjer, hvordan skulle det da ikke hete: «Vi fryder og gleder oss i deg»? Ja, der fremveller den gleden som alene er det vakre navnet verdig; den gleden som varer helt inn i det evige liv. Det er en glede som i sannhet kan gjennomtrenge og tilfredsstille hjertet, og som brer seg gjennom vårt innerste vesen – ren og klar, uten bitter ettersmak. Den gjør oss sterke til å kjempe og være tålmodige; sterke i både liv og død.

Når man nyter denne gleden fullt ut, kan man lett og uten savn unnvære de fattige gledene som denne verden har å by på. Da strømmer det frem en glede som gjør tiggeren til konge, og som løfter den trengende opp over sin trengselsnatt som på englevinger. Den virker forklarende og gjør alle våre livsforhold mildere, selv de bitreste. Den er den fruktbare jordbunnen hvor de vakre åndsfruktene vi kaller kristne dyder, trives på sitt aller beste.

Den som ennå ikke har smakt noe av denne gleden, vet ennå ikke hva ordet *glede* egentlig betyr. Og denne gleden er en glede «i Kongen» – «Vi fryder og gleder oss i deg». Kongen, som leder denne frydestrømmen inn i hjertet, er også denne gledens grunnlag og egentlige mål. For i ham eier man alt – i denne ene.

I ham har man sin rettferdighet; i ham har man den levende sikkerheten for å bestå evig; i ham finner hjertet og kjærligheten full ro; i ham finner samvittigheten fred. I ham blir man fri, og i ham når forstanden og dens tørst etter lys sitt mål. Den høytflyvende tanken finner i ham, som er Guds glans, målet for sin lengsel etter det vakre og fullkomne. Selv viljen kan ikke tenke seg et vakrere mål eller en saligere gjerning enn å forherlige denne Kongens navn alene i all evighet.

Slik må det vel her igjen lyde et «vi» fra Sjulammits lepper. Alle sjelens evner og krefter har grunn til å juble: «Vi fryder og gleder oss i deg!» Å, måtte en slik bekjennelse strømme fra deres bryst kommende søndag morgen. Og skulle følelsen av glede ikke vare lenge, så hør nå også hva Sjulammit sier i de siste ordene av vår tekst. Hør det, og legg det på hjertet.

III.

«Vi vil prise din kjærlighet mer enn vin,» sier hun. Dette er svært klokt og verdt å følge! Hun skiller her mellom Kongens kjærlighet og hans vin.

Hva annet forstår hun med uttrykket «vin» enn den salige følelsen og henrykkelsen som Kongen nå og da lar sine egne kjenne – særlig i det kammeret hvor nattverden er beredt? «Men,» sier hun, «vi forveksler ikke denne vinen med din

kjærlighet, som om også den tok slutt når vinen var borte.» Vinen tar vi gjerne imot, vi forakter den ikke – men vi priser din kjærlighet høyere enn vin.

Forstår dere henne? At Kongen lever i og med henne – deri alene søker hun sitt liv, ikke i de søte fornemmelsene og følelsene hun får del i.

Gjør det samme! I sannhetens navn oppmuntrer vi dere til det. Skill nøye hans kjærlighet fra de åndelige nytelsene, og la dere ikke forlede til å måle den etter disse følelsene. Har han først forsikret dere om sin kjærlighet – slik han gjør ved sitt nådebord – så finn deres glede i denne bevisstheten: «Han elsker oss!» La gleden knytte seg til dette under alle livsforhold, enten dere har overflod eller mangel.

Dere vil alltid kunne fryde dere i denne stille, saliggjørende bevisstheten; for hans kjærlighet har dere uansett, selv om alt annet forsvinner. Hans kjærlighet er trofast og vedvarende; den forlater aldri sitt mål. Og selv om dere ikke lenger føler noe, fortsetter han å elske på den mørke veien, i stormen og i den ufruktbare ørkenen. Han elsker dere alltid like mye.

Erkjenn hvilken trøst og kraft det ligger i denne tanken! Tror dere apostlene alltid følte det slik? Se på Paulus' omstendigheter.

Hvordan forklarer vi at de likevel alltid hadde mot til både å leve og dø? De gjorde ikke den feilen å tro at kilden til motet var å finne i dem selv eller i deres egne følelser. Tvert imot visste de at denne kilden var utenfor dem selv. De hentet sitt mot fra den uforanderlige stjernen som skinner ned i alle mørke stunder: deres Konges kjærlighetsstjerne. Den målte de ikke etter følelsene, men etter løftets ord, og i det lyset viste den seg som en kjærlighet de alltid kunne trøste seg ved.

«Vi vil prise din kjærlighet mer enn vin. Med rette elsker de deg.» Dette er den betydningsfulle avslutningen. Og i sannhet: Den som lever i Kristi kjærlighets solglans, bærer også selv på kjærlighet. Solen som skinner inn i hjertet med lys og liv, kan ikke annet enn å bringe varme og fruktbarhet.

Han elsker! Kanskje klager han over at han ikke elsker – men i selve klagen finnes det kjærlighet. Kanskje trer han trassig frem og spør: «Hvorfor skjuler du deg så helt for meg?» Men i denne trassen er det kjærlighet. Kanskje sukker han: «Å, gi meg kjærlighet!» Kjærligheten ånder allerede i hans sukk. Kanskje elsker han uten de voldsomme følelsene – da elsker han med sinnsro og i virkelighet. Han elsker i sannhet. «Med rette elsker de deg!»

Hva skal jeg slutte med? Jo, med et hjertelig ønske om at alt dette jeg har sagt, må gjenta seg for oss kommende søndag. Ja, Gud gi at det må skje slik det her er fremstilt.

Kom, dratt av ham; kom og løp med ham! Da vil forhenget og dekket vike til side, og Sjulammits frydesang skal tone jublende fra deres lepper: «Kongen har ført meg inn i sine kamre. Vi vil fryde og glede oss i deg, vi vil prise din kjærlighet mer enn vin. Med rette elsker de deg!»

Ja, slik skje det! Amen.

Syvende preken (Høys 4,6–8)

Tekst: Salomos høysang 4, 6–8

> «Inntil dagen blir sval og skyggene viker, vil jeg gå til myrra-fjellet og til virak-haugen. Alt er vakkert ved deg, min venninne. Det er ikke noen lyte på deg. Kom med meg fra Libanon, min brud! Kom med meg fra Libanon! Se ut fra Amanas topp, fra toppen av Senir og Hermon, fra løvenes bosteder, fra panternes fjell!»

Dere har lagt merke til at jeg leste det første verset i teksten vår noe annerledes enn dere finner det i deres bibeloversettelse. Der leser dere: «Inntil dagen blir sval og skyggene viker.» Og så, som en ny setning: «Jeg vil gå til myrrafjellene.» Men etter grunnteksten skal ikke ordene «inntil dagen blir sval» osv. henføres til det foregående, men må forbindes slik vi har gjort her. For øvrig hviler det overmåte rike toner i tekstens strenger. Måtte det bare lykkes oss å vekke dem under denne betraktningen.

Det forekommer meg som om Høysangen egner seg særlig godt til betraktninger før nattverden, og jeg er ikke alene om denne påstanden. Vår med rette så yndede nattverdsalme, «O Frelses Klippe», er jo nesten vers for vers bygget over Høysangens form og innhold.

De ordene som skal beskjeftige oss denne gangen, åpner for oss et velgjørende innblikk i den velsignede stillingen de benådede sjelene står i til Kristus, og Kristus til dem. De svarer dermed fullt ut til det forberedelsesarbeidet som har ført oss sammen her. Vi vil se nærmere på disse ordene og gi de ulike delene av betraktningen følgende overskrifter:

1) De opphøyde stedene hvor møtet skal skje.
2) Brudgommens hilsen.
3) Nådens ledelse.

I.

Den som taler i teksten vår, er brudgommen, Kristus. Hans ord gjelder bruden, den sanne menighet. Først utpeker han et sted for henne hvor hun skal fremstille seg, og hvor han vil møte henne. Stedet er en høyde, men hvilken? Er det den høyden som ens egen hellighet, eller til og med en selvrettferdig innbilning, skaper? Langt ifra!

På slike høyder treffer brudgommen dem som Faderen har gitt ham når han for første gang trer i forbindelse med dem; men å styrte dem ned derfra er som

regel hans første nådegjerning mot dem. Det er i den åndelige fattigdommens dal han gleder dem med sine første åpenbaringer.

Men deretter lar han dem gå opp på en høyde. Riktignok vil han en gang også la seg finne av dem på et annet sted enn her. De skal en gang eie ham fullt og helt – og hvor skal det skje? I den himmelske tronsal der oppe, i den evige herlighetens glans, på majestetens og ærens stol. Men dette skjer først når dagen, som han selv sier, blir sval eller svinner; det vil si når den store morgen rinner og nattens skygger viker.

Så lenge pilegrimsdalens mørke ennå omgir oss, anviser han oss et annet sted hvor vi fortrinnsvis skal gå inn til ham, og særlig få dvele hos ham. «Inntil dagen er forsvunnet,» sier han, «og skyggene viker, vil jeg gå til myrra-fjellet og til virak-haugen.» Han uttaler det, og har dermed sagt sin brud nok.

Altså er det dit du vil? Å, for et hell for oss at du vil det! Hadde du forsmådd denne veien, ville ingenting vært tilbake for oss uten fortvilelsens gang til helvete.

Men hvilken høyde mener han, og dette fjellet – hvor rager det frem? Hvordan kan dere ennå spørre slik i fullt alvor? Myrra tyder jo på lidelse og smerte, mens virak tyder på prestetjeneste og offer. Samtidig blir vi gjennom det hebraiske ordet for myrra minnet om fjellet Moria. Se, nå er vi på sporet. Vi kjenner Guds Moria, hvor det betydningsfulle forbildet med Isaks ofring finner sin motsvarende virkelighet.

I ånden skuer vi et fjell; en sort natt ligger utbredt over det som et likklede. Enhver som drar forbi, må ryste og beve til marg og bein.

Og så vandrer én til denne høyden, stille som et lam. En underfull prest, nedtynget av et gudforbannet tre. Han er beredt på å overgi seg til den dommerhånden som viser seg truende gjennom skyene over fjellet, og som har gjort klar en kalk for ham som nærmer seg – en kalk hvis like i forferdelighet og bitterhet ingen dødelig ennå har tømt. Og den som nærmer seg fjellet der borte, er den samme som taler i teksten vår, og den grufulle høyden er Golgata.

Dere kjenner jo Golgata. Vit da at Golgata er virak-haugen som omtales i teksten; Golgata er myrra-fjellet. Et myrra-fjell: Her var et hav av brennende bitterhet. En virak-haug: Her utfører den sanne Aron det hellige tempelembetet. Et myrra-fjell: Her tømmer Frelseren fordømmelsens beger. En virak-haug: Her stiger prestens rop mot himmelen: «Far, tilgi, tilgi synderne!»

Et myrra-fjell: På dette stedet tråkkes vredens persekar. En virak-haug: Duften av det sonende brennofferet i helligdommen veller ut og stiger oppover. Et myrra-fjell: Her blir det beredt en bitter myrradrikk for vår natur, for her blir den dømt. En virak-haug: Her blir den arme synderens åndedrett – enten det skjer i et sukk eller en salme – igjen en velbehagelig og søt vellukt for Gud Herren.

«Inntil dagen svinner og skyggene viker, vil jeg gå til myrra-fjellet og til virak-haugen.» Slik taler brudgommen, og han har gått dit. Men nå, sier dere, finnes han vel ikke lenger på denne marterhøyden? Nei, for ham har skyggene veket, og den store morgenen har brutt frem. Selv om det ikke lenger finnes

noen Kristus på korset, så har vi likevel en korsfestet, og om ham skal vi fremfor alt samle oss. Det er brudgommens mening.

Akk, den som nøyer seg med å finne ham bare som rabbi på lærestolen, eller å skue ham bare som konge i hans underkrafts glans, eller å se ham som en medlidende menneskevenn i de nødstedtes hytter, eller å treffe ham bare som et skinnende forbilde og mønster på enhver dyd – skulle en slik tilhøre hans folk og allerede ha hørt hans stemme? Nei, hans folk går fremfor alt til myrra-fjellet, og de søker og ser ham helst på virak-haugen.

Og er det ikke nettopp der det er godt å være, så lenge natten som hersker i dødens dal omgir oss? Så lenge fordervelsens makt ennå råder i våre lemmer, og Satan ennå går omkring som en brølende løve og slår oss med knyttnever, og vårt liv ennå fordømmer oss fordi det forblir et liv som tilhører arme syndere?

Å, sannelig, sannelig. Inntil i det minste den store himmelmorgenen bryter frem og skyggene viker, er det ingen steder så godt for bruden å være som hos hennes brudgom – og da ikke på det eller det stedet, men hos hennes brudgom på myrra-fjellet og virak-haugen. Derfor sier han: «Inntil dagen svinner hen og skyggene viker, vil jeg gå til myrra-fjellet og til virak-haugen», og gir dermed sin elskede et vink: Følg meg, gå også dere dit!

Og de som er hans, forstår ham. Å komme til Jesus på denne høyden, å bo hos Jesus på denne høyden – det betyr å senke seg ned i hans fortjeneste i tro, å finne livet i hans offer, og i hans lydighet alene gripe og tilegne oss vår rettferdighet, og i hans sår søke og finne fred. Å, også vi vil gå til myrra-fjellet og virak-haugen; for den rager også frem der hvor Herrens måltid står beredt.

Herren være priset for dette måltidet! Finnes det vel en mer dyrebar gave enn denne inntil dagen viker og skyggene svinner? Priset være Herren for det seglet han her møter oss med! Ja, når dagen svinner hen og skyggene viker, gis det noe som er enda bedre; men inntil da, hvilken verdi har ikke dette seglet!

Lovet være han, den trofaste, for den vederkvegelsen han her skjenker oss, og som i sødme overgår alt – ja, inntil dagen svinner og skyggene viker. Ja, måtte han tilbes for forsoningens hilsen og kyss som han her ønsker oss velkommen med, og som er det mest dyrebare en synder kan få del i, det mest dyrebare og største – inntil den store morgenen rinner og skyggene viker. Da skal noe annet og større bli vår del.

II.

Hvordan lyder så hilsenen? Hvordan ønsker brudgommen den velkommen som, jaget av syndenød, flykter til ham på myrra-fjellet og virak-haugen?

Å, hilsenen er herlig og en dyrebar skatt som vi mangler ord for å beskrive rett. Mange blant oss har nå fått kjenne den; derfor stråler ansiktene deres. Andre ønsker å få kjenne den, derfor søker de til det hellige bordet. Ja, har man først fått kjenne den én gang, ønsker man stadig å få den på ny, høre den uttalt friskt fra Herrens munn; den kan ikke lyde for ofte.

Hilsenen lyder: «Alt er vakkert ved deg, min venninne. Det er ikke noen lyte på deg.» Hør bare! For en erklæring – «Du er det!» Ikke «du skal en gang bli det», heller ikke «du er det allerede i fremtiden». Nei: «Du er det allerede i virkeligheten.» Men kanskje er du det bare i den ene eller andre henseende? Nei, «du er

det i enhver henseende», det vil si at du er det helt og holdent, ganske og aldeles fullkommen.

Ja, men hvordan skal det forstås? Vel bare slik at du ikke på noen måte blir fordømt? Nei, «vakker, i enhver henseende vakker, herlig å skue, en gjenstand for velbehag». Ja, men med unntak av mine svakheter og feil? Hva snakker du om? Feil? «Det er ingen lyte på deg,» sier brudgommen.

Og legg merke til at han ikke sier disse ordene bare til enkelte; han uttaler dem til hele menigheten, han uttaler dem til alle mennesker som bare føler at de er syndere og ikke har annet enn hans navn å feste sitt håp til.

Men vet han nå også fullt ut hva han sier? Ja, sannelig gjør han det. Han kjenner ikke lenger Sjulammit etter kjødet – han ser henne nå i de klærne han har gjort klare for henne; han ser henne i sin egen lydighet. Da er også alt vakkert ved henne, og hun er samtidig iført sitt audiens- og høytidssmykke for den store dagen, og det mangler ikke en tråd i det.

Denne skjønnheten eier alle vi som hører ham til; men å få dette sagt av ham selv – det er vederkvegelse fra himmelen.

«Du er aldeles vakker»? Ja, når hun er det, hvem kan da undre seg over at hun blir tildelt så søte titler som her? Søte titler? Hvilke da? Brudgommen kaller henne først – ja, hva? Sin lille pike? Nei. «Du er vakker, min venninne!» sier han. Å, slik taler ikke bare nåden; slik taler kjærligheten. Denne hilsenen kommer fra et ømt og beveget hjerte. «Min venninne!» Å, for en vekt det ligger i det ordet! Hvem kan uttømme fylden av dets søte innhold?

«Min venninne» – det betyr: Du som jeg trives så godt sammen med, og som jeg gjerne vil dvele hos. «Min venninne» – det er: Slå ikke øynene ned foran meg; vær fortrolig med meg! «Min venninne» – det betyr: Gi meg bare et vink, jeg vil gjerne tjene deg, det gleder meg. «Min venninne» – det betyr: Ha ingen hemmeligheter for meg; legg alle dine bekymringer i mitt fang og vær trygg på min inderlige deltakelse.

Å, hvilken herlig stjerne er ikke steget opp på vårt livs himmel gjennom disse ordene! For en herlig krone som dermed ble satt på vårt hode! Ja, hvor mørkt det enn er omkring oss, står det likevel levende for vår sjel at kongenes konge kalte oss sin venn – og hvor raskt sprer ikke nattens skyer seg for denne klangen, og hvor fort blir det ikke lyst og lett i vår sjel igjen.

Men han kaller ikke menigheten bare sin venninne; han gir den et dypere og mer betydningsfullt navn. Han kaller den også sin brud, sin forlovede. Ved å bruke denne betegnelsen viser han til at hennes tidligere forbindelse med den strenge mannen Moses var lovlig oppløst, og at hun nå tilhører en annen.

Til denne første ektemannen var hun bundet ved Guds lov, forpliktet til all lydighet og underdanighet. Men da hun nektet ham lydighet og som en skjøge ga seg av med djevelen, verden og synden, hadde hennes mann fullkommen rett da han straffet henne, jaget henne på dør og anklaget henne for Gud. Ja, han kunne ha overgitt den troløse til evig fordømmelse, hvis ikke et hemmelighetsfullt dødsfall hadde inntruffet som opphevet dette ulykkelige ekteskapet.

«Den gifte kvinne,» sier Paulus, «er ved loven bundet til mannen sin så lenge han lever. Men dersom mannen dør, er hun fri fra loven, og er ingen horkvinne om hun gifter seg med en annen mann.» Og slik skjedde det.

Det kom en annen mann, en mann fra himmelen. Ved å tre inn i kvinnens sted, ga han den strenge ektemannen fullt oppgjør i ett og alt. Lydig oppfylte han hans bud, og ved sin død utholdt han hans forbannelse. Slik ble den første ekteskapsforbindelsen lovlig oppløst, og ingenting sto lenger i veien for at en ny kunne inngås.

Han som ved sitt blod tilintetgjorde dette båndet av skrekk og jammer, anså det ikke under sin verdighet selv å fornedre seg til å ta Moses' enke til ekte – hun som sannelig var hardt brennmerket. Skilsmissen fra den første mannen ble fullbyrdet av Gud selv. Korset var alteret som englene sto omkring som forundrede vitner til.

Å, elskelige trolovelse, en pakt av et ganske annet slag enn den første! Dette er en ekteskapsforbindelse der bruden så lite behøvde å streve med å skaffe medgift at brudgommen tvert imot oppfordret henne til ikke å sørge for noe selv, ja, gjorde det til en hellig plikt for henne, men å kaste all sin omsorg på ham alene.

Det er en forbindelse der mannen står inne for alt, bærer og alene bestrider alle omkostninger av sitt eget, og bare krever én ting av den han har trolovet seg med: at hun skal glede seg i ham, og at gleden i Herren skal være hennes styrke.

Dette er en forening inngått for evig tid. Denne mannen skiller seg aldri mer fra sin åndelige hustru. På hennes bryllupsring glitrer innskriften: «Med evig kjærlighet har jeg elsket deg!» Hans kjærlighet til henne er ikke betinget av hennes kjærlighet til ham. Menigheten er hans, den forblir hans, og det skal skje slik han alltid vil.

III.

Brudgommen taler videre idet han peker på hvordan Sjulammit skal ledes. Han beskriver veien han vil lede henne på. «Kom med meg,» begynner han. Slik talte ikke Moses; der het det: «Gå bort og oppfyll mine bud!» Men her lyder et vennlig «Kom med meg!».

Det ligger et løfte og en trøstefull antydning i disse ordene: «Jeg blir hos deg, jeg viker ikke mer fra deg. Jeg elsker deg, og du går skritt for skritt i mine ledebånd.» Det er også en oppmuntring: «Overgi deg nå til meg; la nå bare meg være den som handler med deg. Betro deg til min ledelse, og tro at du ikke vil angre på det.» Og sannelig, hun vil ikke angre.

Hvem ville ikke gjerne gå med ham – den gode hyrde, Faderens elskede, husets sønn og herre, som råder over alt! Hvor drar han hen? Hvor ellers enn til Faderens hjerte, til Guds stad der oppe, til de fullkomne rettferdiges halleluja. Hvem ville ikke gjerne gå med ham? Man står seg godt på det. Ja, godt i alle fall; men alltid tilfreds og glad? Det er et annet spørsmål.

«Kom med meg,» sier han – og hva så videre? «Fra Libanon», og enda en gang: «Med meg fra Libanon!» Hør dette! Her beskriver han det særegne ved sin ledelse: Fra høyden og ned i dalen! Og stiger man på et skjult og fint vis opp igjen, heter det straks på ny: «Med meg fra Libanon!» Det går fra opphøyelse til

fornedrelse. «Han skal vokse, jeg skal avta.» Dette løsenet fra døperen Johannes blir oppfylt av Kristus i alle hans troende.

Veien går gjennom det lave. De som tørster etter nåde og trenger frelse, blir stadig mer elendige. Jo lenger de vandrer, desto mer finner de bare elendighet hos seg selv – men i Kristus finner de alt. De dør daglig, for at de bare skal leve i Kristus.

Men denne stadig voksende bortvendingen fra og tilintetgjørelsen av alt som heter egen kraft, rettferdighet og visdom, skjer ikke, slik mange tror, på den jevne veien der innsikten vokser og ettertanken blir stadig dypere. Nei, dette kallet «Kom fra Libanon» lyser over en vei preget av sårede og bitre dødskvaler. Vi dør ikke bare i tanken, vi dør også i vår erfaring. Vi kommer ikke bare til å se, men også til å erfare hvilke elendige skapninger vi er.

Vi blir ikke stående bare med erkjennelsen av at vi er syndere; vi oppdager oss selv stadig på ny som syndere – som udugelige til alt godt i oss selv, som redningsløst fortapte dersom ikke alt vi trenger på rettferdighetens dag, blir gitt oss som gave.

Vi blir ført nedover på helt andre veier enn vi selv ville ha valgt om det sto til oss. Vi blir ikke gjort fattige slik at vi har den stille trøsten igjen at vi i sannhet er blitt fattige. Selvfordømmelse og hjertelig skam blir vår eneste lodd og del, mens en fri og aldri opphørende barmhjertighet blir vår eneste trøst.

«Trå frem», sier endelig brudgommen, «fra Amanas høyde, fra toppen av Senir og Hermon, fra løvenes bosteder og panternes fjell.» Hør dette, mine kjære! Det har en liflig klang; det er avslutningen på det hele. Når dette ropet lyder, har all akk og ve en ende, og det store halleluja begynner. Å, hvor godt det enn gikk oss på hans vei, hvor stille og jevn denne veien enn var – disse mørke stedene kjenner vi alle.

Vi kjenner Amana, denne iskalde toppen dekket av evig snø. Å, ulykksalige tilstand, når sjelen ikke lenger smaker Herrens vennlighet, når hjertet fryser til is, når det ikke lenger finnes noen kjærlighetsglød der, og bønnens ånd ikke lenger rører seg der! De vakreste blomstene i Ordets hage står visne, og de mest trøsterike løftene kan ikke lenger gjøre noen nytte. I de mest oppmuntrende forsamlinger føler vi oss kalde og uberørte, og det indre mennesket er som forsteinet og uttørket. Ulykkelige tilstand! Men hvem av oss forblir helt ukjent med den?

Vi kjenner Senirs og Hermons topper – disse kalde fjellspissene der ikke et gresstrå vokser, som en kald og klam dugg tynger, der stormen slår med ville vinger, og som ensomheten omgir med tusenfold redsel. De ligner Sinai og Ebal; de står himmelen nær, men himmelen henger med svarte skyer over dem, og det tordner i det høye. Øyet ser ingenting annet enn det skrekkelige gjenskinnet av den tronen som brenner i uavlatelige ildsluer og har rettferd og rett til grunnvoll. Ja, dere forferdelsens steder, vi kjenner dere!

Og slik vi kjenner dere, kjenner vi også løvenes bosteder og panternes fjell. Også om dem kan vi synge en sang. Å, hvordan er det ikke å se seg omringet av de åndene som hersker i luften, å bli brølt til av den fryktelige løven som søker noen han kan oppsluke, og bli beskutt av hans ildpiler fra alle kanter?

I tillegg angripes vi av verden, med fristende blendverk eller nedslående skrekkhistorier. Og akk, i vårt indre raser kjødet; lystenes hav går i høye bølger, og naturens fordervelse reiser seg som en kjempe. Storm på overflaten og i dypet, mørke ute og inne!

Sannelig, denne tilstanden er oss vel kjent, og brudgommens «Trå frem» i teksten vår vil ikke mangle gjenklang og tilslutning blant oss. Den gjenklangen finnes, og den vil bli funnet, for ordet er nå ikke lenger en spådom om fremtiden; det skal lyde, modent til oppfyllelse, i våre dager.

Hele kirken på jorden skal en gang høre det, og dens tjenestetid er da til ende. Hvert av dens barn skal høre det så snart den timen slår som endelig bringer klagen «Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme?» til opphør. Ja, hans helliges død, hvordan er den? Livets fyrste roper: «Trå frem fra Amanas høyde, fra toppen av Senir og Hermon, fra løvenes bosteder og panternes fjell!» De hører det og trer frem, og den høye himmel tar imot dem til evig seiersfest.

Å, salig er det folk som har Herren til sin Gud! Hvor dobbelt salig da, når det også har fått visshet om sin borgerrett i Salem! Der hvor livets måltid står beredt, brødre, der skal beviset for denne borgerretten legges frem. La oss da – inntil dagen svinner og skyggene viker – gå til myrra-fjellet og til virak-haugen. Kom, dere nådehungrige sjeler, og trå frem under korsets fane.

Og hva skal jeg ønske dere? Én ting, og i den ene alt: at han også vil møte dere, han, vennen i sin kjærlighets solglans, og at hver og en av dere personlig må få kjenne hans hilsen: «Alt er vakkert ved deg, min venninne. Det er ikke noen lyte på deg!» Amen.

Åttende preken (Høys 3,7–8)

Tekst: Høysangen 3, 7–8. *Se, omkring Salomos seng står seksti kjemper, av Israels kjemper. Alle er de væpnet med sverd, oppøvd i krig, hver med sverdet ved lend til vern mot nattens redsler.*

Dette er et merkelig ord; dunkelt, men likevel tankefullt og dypt. Det ville være vanskelig å tolke det fullstendig og uttømmende, men mye åpenbarer seg for anelsen, og det som her viser seg, er dyrebart. Vi retter blikket mot kong Salomo, mot hans leie og mot leiets omgivelser.

I.

«Se» – med dette ordet begynner teksten vår. Det er et viktig lite ord som betyr: «åpne øynene dine, her er det noe å se». Men hvem er det som uttaler dette «Se»? Det er det som er avgjørende. Om jeg eller du sier det, fører det ikke til at noen ser.

Skal det åndelige øyet åpnes, må en annen uttale dette «Se»! Det må være han som det sies om: «Han talte, og det skjedde»; han hvis oppfordringer er allmaktens bud. Når han sier «Se», så skaper han samtidig det seende øyet, eller han åpner, retter, skjerper og avdekker det øyet som allerede er plantet.

Det er han selv som må uttale dette ordet, slik han her gjør det til Sjulammit; han personlig, med livets friske pust. Da får ordet vekt, og da ser man. Ja, det indre blikket trenger da inn i tingenes vesen. Man ser og forstår det man betrakter; man lever i det. Å, måtte dette «Se, se!» lyde med sin underfulle kraft også blant oss!

«Se!» Ja, hva er det vi skal se? Først en opphøyd person, Salomo – den opprinnelige og sanne. I historiebøkene er hans navn blant Israels konger bare som et skyggeriss, men her fremstilles han i levende skikkelse. Ja, han er Salomo, Guds Jedidja i ordets dypeste forstand, slik forbildet var det. Han er Guds Israels konge, kongen for det folket som er kjøpt med blodige løsepenger. Han er prydet med en krone hvor frelste synderes takknemlighetstårer glitrer som de vakreste perler.

Han er Salomo og David forent i én person: Han er Salomo i den seieren han som David hadde kjempet seg til. Han er Salomo i besittelse av det gledesriket han som David la den blodige grunnvollen for. Han er Salomo på herlighetens trone, som han som David hadde kjempet for mot tusen fiender. Han er Salomo som sprer velsignelse over sitt folk, etter at han som David hadde forberedt kildene i de tunge dagene.

Hvis Israels konge bygde Herren et hus av stein, så har denne kongen bygd et levende tempel ved å bryte inn i menneskehetens steinbrudd – et tempel hvor han selv er grunnvollen. Sa Herren til den første: «Be om det du vil jeg skal gi deg!», så heter det til denne: «Begjær av meg, så vil jeg gi deg folkene til arv og eie!»

Om den første Salomo, selv om han stammet rett fra Abraham, giftet seg med en hedensk kvinne, så gjenspeiler det bare vår Salomos forlovelse med de arme syndere. Om den første Salomo vant verdens beundring med sin visdom og prakt, hvor mye mer må ikke dronningen av Saba si til denne: «Å, salig, salig er det folk som alltid står for ditt åsyn!»

Salomo; ja, den retten vår Jesus har til å bære dette navnet, er like velbegrunnet som betydningen er rik og dyp. Salomo betyr Fredsfyrsten, og hvilken fredsslutning har vi ikke ham å takke for! Han har stiftet fred i himmelen, ja, for å si det på menneskelig vis: i Guds eget vesen. Den evige rettferdighet og nåde kunne ikke bestå side om side; da slo han et blodig forsoningsbånd rundt dem begge. Dermed tok striden slutt, og nåde og rettferdighet omfavnet og kysset hverandre i den hellige stunden da han frelste syndere.

Gjennom ham ble de hellige englene igjen venner med Adams barn, og det i en slik grad at det siden har vært deres glede å tjene dem, ja, å bære dem på hendene. Han gjenopprettet fred og harmoni, både ved å fjerne synden i Guds forhold til mennesket, og ved å gi oss den barnlige kjærlighets- og tillitsånden i menneskets forhold til Gud – som vi hadde kommet så langt bort fra.

I det saligste fredsfellesskap knyttet han brødre til brødre. Egenkjærlighetens demon ble jaget på dør, og han ga dem et nytt blikk på hverandre, slik at de ikke lenger kjente hverandre etter kjødet.

Ja, ved ham har jeg nå fred med meg selv. Jeg anklager ikke lenger meg selv, men ser på meg selv med glede i ham. Jeg fordømmer meg ikke mer; i ham er jeg tilfreds med meg selv. Ved ham eier jeg fred i livet, som heretter bare utfolder seg innenfor de rammene hans barmhjertighet og nåde har satt, og som bare bringer meg det som tjener til min frelse. Hvordan våger jeg da lenger å krangle med ham om noe som helst!

I ham har jeg funnet fred med Moses. I Kristus er han like lite imot meg som jeg er imot ham i min Frelser. Ja, selv med døden har jeg fred; fra å være en fiende har den blitt min venn – fra en morderengel til en forløsningsengel.

Se, hvilken fred som her er grunnlagt! Jesus selv er vår fred, og med god rett kalles han derfor Salomo. Og dere vet hvordan han fører oss til sin fred: Han gjør denne verdens falske fred bitter for oss. Han jager oss bort fra ethvert hvilested vi prøver å lage uten ham. Han kutter over enhver menneskelig støtte for vår fred og lar enhver kilde til menneskelig trøst tørke ut for oss.

Jakobs vei er vår vei, og den skal alltid bli det på nytt: Solen går ned, den mørke natten senker seg, og en rystende stillhet og tomhet brer seg rundt oss mens ville dyrs brøl høres i det fjerne. Ingen steder finnes det herberge, og bare en stein er å finne som leie – nemlig hjørnesteinen Jesus Kristus. Nøden tvinger oss til å søke hvile der, og da ser vi himmelen åpen.

II.

Nok om Salomo selv. Vi går videre til hans leie. «Se, omkring Salomos seng» – slik begynner teksten vår. Hva skal vi legge i dette uttrykket? Det vil vi utforske. Tolkningene har riktignok fått vidt spillerom her.

«Salomos seng», hører jeg noen si, «er Faderens favn.» Faderens favn? Det kan det nok ligge noe i. Jesus kalte seg selv «Sønnen i Faderens favn». Dette var hans leie fra evighet av. Her hvilte han i full nytelse av den faderlige kjærlighet – han som er Guds Jedidja, den Allerhøyestes andre jeg, hans vesens avglans og uttrykte bilde, og derfor gjenstand for hans fulle velbehag. Vokterne omkring denne fornemme sengen var de tusen ganger tusen – de sterke heltene som står tilbedende i det fjerne og dekker sine ansikter med vingene.

Men nei! Salomos leie i vår tekst er noe annet. Hva er det da? Kanskje tempelet, spør dere? Tempelet? Hvordan det? Jo, var det ikke på dette stedet Jehova fortrinnsvis hadde sin bolig? Nedlot han seg ikke her i sin nåde over paktens ark? Fylte ikke Herrens herlighet ofte huset, og sa han ikke selv om dette stedet: «Dette er mitt hvilested for all tid. Her vil jeg bo»?

Joda, men hvem var «de sterke som står omkring»? Og hvorfor trengte dette leiet – om vi kaller det tempelet – en slik beskyttelsesvakt? Nei, heller ikke tempelet er det som menes med ordet «leie».

Er det da kanskje Skriften, Ordet? Denne tanken har kanskje mer for seg. For vår Salomo hviler i Ordet som i et leie. Profetiene og forbildene omslutter ham; den som har øye for det, oppdager ham fra side til side, som i en gjennomsiktig innpakning. Det er sant at bare den som leser Skriften og Det gamle testamentes bøker rett, opplever at de er skrevet tvers igjennom med Kristi blod.

Og å holde vakt for dette leiet – hvem kan synes det er rart? En hel verden lå i kamp mot Ordet, men Ordet har overvunnet verden. Hele helvete raste mot det, men Ordet ble stående, og står uforandret til denne stund. Hvem våger å angripe det? Prøv bare å dømme Ordet; til slutt dømmer det uansett dere alle! Men hvor sant alt dette enn er, så er heller ikke Ordet det som menes med dette leiet.

Er det da korset? Korset – ja, visstnok kan også det kalles Salomos leie. Det er en paradeseng, hvor lite det enn kan se slik ut. Mannen som henger der, er en konge, selv om han svømmer i sitt eget blod. Se dette bleke ansiktet, bøyd ned mot brystet! Hvilken majestet i alle trekk! Hvilken himmelsk ro! Hør dødsropet: «Det er fullbrakt!» – et triumfrop over synden, verden, døden og djevelen; det er seiersbasunenes klang. Man skulle tro at korset var leiet, og likevel er ikke det heller det teksten sikter til.

Hva mener så teksten vår? Himmelen, kanskje? Himmelen er sannelig hans trone. Etter at hans forløsningsverk var fullført, sitter han og nyter sin seier ved Majestetens høyre hånd. Han har lagt seg til hvile lik en løve; hvem vil tørre å reise seg mot ham? I stolt ro fører han sitt kongelige styre og venter til alle hans fiender er lagt som skammel for hans føtter. Men nei, heller ikke himmelen er det leiet det tenkes på her.

Hva er det da? Salomos seng er utvilsomt **den sanne menighet**.

Ja, menigheten er hans leie; den er stedet hvor han evig vil bo og ha sitt tilhold. Her finnes hans vesen uavbrutt, her er han hvert øyeblikk til stede med

sin Ånd og sin nåde. I menigheten fant hans hjerte hvile. Han tørstet etter syndernes salighet, og her ble hans tørst stillet. Her fant hans dypeste begjær glede og ro.

I menigheten hviler han ut etter sitt blodige arbeid; i den nyter han lønn for sitt strev og sine smerter. Han hviler der i stille seiersglede; med sin kjærlighet hviler han i den, for hans eget bilde stråler ham i møte fra den. Han lever ved troen i hjertet og har tatt skikkelse der inne. Menigheten lever i ham, og han i den.

Han er Israels vokter som ikke sover og ikke slumrer; den overraskende, den tiltalende vennen, trøsteren og hjelperen i all nød. Og selv om man ikke alltid ser ansiktet hans, så ser man likevel hans hånd eller hans fot: Han er alltid til stede. «Se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende!»

Sion! Ja, du har æren av å være Salomos leie. Visstnok ser du ut som et usselt leie, ja, bare som et nødleie; men det kommer en tid da du skal være hans paradeseng, hans trone. Det skjer når ditt lys skal gå opp i glans og din herlighet skinne som en fakkel; når hans liv i deg legger bort sitt siste slør og trer frem i full klarhet.

Da vil han vise seg herlig på sin trone og underfull i sine hellige. Da er også du, Jerusalem, når han kommer til syne, Jehovas trone, og alle folk skal kalle deg Herrens by og den Helliges Sion i Israel.

III.

Hvilke omgivelser er det Salomos leie viser seg i? Tekstbeskrivelsen viser at det er nærmest innhyllet i nattens skygger. Og sannelig: sammenlignet med den morgen som venter menigheten, er dens vandring her på jorden som en natt. Dette føler vi på tusen måter. Slik natten slipper de ville dyrene løs, går den brølende løven listig omkring oss så lenge vi er pilegrimer i denne ørkenen. Omgitt av onde åndskrefter drar vi av sted, mens alvorlige overfall og fristelser truer fra alle kanter.

Solen har gått ned bak skyene, og vi ser ikke vår livsfyrstes ansikt. Bare en mild stjerneglans belyser veien vår; vi vandrer i det stille lyset fra hans ord og løfter. Derfor ser vi også de guddommelige tingene bare i et dempet lys. Vår forløsnings hemmelighet, vår fullkommenhet i Kristus, herligheten i vårt barnekår og glansen av vår fremtid hinsides – alt dette avtegner seg i troens speil, men bare i fjerne omriss, som tåkete bilder gjennom et fint vevd slør.

Likevel er det til vårt eget beste at vi ikke ser alt i et skarpere lys; vårt svake, jordiske og kjødelig sinnede kar ville ellers ikke tåle en så salig beundring.

Det er natt. Vi puster i en kjølig atmosfære, og hjertet må kjempe mot mange kalde krefter. Nattens redsler skremmer oss og får blodet til å stivne; vi ligner et menneske som går gjennom en mørk skog og tror han ser noe uhyggelig her og der. Han skremmes av tomme skygger og syner som bare finnes i hans egen innbilning.

Men det er også en natt hvor røvere forlater skjulestedene sine. Mordere ferdes på de mørke veiene; de fører ofrene sine mot avgrunner og gjør steinene på veien til farlige klipper. Slik er natten et bilde på vår vandring i dette livet.

Ja, vi går i fare hvor vi går. Det finnes snublesteiner og avgrunner overalt, og likevel er det ingen grunn til sorg for Guds folk.

«Se, omkring Salomos seng står seksti kjemper, av Israels kjemper. Alle er de væpnet med sverd, oppøvd i krig, hver med sverdet ved lend til vern mot nattens redsler.» For en ypperlig stilling for menigheten! For en herlig beskyttelse!

«Seksti kjemper» – et rundt tall, et bestemt tall for et ubestemt. Det er de sterke i hele hans hær, og sterke i Israel er de, det vil si slike som holder sin beskyttende makt over Israel alene. Alt som dekker, beskytter og vokter Israel, ligger i dette bildet av de sterke krigerne.

Først ser vi den store Mellommannens fortjeneste, som omgir Herrens folk lik hellige fjell. Dette er en mektig beskyttelsesvoll, ugjennomtrengelig og uinntakelig. Bak den trenger man ikke lenger å frykte forbannelse, vrede, dom eller straff. Vår guddommelige forløsers lydighet er også vår. For en dekning! I ham har vi lidt alt det vi fortjente for våre synder, og derfor kan ingen fare lenger ramme oss på grunn av vår skyld.

Gud, uten hvem ingen skapning kan røre eller bevege seg, verken tør, kan eller vil la noe skadelig ramme oss, ettersom vi bare har godt i vente takket være vår forløsers verk. Alt som kan bringe ulykke, må han fjerne med sin allmakt, så det ikke rammer oss. Hans rettferdighet byder ham å beskytte og bevare dem som sin øyesten. Det har de krav på som etter hans ugjenkallelige dom er syndfrie og rettferdige.

For det andre har Herrens folk et pant på sin evige sikkerhet i de tusen guddommelige løfter. De omgir Israels leie som en rekke høye og faste slott. Om det umulige skulle skje – at Kristi fortjeneste ved visse åndelige tilbakefall ikke maktet å beskytte oss – så ville løftet likevel holde oss trygge, ettersom Gud har forpliktet seg til å bevare oss evig. Om han forlot oss, ville han lyve og bli utro mot seg selv.

For det tredje danner de hellige engler et beskyttelsesbånd rundt det utvalgte folk på Guds befaling. De er utsendt for å tjene dem som skal arve frelse, og Gud har satt dem til å bære oss på hendene så vi ikke støter foten mot noen stein. Det gir dem en dyp og hellig glede å støtte enhver som deres store konge kaller sin bror.

Med vingede føtter følger de hvert velsignet vink som deres høye herre hver time gir dem til vårt beste. Ikke et øyeblikk lar disse vesenene, like mektige som de er høye og salige, oss mangle sin kjempende og beskyttende ledelse. Og selv om de leder veien vår inn i løvehuler og ildovner, går de likevel med oss.

For det fjerde har vi den mektigste styrken av alle. Som en uoverstigelig klippevoll og en brennende mur omringes vi av Guds egne egenskaper: hans kjærlighet, nåde, godhet og barmhjertighet, så vel som hans rettferdighet, visdom, allmakt og troskap. Som en veldig hær omringer de oss. Alle er de oss hengivne, alle er forbundet til vårt vel – alle, om jeg så må si, fullt ansvarlige for vårt vel. De sørger for at ingenting annet enn det som bringer velsignelse, skal møte oss.

Dette er de virkelig sterke, som alle holder sverd og er klare til strid. Hver har sverdet ved lend til vern mot nattens redsler! Hvem vil våge å kjempe mot

disse vokterne? Helvete, verden, djevelen, døden og synden – dere voldsomme makter, dere fryktelige majesteter! Regn ut hva det vil koste, før dere rykker i felten! Mot disse er dere som strå for ilden, eller som havbølger som splittes mot klippene.

Se, dere medforløste! Slik hviler vi i sikkerhet. Den ene beskyttelsesvakten etter den andre omringer oss; Gud selv er vår borg og vår festning – hvorfor skulle vi da frykte? Det finnes ikke noe mer grunnløst enn et Guds barns frykt og sorg, og det finnes ikke noe tryggere enn din fred, o Israel!

Men akk, så sjelden vi nyter denne freden i Jerusalem. Ofte går det oss som tjeneren Gehasi i Dotan: Så snart vi ser fienden leire seg med hester og vogner omkring oss, blir vi redde, og et motløst «Å, min herre, hva skal vi gjøre?» stiger opp i hjertet.

Men Ordet sier: «Frykt ikke! De som er med oss, er flere enn de som er med dem.» Når Herrens kraft følger dette ordet og åpner våre øyne, da bøyer vi blikket i skam: For se, også vi ser fjellene omkring oss fylt av flammende hester og vogner som beskytter oss.

Måtte Herren la dette skje med oss så ofte det trengs; måtte han skjerpe troens blikk for vår herlige stilling i Kristus Jesus, og gi oss styrke til alltid å si med apostelen: «Er Gud for oss, hvem er da imot oss?»

Amen.

Niende preken (Høys 1,13)

Tekst: Salomos høysang 1, 13

«Min elskede er for meg en myrrapose som hviler mellom mine bryster.»

I disse ordene hører vi brudens stemme. Hun priser sin Herre og Frelser og forteller hva hun eier i ham. Hun eier mye i ham – ja, hun eier alt. Derfor er hennes venn alltid hos henne; han er som en myrrapose som hviler ved hennes bryst. Likevel er det ikke slik at enhver benådet sjel har det samme forholdet til Herren som det hun har.

Sjulammits uttrykk i vår tekst blir som regel først et hjertets valgspråk når man har forsøkt seg på alle mulige selvgjorte anstrengelser for å bli hellig, og har blitt gjort til skamme.

Dere vil kanskje vite hvordan man kommer til Sjulammits stilling? Det skal dere få høre. Jeg skal i all korthet beskrive det åndelige livet slik de fleste kristne opplever det. Så vidt tiden tillater det, skal jeg underbygge dette med erfaringene til den troende predikanten hvis bekjennelse jeg nylig har lest – det innrømmer jeg – med stor interesse. Jeg vil vise dere:

1. Hva man vanligvis ønsker i begynnelsen av sitt kristenliv.
2. Hvordan man håper å oppnå det.
3. Hvor man til slutt havner.

I.

Fremfor alt må vi holde fast ved at vi her snakker om kristne. Det handler om mennesker som ikke bare er vekket, men som allerede er omvendt, benådet og har fått fred i sitt indre. I erkjennelsen av sin fortapte tilstand kom de gråtende til syndernes venn og ba om tilgivelse. De har funnet den, de er seg dette bevisst, og de hviler trygt og salig i denne vissheten.

La oss se nærmere på et av disse lykkelige menneskene, som nettopp har fått denne lodd. Å, hvor glad han er! Han føler seg lett og munter, som en liten fugl i treet, og han ville sannelig ikke byttet plass med noen konge. Han ønsker å bli i denne tilstanden og forstå det apostoliske ordet: «Likesom dere altså tok imot Kristus Jesus som Herren, så vandre i ham.»

Men han gir dette bibelstedet en falsk tolkning. Det varer ikke lenge før det vokser frem en egenvilje som skaper en lang rekke kamper, sorger og elendighet. Han vil nemlig noe mer med sin Kristus – noe annet enn bare å glede seg over hans fortjeneste.

Noe lignende skjedde med den kjære predikanten jeg nevnte. Like etter at han hadde fått tilgivelse, tenkte han – og hvem kan vel klandre ham for det? – «Det gamle er forbi; nå må alt i deg bli nytt. I alt du gjør, og i alt du lar være, må du fremstå som et nytt menneske, født av Gud.»

Dermed begynner han med fullt alvor og all sin kraft å legge av det gamle og ikle seg det nye mennesket. Han mener at dette nå er selve hovedsaken, det eneste det gjelder, og at han skal utføre det ved hjelp av Guds bistand og den kraften han har fått. En ufullkommen kristendom som bare beror på tilfeldigheter, slik han så hos de fleste andre, skulle man ikke finne hos ham. Han ville, uansett hva det kostet, fremstå som en fullkommen etterfølger av Jesus.

For å nå dette målet la han en plan. Han håpet at han ved å legge av den ene feilen etter den andre, trinn for trinn, skulle nå langt i løpet av ti eller tjue år – til den herlige nådens pris.

Slik tenker man gjerne i begynnelsen. Man tenker: De to spørsmålene fra katekismen – om hvor stor min synd er og hvordan jeg blir forløst – dem har jeg nå levende i meg. Nå må jeg konsentrere meg om kapittelet om takknemlighet, og bevise den i gjerning og sannhet.

Viljen er god, men ser man nærmere etter, viser det seg at den ikke strekker til. Man vil nødig bli værende i den dype ydmykelsen der man bare har synd å vise frem for Herren, og hvor man må leve av nåde alene. Med tiden vil man i det minste gjerne være og bety noe i seg selv; man ønsker ikke lenger å fremstille seg for Herren bare som en ussel misdeder.

Hør hva vår predikant sier: At man i begynnelsen av sin omvendelse må komme til Kristus som en fullstendig ribbet overtreder, det hadde han forstått godt.

Men at man må *forbli* en elendig synder – at man selv under vekst i nåden må kjenne sin totale naturlige elendighet og fordervelse like sterkt hver gang, og at man jo lenger man vandrer, desto mer skal føle seg hjelpeløs og sulten på nåde – det hadde aldri falt ham inn. Dette var et punkt han ennå ikke til enhver tid fant seg til rette i, men som han måtte lære seg på nytt hver eneste dag, ja, hver eneste time.

«Men når intet kjød kan rose seg for Gud,» vitner denne dyrebare mannen, «når Kristi hellighet og offer, sammen med den frie barmhjertighet, er vårt eneste grunnlag for salighet, og troen på Forløseren er den eneste veien dit – da kan det vel ikke gå slik som jeg hadde forestilt meg og håpet. Da må Gud la det onde som bor i meg, og som er min egen natur – selv om jeg ikke vil det – bli værende i meg til min ydmykelse, uten å ta bort så mye som en eneste del av det. Og det gode som bor i ham og tilhører ham, må han – selv om jeg gjerne skulle eid det selv – beholde hos seg til sin egen forherligelse, uten å gi meg så mye som en eneste gnist av liv eller lys som jeg kunne regne som min egen. Ellers ville jeg anse det som et selvlaget gode i min egen makt, og stadig bygge videre på det.»

Menneskets sanne forbedring, fortsetter predikanten, som er en del av den hellighet Jesus har vunnet og en frukt av hans Ånd, uteblir likevel ikke. Dette gjelder selv om man ikke straks kommer ut over synderens standpunkt, og selv om man ikke kommer dit at man stadig kjenner mindre til fordervet og i stedet

fester blikket på det rettskafne hos seg selv. Tvert imot: Ingenting fremmer menneskets forvandling mer enn det at man stadig må være og forbli en synder.

Ja, visst har mannen rett. Hovedsåret i det menneskelige hjertet, egenrådigheten, blir aldri grundigere helbredet enn på denne tunge veien. Der lærer man hva det vil si å miste sitt eget liv og gi Kristus alene æren.

Ethvert gode som blir oss til del, enhver bevaring fra synd, enhver seier over fristelser, hvert sukk som stiger til Herren, hver rette tanke og hvert ord talt i rett tid – alt dette lærer man å betrakte som noe som er gitt oss utenfra. Det tilhører ikke oss selv, men må hvert øyeblikk flyte til oss som en ufortjent nådegave fra Guds barmhjertighet, akkurat slik som syndstilgivelsen gjør i kraft av Kristi fortjeneste.

II.

Hva man vanligvis ønsker i begynnelsen av sitt kristenliv, har vi nå hørt: Man anstrenger seg for å bli stadig mer hellig i seg selv. For å nå dette målet prøver man ulike veier. La meg fortelle hvordan denne presten trodde han skulle nå målet sitt.

For det første forventet han svært mye av utholdende lesing, gransking, betraktning og stadig gjentagelse av Guds ord. Han tenkte at det å stå opp med et bibelvers, holde fast ved skriftsteder gjennom dagen og sovne inn med hellige betraktninger, ville få helliggjørelsen til å vokse og gro som gresset ved en bekk. Men håpet ble skuffet. Han merket ikke at kjødets lyster ble stillet eller opphørte ved hjelp av bibelversene hans.

Senere innså han også at hans tro på Guds ord i denne perioden bar mer preg av overtro enn av rett bruk. Han hadde brukt bibelstedene nesten som trylleformler som han håpet skulle hjelpe ham til å nå målet for sin selvopphøyelse. På en måte hadde han forsøkt å gjøre Ordet til sin frelser og til den som utsletter synden, i stedet for Jesus selv. Slik hadde han søkt hjelp hos veiviseren, i stedet for utelukkende å søke alt hos **ham** som veiviseren – altså Ordet – peker mot.

Da det ikke lyktes på denne veien, ville han se hva bønnen kunne utrette. Han foldet hendene og bøyde sine knær. Det ble bedt til faste tider og innimellom dagens gjøremål; alene og sammen med andre, stående og liggende i støvet. Ofte skjedde det med en slik anstrengelse og tvungen iver at det kunne høres helt ut på gaten. Men heller ikke her kom den stakkars mannen videre. Ingenting av det som lå ham mest på hjertet, skjedde.

Hans bønn var dypest sett et rop om hjelp til selvhjelp – et egenmektig forsøk på å tvinge til seg et gode som bare kan tas imot som en gave.

Senere forsto han at han egentlig ikke hadde trodd at Jesu bønnekamp i Getsemane og hans blod på korset virkelig hadde fullbrakt alt. Han hadde ikke hatt tillit til at Gud allerede var forsonet og villig til å si «ja» til våre fattige bønner. Han hadde snarere levd i den villfarelsen at han gjennom klage og gråt selv måtte «arbeide seg gjennom» Guds vrede. Han ville avtvinge den Evige bønnesvar som en lønn fremfor en nåde.

Men heller ikke denne veien ga resultater, bortsett fra en dypere erkjennelse av egen syndighet. Selvrosen over å være et salvet bønnemenneske døde hen under disse forsøkene. Han innså at all hans bønn var et selvgjort verk som ikke

sprang ut fra den levende kilden. Dermed falt det han trodde var hans pryd, bort som fillete klær.

Likevel ga han ikke opp håpet. Nå ville han, gjennom et hellig alvor, ved å forsake verden og være streng mot seg selv, sørge for at det syndige kjødet ble korsfestet. «Ja,» sa den tapre kjemperen til seg selv, «hvis du ikke skåner det gamle mennesket på noe punkt, men hver dag går hardt løs på det med et: ‹Det gamle skal dø! På korset med det!› – da må det syndige livet i deg bli tilintetgjort, slik at Ånden får fullt herredømme.»

Han satte alle krefter inn på å døde de jordiske lemmer og pine kroppen på alle vis. Klær og mat ble begrenset til det aller nødvendigste, og behovet for komfort ble møtt med forakt. Hva han så og hørte, begrenset han til en liten, alvorlig krets, og på tusen måter tvang han seg selv til å gjøre det motsatte av det han hadde lyst til. Han forsøkte til og med å drive ut det gamle menneskets fantasier og laster med fysiske slag og støt.

Men hva nyttet det? «Jeg har erfart,» bekjenner han selv, «at alt bare er en åndelig lek uten betydning. Jeg har lært at det gamle mennesket har for stor livskraft til at det kan sultes, plages eller piskes til døde. Jeg har innsett at man nettopp tyr til denne avmektige egenhjelpen i kampen mot sine uordentlige tilbøyeligheter, fordi man så gjerne vil gå utenom Kristi kors. Man prøver, på en finurlig måte, å være sin egen frelser. Skriften har selvsagt rett når den taler om å korsfeste kjødet, men jeg hadde ikke forstått hva det innebar, og enda mindre hvordan det skulle utføres.»

Dette er vår venns bekjennelse. Senere ble det klart for ham at dersom syndige begjær skal overvinnes, skjer det bare i en levende glede over den salige sannhet at Kristus allerede har tilintetgjort vårt gamle menneske for Gud på korset. Det skjer bare gjennom et fritt trosliv i nåden – ved at man gleder seg over sin frihet og fullkommenhet i Jesus, og ikke bekymrer seg om annet enn det man er og eier i ham.

III.

I ti hele år hadde denne mannen, som lengtet så sterkt etter hellighet, anstrengt seg med sine loviske forsøk. Og se: Han hadde absolutt ingenting vunnet; han hadde bare tapt på denne veien. Hjertets fred var borte, motet var borte, og håpet om at det noen gang skulle bli bedre, var forsvunnet. Alt han eide av egen rettferdighet og kraft, var tapt.

Men disse smertelige tapene var egentlig en vinning for ham. Det var nettopp gjennom dette nederlaget at han fant frem til det rette utgangspunktet og den rette veien. Den store elendigheten han nå erfarte, ble som søle – og sølen ble en helbredende øyesalve for ham. Han forsto forskjellen mellom loven og evangeliet, mellom den gamle og den nye pakt. Kristus ble forklart for ham i sin fulle herlighet, og han innså at han eide alt når han eide Kristus.

Nå gikk det et stort lys opp for ham: Han var allerede korsfestet med Kristus, han var død, oppstanden og faret til himmelen med ham. Ja, i Kristus var han fullt ut akseptert av den Evige, ettersom Frelserens rettferdighet var blitt hans egen.

Plutselig ble det klart for ham hvilken ond forbrytelse det er å strebe etter en annen verdighet enn den man allerede har i Kristus. Det var avskyelig å bruke tid og sinn på noe annet enn den glade beundringen av den nåden han hadde fått. Han så det som en elendighet å ikke i all ro tørre å stole på at **han** som kjøpte oss med sitt blod, også kan gjøre oss så hellige som vårt høye kall krever. Det var jammerlig å bryte den salige pakten med ham for igjen å legge seg under lovens krav.

Slik ble Sjulammits valgspråk også vår predikants. «Min elskede er for meg en myrrapose som hviler mellom mine bryster,» jublet det i hans indre. Fra nå av ville han ikke ha med noen andre å gjøre enn Kristus. Å alltid ha ham for øye og leve bare for ham, var nå hans eneste mål. Han forteller selv om den innsikten han har kommet til:

I kristendommen, sier han, har man ingenting annet å gjøre enn å tro, ta imot og nyte. Hvis man på noe punkt prøver å gå utover den enkle troen og gleden – eller hvis hjertet beskjeftiger seg med noe annet enn det Bibelen kaller tro – så skjuler det seg alltid en falsk innbilning om egen evne under overflaten. Da er det ens egen uberettigede virksomhet som rår, og den fører bort fra den rette veien. Det ender til slutt med en fornektelse av kraften i Kristi kors og en forherligelse av seg selv. Da arbeider og strever man mye, men uten resultat, fordi man overalt møter motstand fra Gud.

Så langt vår venn. Før han tenkte på noe annet, søkte han nå det sanne livet og velværet for hjertet som strømmer ut fra samfunnet med Jesus. Han forlot ikke lenger sengen om morgenen med planer bygget på loven, men med denne gledelige bevisstheten: «Jeg eier Kristus; hva mangler jeg da?» Slik hvilte hans venn ved hans bryst så lenge det var natt på hans jordiske pilgrimsgang, helt til den store dagen kommer.

Og sannelig ble denne vennen for ham «en myrrapose». Myrra er, som dere vet, en kraftig og velduftende vekst som styrker hjertet. Den bevarer mot forråtnelse, hindrer avmakt, styrker nervene og beskytter farlige sår mot betennelse. Alt dette – og enda større ting – gjør den korsfestede Kristus på åndelig vis når man holder fast ved ham i tro.

«Men hvordan gikk det så?» spør dere kanskje. «Nådde denne presten endelig målet og det nivået av helliggjørelse som han hadde strevet etter?»

Legg merke til hva jeg vil si dere: Hvis noe er i stand til å binde det gamle mennesket, dempe de onde lystene, gjøre verden så gallebitter for oss som mulig, heve oss over verden og dens elendighet og tenne oss for Guds ære, så er det nettopp fellesskapet i troen med de godene vi har fått i Kristus. Det er gleden over den nye pakt i hans blod og et stille hjerteliv i hans kjærlighet og nåde.

Er vår venn da blitt hellig? Ja, de rundt ham ville påstå at det har skjedd en stor forandring; at han er blitt ydmykere enn før, vennligere, saktmodigere, mer forsonlig, skånsom og tålmodig. Kort sagt: Man har aldri sett sannhet, ærbarhet, rettferdighet, kyskhet, elskverdighet, godhet og alt annet som hører til Åndens frukter, utfolde seg hos ham i så stor grad som nå.

Omgivelsene merket det, som sagt, men selv visste han ingenting om det. Han visste bare – og erfarte det stadig dypere – at han var en elendig synder, men

at han i Kristus var hellig og rettferdig for Gud. Det er nettopp i denne bevissthetenat de himmelske blomstene vokser, de som vi kaller kristne dyder.

Måtte Herren også opplyse oss, mine brødre, og vise oss den rette vei. Alt avhenger av Kristus; han er vårt Alfa og Omega. Ved denne åpne brønnen bør vi slå oss ned for alltid å øse av den. Måtte nåden gi oss tørsten og korset være den formende hånd. Da får sjelen hjelp i ett og alt, mens vi gleder oss i Gud og av hele hjertet kan synge med dikteren:

O sjelens klippe, ly og le,
du som et lam på korsets tre
led syndres død og smerte.
Av dine lidelser og sår
en yndig myrrakrans jeg får,
som hviler i mitt hjerte.
Den meg herlig balsam yter,
og jeg nyter sjeleføde,
ja, Guds himmelfred, den søte.

Tillegg: Jeg er svart (Høys 1,5–6)

Denne prekenen står ikke i den dansk-norske utgaven fra 1854, som ble oversatt etter den 6. tyske utgaven. Den er oversatt direkte fra en senere tysk utgave, der den er preken nummer III.

Tekst:

> «Sort er jeg, men yndig, dere Jerusalems døtre – som Kedars telter, som Salomos telttepper. Stirr ikke på meg, fordi jeg er så mørk, fordi solen har brent meg! Min mors sønner ble harme på meg, de satte meg til å vokte vingårdene. Min egen vingård har jeg ikke voktet.» (Høys 1,5–6)

Det er Sjulammits ord dere nettopp har hørt – ordene til den benådede sjelen. Et merkelig vitnesbyrd hun gir om seg selv! Sjulammit beskriver hvordan hun ser ut, både innvendig og utvendig. Hun lar oss se sin sanne skikkelse i et tro og treffende bilde, og samtidig forteller hun oss i forbifarten noe merkverdig fra historien om sitt indre liv.

La oss åpne ørene vidt og prøve å lodde dybden i ordene hennes. Vi skal se på:

1. **Sjulammits mørke og svarthet:** «Jeg er svart, solen har brent meg svart.»
2. **Hennes ynde og skjønnhet:** «Jeg er yndig som Kedars telter, som Salomos telttepper.»
3. Og til slutt skal vi legge oss på hjertet **den erfaringen hun nevner:** «Min mors barn er harme på meg. De satte meg til å vokte vingårdene. Men min egen vingård har jeg ikke voktet.»

I.

«Jeg er svart!» For en underlig bekjennelse! Den Høyestes brud – svart?! Hvor rett imot fornuften og den naturlige tankegangen alt går i Jesu rike! Man skulle for eksempel tro at man først må bli hellig og så bli benådet – slik ville det være i orden. Men regelen i dette riket snur det om og sier: Først benådet, og så helliggjort etterpå.

Fornuften tenker at veien til freden må gå gjennom dyden. Men Guds regel setter freden med Gud først og lar dyden følge som fredens frukt – ikke freden som dydens frukt. Den naturlige visdommen forestiller seg at et menneske først må bli rettskaffent, og så får det borgerrett i himmelriket. Men Guds visdom har gitt riket til syndere, og regner det rettskafne livet blant de tingene man ikke får del i utenfor, men først innenfor riket.

Fornuften kan ikke tenke seg annet enn at et Guds barn må være et helt rent og plettfritt vesen. Og se: Her trer et slikt Guds barn fram, en sjel som er helt overgitt til Herren, og sier rett ut og uten å legge skjul på noe: «Jeg er svart, dere Jerusalems døtre, svart både innvendig og utvendig.»

Og hvor kommer denne svartheten fra, du makeløse elskerinne? «Solen har brent meg svart.» Solen? Hvilken sol da? Vel ikke rettferdighetens sol, som bærer bare legedom under sine vinger og er kilden til alt lys? Jo, nettopp den. I dens nærhet, i hetebrannen fra dens stråler, er Sjulammit blitt svart.

Hvor kommer hun fra, den gudfryktige duen? Fra verden kanskje, så fjærene hennes ble støvete der? Fra synderveien, eller fra anfektelsens ildflammer? Slett ikke. Hun kommer rett fra kongens kammer. Der har hun gledet seg over ham og lest seg på hans nådes vin. Og idet hun forlater dette hellige stedet, finner hun at hun er svart.

Hvorfor svart? Svart av solstrålene hun lå og hvilte i. For hennes konge, Kristus, som hun var hos, han er solen. Svarte er vi alle av naturen; helt fra fødselen av er fargen på vårt hjerte, vårt vesen og vårt liv svart.

Men hvem vet det? Vår svarthet og syndighet er skjult for oss helt til den evige solen trekker oss inn i sin lyskrets. Den er skjult til vi i den strålende nærheten av Guds herlighet blir oss bevisst vår egen skygge, og ved hans Ånds åpenbaring ser ned i de lysløse avgrunnene i vår natur. Da heter det: «Jeg er svart, dere Jerusalems døtre, solen har brent meg svart.»

Hvordan gikk det med Jesaja da han plutselig ble rykket inn i nærheten av denne solen og så Herren sitte på sin opphøyde trone? Med ett var han brent så svart og følte seg så ussel og så elendig at han begynte å skjelve for seg selv og for Gud. Han ropte i angst: «Ve meg! Jeg er fortapt, for jeg er en mann med urene lepper.»

Hvordan gikk det med Simon Peter da han ble var at soloppgangen fra det høye var med ham i den lille båten hans? Som truffet av lynet falt han ned og ropte: «Herre, gå fra meg, for jeg er en syndig mann!» Med andre ord: «Jeg er svart, dere Jerusalems døtre; solen har brent meg svart.»

Og da Herren vendte ansiktet sitt mot tolleren Sakkeus i morbærtreet, hva var det første inntrykket han fikk av dette blikket? Tolleren ble en synder, ble svart i sine egne øyne og begynte å bekjenne: «Har jeg presset penger av noen, skal jeg gi det firedobbelt igjen.»

Slik går det fremdeles. Når Herren kommer oss nær, er den første virkningen av hans nærhet at vi ser all vår innbilte glans løse seg opp som tåke, og at vårt mørke trer fram for øynene våre. Solen brenner oss svarte. Når Herren river himmelen i stykker og farer ned for å gi seg i lag med et menneskebarn og opprette sin pakt med det, er det første som skjer, at menneskebarnet blir brent svart og erkjenner sin elendighet.

Og den som ennå ikke vet noe om denne solbrenten – tro meg – han har heller ikke ennå møtt solen. Han står fremdeles utenfor, og forberedelsene til paktsslutningen har ennå ikke skjedd hos ham.

«Jeg er svart,» sier bruden. Hvordan vet hun det? Kommer hun ut av den første botens ildovn, som en synder som nettopp er blitt vekket? Slett ikke. Hun

sier det ut fra det skjulte samfunnet med Herren, ut fra nådestanden og kongens kamre – som en benådet, som en borger i riket. Og likevel svart? Ja, det undrer mange.

Men det undrer ikke den som er plantet i den samme grunnen som bruden og ført inn på den samme frelsesveien. Han vet godt at man ikke kan leve i fellesskap med den store nådesolen uten å oppdage nye skygger i seg selv hver dag under dens klare lys. Han vet at man blir svartere for hver dag i samfunnet med Kristus, og at man for hver dag finner sin sjels naturlige tilstand verre.

De som så lett og så snart begynner å rose seg av sine fremskritt i helliggjørelsen, vekker i det minste vår mistanke om at de kanskje ikke vandrer nok i Jakobs lys og ikke har nok samkvem med Herren selv. Sakens natur tilsier det, og de helliges erfaring bekrefter det: Jo mer fortrolige vi blir med Herren, og jo nærmere vi kommer ham, desto skarpere blir også blikket vårt for dybden av vår egen fordervelse.

Hver ny innsikt i Immanuels herlighet blir en fakkel som lyser klarere på vår egen elendighet. Hvert nytt blikk inn i renheten i hans vesen og hans vilje gjør oss klarere bevisst vår egen urenhet. Hver ny nådegave fra ham blir glødende kull på vårt hode og skjerper og vekker følelsen av at vi er uverdige.

Hver ny erfaring han lar oss gjøre av hans kjærlighet og troskap, stiller vår egen mangel på kjærlighet, vår troløshet og vårt kalde hjerte skarpere fram for øynene våre. Slik vil vi for hans ansikt hver dag oppdage nye rynker og nye flekker i oss som vi hittil har oversett.

Hver dag får vi ny anledning til å ydmyke oss for hans føtter – og til å glede oss inderlig over at bryllupskledningen vår for lenge siden er vevd og ferdig, og at Kristi blod og rettferdighet fullt ut er nok til å dekke oss for Guds domstol.

Ja, bare vær og vandre i Kristus og ha samkvem med ham – jeg står inne for at Sjulammits bekjennelse da vil være din helt til du dør: «Jeg er svart, dere Jerusalems døtre. Solen har brent meg svart.»

«Jeg er svart.» Sjulammit er svart i sine egne øyne, men svart også i øynene til verden omkring henne. «Stirr ikke på meg, fordi jeg er så mørk.» Solen hennes har tatt fra henne den naturlige fargen og brent henne brun. Hva bærer den gjenfødte sjelen ennå på seg av alt det som verden kaller vakkert og har behag i? Alt er nå visnet som gress under heten fra strålene som har skint på henne.

Hun lar seg ikke lenger se i lagene til sine tidligere kamerater. Hun har forlatt de lettsindige verdensbarnas råd, som hun før stemte så muntert i med. Hun morer seg ikke lenger og spøker ikke med dem som før, og hun har ikke lenger noe å bidra med til deres fornøyelser og underholdning. Hun bryr seg ikke lenger om ytre glans og blendende skinn. Den verdslige dannelsen har mistet sin verdi for henne, det verdslige selskapslivet sin tiltrekning, og den verdslige synsmåten og tenkemåten har mistet sitt feste og sin sannhet.

Læren om avmakt som Sjulammit bekjenner seg til – den som ikke vil la mennesket beholde noe, overhodet ingenting – det fattige syndervesenet hun bærer på, det stille alvoret hun opptrer med, den skarpe dommen i munnen hennes over vantro og likegyldighet overfor sannheten, all denne evige syngingen og bønnen og bibellesningen som hun fyller timer og dager med: Å, hvor alt dette

byr verden imot, og hvor motbydelig det er for den! Da regner det hån og øknavn ned over stakkars Sjulammit.

Hun blir spottet, baktalt og hånet, så hun nok kan si: «Jeg er svart, dere Jerusalems døtre – svart for verden.» Men hun legger til: «Solen har brent meg svart.» Over det er hun glad, og hun lar folk rase.

Og om hun på kjøpet ble svart av kors, forfølgelse og ytre trengsels hete – svart i den betydningen Job mener når han sier: «Min hud er sort» – så ville hun heller ikke da bli forvirret. Også da ville hun med godt mot være trygg på at også denne svartheten kommer fra hennes brudgom, fra hennes sol.

«Jeg er svart.» Hva bruden mener med dette i sin alminnelighet, vet vi. Men kanskje har bekjennelsen samtidig sin grunn i en særlig sjelstilstand.

I samfunnet med sin Herre opplever den kristne dager og timer da han så å si og etter det ytre skinnet slutter å være en mørk måne, og selv bryter fram som den oppgående solen i full stråleglans. Det er tider da han i gudfryktig frimodighet stiger opp med vinger som en ung ørn og helst vil oppsøke de høyeste murer for å springe over dem med sin Gud.

Å, for en lykkelig tilstand! Da skulle man ønske å se Antikrist selv samlet omkring seg sammen med alle djevler, for å bekjenne Kristus og hans blod fritt opp i ansiktet på dem og trå dem under føttene med Kristus. Da skulle man ønske å stige opp på det første det beste taket og rope ut over gatene at Kristus er Herre, til Guds Faders ære.

Å, den søte styrken man da finner i hjertet til å oppfylle alle Guds bud! Å, den brennende kjærligheten og den glødende andakten sjelen da er tent i! Man tror ikke lenger, man ser; man taler ikke lenger, man profeterer og synger salmer. Munnen er blitt som en kilde som aldri tørker ut, og fra den flyter det ikke annet enn melk og honning av evangelisk visdom og trøst.

Man er i den tilstanden der David en gang jublet: «Herre, i din nåde hadde du grunnfestet mitt fjell … Aldri i evighet skal jeg rokkes!» – og man roper allerede glad: «Ha, ha! De evige hauger er blitt vår eiendom!» (jf. Esek 36,2) Men før man vet ordet av det, er det plutselig slutt på all herligheten. Datter Sion er kastet ned fra himmelen til jorden igjen, og glansen hennes er borte som et skyggebilde.

Man føler seg ranet for alle merkbare gaver, for alle salige bevegelser i sinnet og for all den søte styrken. Det er slutt på å profetere; salmesangen går ikke lenger med glede, og loven blir igjen en byrde og et strev. Da er man som et avløvet tre om høsten. Hele glorieglansen som vi en tid prunket med, til glede og forundring for våre kamerater, er strøket av som et slør og slukket rundt oss til siste glimt.

Da heter det igjen: «Jeg er svart.» Og Sions døtre ser godt hvordan vi med ett er blitt så svarte og glansløse, særlig sammenlignet med vår tidligere tilstand og vårt tidligere liv. Og de som har mindre lys, og som ennå ikke forstår å verdsette slike førelser fra Herren, synes det ser ut som om vi har falt tilbake i den gamle naturtilstanden – som om vi plutselig har falt bort fra Herren og hans samfunn og kjærlighet.

Men da kan Sjulammit trygt rope til dem: «Stirr ikke på meg, fordi jeg er så mørk. Solen har brent meg. Døm meg ikke etter den brune fargen min. Og la

dere slett ikke forvirre av den tørken, stumheten og andpustenheten som plutselig har kommet over meg, som om det var et tegn på at båndet mellom meg og min sol var løst.

Det er ikke fordi solen min er langt borte, nei, det er av dens nærhet og dens virkning at huden min er blitt så brun og så tørr, og at glansen min er borte. Brudgommen min har selv tatt fra meg fylden av merkbar nåde som jeg levde i overflod av. Han har gjort det for at jeg ikke skal bli hovmodig, men frykte, og for at jeg ikke skal glemme min fattige stand som synder og tigger, men lære å tro trofast uten å se og smake – bare på ordet alene.

Så stirr altså ikke på meg fordi jeg er så mørk, og bli ikke betenkt, forvirret og tvilende av den grunn. Tro meg: Solen har brent meg svart, og pakten vår står like fast som før.»

Nå hender det også at Herren brenner sine barn svarte på en annen måte. Han lar det skje – til deres frelse, for å fremme deres ydmykhet og for å øke deres opplevelse av at de trenger hjelp – at spedalskheten i deres syndighet trer fram fra det indre og ut i det ytre, så den ikke forblir skjult for dem, men blir åpenbar.

Om denne solbrenten kunne mye sies. Men det kunne være noen blant dere som ennå ikke kunne bære det, og som ville bli ført inn i en sørgelig misforståelse. Derfor tier vi heller om det, og vender nå i det hele tatt blikket bort fra Sjulammits svarthet og mot hennes ynde.

II.

«Jeg er svart,» sier bruden, «men yndig.» Svart og yndig på samme tid? For en motsetning! Og likevel kan Sjulammit med sannhet si: «Jo svartere jeg er i mine egne øyne, desto vakrere er jeg for ham.» Hans hengivenhet til deg retter seg etter målet og graden av din selverkjennelse og din følelse av synd.

Anklager du deg alvorlig for ham for en enkelt synd, er du hjertelig velkommen hos ham. Begynner du å sukke: «Mine synder er flere enn sandkornene ved havet», da er du ham enda kjærere. Tar du til slutt alt sammen – alt du har og er av deg selv – og kaster det bort som skarn og avfall som bann og forbannelse henger ved, og lar ikke noe godt være igjen for deg selv, da er du ham aller kjærest.

Bare én klage tåler han ikke, Kains klage: «Min skyld er større enn at den kan tilgis meg.» For der har Satan fingrene med i spillet og vil stenge kilden av Kristi blod for synderen og forringe hans fortjeneste. Han tilgir heller tusen synder enn én. Han leger heller dype sår enn små, og truer heller bort store smerter enn små. For slik blir hans barmhjertighet mer herliggjort, hans kjærlighet satt på en høyere lysestake, og det helbredede hjertet knyttet tettere til ham i takknemlighet og gjenkjærlighet.

Og kommer et menneske til ham og klager, ut fra grundig erfaring av sin elendighet, at det ingenting er og ingenting kan – å, hvor velkomment er ikke det for ham! Da har han helt frie hender og gjør arbeidet helt alene. Da har han rom nok for sine under og anledning til å vise hvem han er og hva han kan. Jo svartere i mine egne øyne, altså, desto yndigere for ham. «Jeg er svart, men yndig.»

Hvor yndig da? Yndig og vakker som Salomos telttepper. Salomos tepper kan nok ha vært kostbare og prektige. Men jeg kjenner ett teppe som ingenting overgår i glans og skjønnhet. Det er ikke laget med menneskehender, og intet menneske kan lage det etter. Den evige kong Salomo har vevd det under sterke rop og tårer.

Dette teppet er det eneste rene for øynene til ham som ikke engang himlene er rene for, og som finner feil hos sine engler. Han kan ikke oppdage en eneste liten flekk på det. Og dette teppet har en underfull kraft: Det kunne skjule selv Satans svarthet for den Høyestes flammeblikk, om det var mulig at Satan ble svøpt inn i det.

David, Maria Magdalena, røveren på korset og hva alle synderne ellers heter, har i dette teppet fått Faderens velsignelse og er ved det blitt opphøyet over himmelens stjerner. Og Abraham behaget Gud av ingen annen grunn enn at dette gylne dekket hyllet ham inn.

Hva er dette for et underfullt teppe? Det er frelsens drakt; det er rettferdigheten til vår borgen, som blir tilregnet troen av nåde. Dere vet det jo: Er vi i Kristus, så er det ingen fordømmelse for oss lenger, slik Ånden vitner. For Jesu skyld ser Gud på oss som rettferdige, som om vi var det, fordi han var det for oss. Forbannelsen og dødsdommen blir helt tatt bort fra oss, fordi den allerede er fullbyrdet på oss i personen til vår borgen og stedfortreder.

Og dette teppet av vår Salomos tilregnede rettferdighet er ikke for kort og ikke for smalt til å dekke oss helt, med alle våre synder. Det er heller ikke for tynt og løst vevd til å skjule enhver flekk og hvert svart punkt på vår skikkelse helt for Guds blikk. Gud være lov og takk!

Denne kledningen holder på den ytterste dag og bringer oss like sikkert til Jerusalem som Salomo selv dro inn i byen i den. Svøp deg bare inn i den, så skal Faderens velsignelse ikke mangle deg, og også til deg skal det lyde: «Forbannet være den som forbanner deg, og velsignet være den som velsigner deg!»

Ja, Sjulammit er vakker og yndig – yndig som Salomos telttepper. Ja, hun er kledd i sin konges egen gullbrokade, i Salomos egen fyrstekledning, i hans egen rettferdighet.

Men også innvendig er hun herlig tross all svartheten, slik David sier: «Overmåte herlig er kongedatteren der inne.» Og hennes ynde er ikke bare som Salomos telttepper, men også – det sier hun selv i vår tekst – som Kedars telter. Kedarittene var et gjeterfolk som levde i den arabiske ørkenen og som uten fast bosted dro fra den ene beitemarken til den andre. De bodde i lette hytter eller telt, som dels var brent svarte av solheten, dels var laget av svarte geiteskinn.

Med slike Kedar-telt sammenligner Sjulammit seg – først igjen med tanke på sin svarthet, men så også med tanke på at hun hviler i strålene fra sin kongelige sol og vandrer i Jakobs lys og for Herrens ansikt. Men først og fremst tenker hun her på læren om «Kristus i oss», mens hun ved Salomos telttepper heller hadde «Kristus for oss» for øye.

Sjulammit er et Kedar-telt: i seg selv svart, ringe og uanselig og svidd av heten, uten skikkelse i sine egne øyne og for verden, og omgitt av elendighet på alle kanter. Men hun er vakker, yndig og høyt opphøyet som bolig for den store

hyrden for sauene, for den evige morgenstjernen. Han går inn og ut her; her har han sitt hvilested, her er skueplassen for hans under, og her gjør han sine gjerninger.

Kristus har fått rom i henne og gjør seg dette rommet stadig større. Det nye mennesket i henne lengter oppover, sukker og stunder. Det har brutt med synden og hater og avskyr den i enhver skikkelse. Det gråter og sørger over kjødets svakhet og fordervelse, føler seg hjemløs i verden som en fremmed og har ingen glede av verdens vesen. Det elsker, lovsynger, synger og ber. Se, det er Herrens verk, skapt i hans eget bilde.

Og uten å bli trett er Herren virksom i henne ved sin Ånd for å styrke denne nye skapningen og la den vokse, og for å krenke, svekke og drepe den gamle Adam mer og mer. Det er Kristus som refser og trøster Sjulammit i hennes indre, som taler til henne og reiser henne opp, som gir henne smerte til helse og yndig fred, alt etter hva hun trenger.

Kan ikke Sjulammit da si at hun er et yndig telt, en bolig for Herren, et telt der brudgommen går inn og ut? Slik står hun og holder døren vidt åpen med bønn og sukk. Og her kan man med sannhet si: «Se, Guds bolig er hos menneskene!» Å Israel, hvor finnes et så herlig folk som har guder så nær seg som Herren vår Gud og Frelser er nær deg!

«Jeg er yndig som Kedars telter.» Og denne ynden består også til slutt i at hun ikke lenger går dit hun selv vil. Som Kedars telt ble båret av gjeterne sine, blir hun båret, flyttet og satt ned av sin konge Salomo, dit han og hans kjærlighet finner det godt. Hun tilhører ikke lenger seg selv, men sin trofaste Herre og Frelser – med legeme og sjel, i liv og i død.

Hun vet seg i hans hånd og ved hans bryst, og overlater seg gjerne til hans førelse, enten han vil gi henne plass på den fete beitemarken eller i ørkenen.

Og slik kedarittene vandret med teltene sine og slo dem opp snart her, snart der, slik er også hun seg godt bevisst at hun er fremmed i denne verden. Med glede vet hun at hun ikke har noen by her som forblir, men søker med lengsel den som kommer. Hun tenker med glad håp på den tiden da kongen hennes helt skal bryte ned hennes legemes ringe telt for å gi henne en ny bolig, full av glans og herlighet.

Ja, du er svart, du Herrens brud. Men vi vil ikke stirre på deg fordi du er så mørk. Se, solen har brent deg svart. Du er også vakker og yndig – vakker som Salomos telttepper og som Kedars telt.

III.

Hva har så bruden mer å fortelle? «Min mors barn,» sier hun, «er harme på meg. De satte meg til å vokte vingårdene; men min egen vingård har jeg ikke voktet.»

«Min mors barn?» Sjulammit mener sine medborgere i riket, de som gikk den samme veien som henne og fikk glede seg over den samme borgerretten, borgerretten i Sion. Men de hadde ennå ikke vandret lenge i Jakobs lys. De var ennå kommet for kort på opplysningens vei til å kunne tenke seg at livet fra Gud også kan være et skjult liv – et liv som er blottet for glansen av ytre, gudstjenestlig

travelhet. Et Guds menneske som var fratatt alt, var ennå en uløselig gåte og et mysterium for dem.

Nå tenker jeg meg at det nettopp var i denne tilstanden av ytre glansløshet og avløving de fikk se Sjulammit. De kjente henne som et så høyt begavet og frimodig vitne. Med sin strålende virksomhet utad hadde hun stått der som en profetinne, som et fyrtårn i natten. Hun hadde vært uuttømmelig rik på visdomsord, vekkende taler, følelsesfulle utgytelser og salvede bønner.

Hun forsto å overøse alle hjerter med levende vann, smelte dem i salig rørelse og rive dem med seg fra den ene balsamhaugen til den andre. Hun levde bare for brødrene og fellesskapet med dem, og var vant til å skynde seg fra det ene møtet til det andre for å åpne sine skatter blant dem.

Hun ville ikke vite av noen annen virksomhet enn den for Guds rike. Fra morgen til kveld var hun med den mest brennende iver bare opptatt av å omvende, oppbygge, styrke, vekke og trøste brødrene, og i alt dette strålte hun som en mester i Israel.

Og se: Hvor plutselig er den ikke tørket ut, denne overstrømmende kilden! Hvor er den ikke med ett blitt visnet, denne blomstrende rosen – så avbladet og uten duft! Se, Sjulammits ild er slukket, iveren hennes er kjølnet, og følelsesrikdommen hennes er tørket inn. Trangen hennes til å evangelisere er som død, munnen hennes er lukket, og hennes ferd er blitt tilbakeholden, stille og ensom.

Søstrene ser det med beklagelse; de synes inderlig synd i at de nå ikke har noe som helst igjen av sin venninne. Ja, de ser det med uvilje, fordi de mener at de i denne forandringen hos Sjulammit ser intet mindre enn et fullstendig tilbakefall til den gamle naturtilstanden. Akk, stakkars Sjulammit må bli ikke bare en gåte, men til og med en anstøtsstein for sine egne søstre.

Og likevel har hun i virkeligheten så lite falt tilbake, så lite løpt fra sin Herres og Mesters skole, at hun tvert imot bare er flyttet opp i en høyere klasse på denne skolen. Der skal hun øves i å tro uten å se og smake. Der skal hun lære Asafs skjønne kunst: å ha nok i Herren alene i verden, og om både legeme og sjel visner, likevel å være glad og full av fred. For det er ikke dette eller hint fra Herren, men Herren selv som er blitt vår del og vårt hjertes trøst.

Men dette var søstrene ennå ikke kjent med. Så langt rakk ennå ikke deres indre lys at de i den forandringen som var skjedd med Sjulammit – i hennes ytre avløving og svarthet – kunne se Herrens vise og kjærlige hensikt og førelsen fra den mest trofaste av alle hyrder. De mente å se helt andre ting i det, og Sjulammit falt ikke i smak hos dem. «Min mors barn er harme på meg!»

Og hva ville så disse uforstandige med henne? De ville sette henne til å vokte **sine** vingårder. Det vil si: De ville dra Sjulammit tilbake til det området og den kretsen av gjøremål og virksomhet som de selv boltret seg i og hadde sin glede av. Inn i den formen og skikkelsen for kristenlivet som de selv likte, ville de i godmodig, men blind iver trekke Sjulammit tilbake.

Slik grep de ukallet inn i Herrens arbeid. Og se, det lyktes dem også – i det minste for en kort tid. Sjulammit ga etter, og Herren lot det skje. «De satte meg til å vokte vingårdene.»

Det Sjulammit fikk erfare, har allerede mange erfart, på den ene eller den andre måten. Spør dere hvordan? Hør! Man er en kristen, man har tatt farvel med verden og lever for Herren. Man er opplyst og rik på kunnskap, brødrene regner en for tro, ærlig, dyktig og virksom, og så mener de at de kan bruke oss snart her, snart der.

Her heter det: «Kom og forkynn for oss!» og der: «Kom og led foreningen vår!» Snart skal vi ta oss av den ene saken, snart av den andre; nå skal vi påta oss dette arbeidet, så et annet – og hva det enn er for saker vi blir betrodd å forvalte.

Og hvordan skulle vi kunne stå imot brødrenes bønner, særlig når de går ut på å drive fram og fremme Guds saker? Så sier man «ja» til det – riktignok ofte drevet mer av kjøtt og blod, som så gjerne vil være høyt på strå, enn av Kristi Ånd.

Så farer man omkring i hellig arbeid fra morgen til kveld. Man er så virksom, man vet å gjøre alt så godt og ordne alt så dyktig, og man blir rost og oppmuntret fra alle kanter, så det er en fryd. Da har man alltid hendene fulle for Herrens rike. Man forkynner, man formaner, man utlegger Skriften for brødrene og ber med dem, man forteller dem nyhetene fra Guds rike, man leder foreningene deres – og hva de ellers heter, alle de hellige gjøremålene man lever og ånder i.

Og i seg selv er alt dette både godt og prisverdig; hvem vil nekte for det? Men se: Før man aner det og merker det, er ens eget hjerte med sine behov helt kommet ut av syne. Det skjulte og velsignede samfunnet med Herren selv er brutt og har lidd nød; ja, selv lengselen etter det døde langsomt bort, som om hjertet hadde funnet sin fulle tilfredsstillelse i det ytre maset.

Og når man ved Guds barmhjertighet får synet igjen, må man klage med Sjulammit: «De satte meg til å vokte vingårdene; men min egen vingård har jeg ikke voktet.»

Var det altså på denne måten det skjedde at også Sjulammit glemte sin vingård? Jeg tror ikke det. Sjulammit var i en annen situasjon, og jeg tror den var denne: Solen har brent oss – i den betydningen nemlig at man føler seg fratatt den merkbare nåden og drevet ut fra den salige tilstanden der man så, smakte og følte, og ut igjen i det tørre og øde landet.

Hva vår Guds kjærlighet ville oppnå med slike tilsynelatende harde førelser av de troende, er kjent. Våre medkristne merker forandringen som har skjedd med oss. De liker ikke at glansen vår er så falmet, og at skjønnheten vår er så borte. De er harme på oss og gir til og med uttrykk for bekymring for at vi kan ha falt tilbake. Det krenker oss dypt, det kan vi ikke bære – og se, hva skjer da? Vi tar fatt for å arbeide oss tilbake til den tidligere tilstanden **selv**.

Da trer vi fram igjen, og Herren kaller oss ikke. Da vil vi profetere igjen, og Guds Ånd driver oss ikke. Da vil vi være salvet igjen, og det finnes ingen olje. Vi vil varme andre, og vår egen ild er slukket.

Kort sagt: I stedet for å ligge stille for Herren og i bønn og hengivenhet vente på at hans pinseånde skal komme tilbake, vil vi seile mot vinden. Vi prøver med årene til våre naturlige krefter, og legger an på å erstatte mangelen på Guds åndelige kraft ut fra oss selv. Vi vil ta tilbake på våre egne skuldrer det arbeidet Herren har forbeholdt seg selv. Vi vil med makt pumpe det levende kildevannet

opp fra den tørre sandgrunnen i vår egen natur, i stedet for å øse det fra klippen som fulgte med.

Vi har kommet bort fra Herren og har gått oss vill og gått oss bort i en ynkelig, ydmykhetsløs egenvilje og egenvirksomhet. Og når Herren så åpner øynene våre igjen, må vi dømme oss selv med Sjulammit og klage: «De satte meg til å vokte vingårdene, men min egen vingård har jeg ikke voktet.»

I stedet for å bli med min sjel i min Herres fellesskap – den dyrebare vingården og paradiset der det er fylde av overflod og kraft – og i stedet for å bli ved den levende kilden og overgi meg som et barn til Jesu førelse, har jeg gått meg vill ut i en ørken av innbilsk egenvirksomhet, fremmedgjort for Gud.

Nok om dette. Mine brødre! Da byen Jerusalem var bygd opp igjen etter fangenskapet i Babel, ga Nehemja denne befalingen: «Jerusalems porter skal ikke åpnes før solen brenner hett!» Denne befalingen gjelder fremdeles i åndelig forstand. Jerusalem blir ikke lukket opp for noen uten at den evige verdenssolen først har skint hett på ham og brent ham svart i hans egne øyne.

Å, måtte hver den blant oss som ennå synes han er hvit og vakker, snart med Sjulammit kunne si ut fra en dyp og grundig erfaring av sin elendighet: «Jeg er svart, dere Jerusalems døtre!» Ikke slik at han da renset seg selv – det kan intet menneske gjøre av egen kraft (Jer 13,23) – men slik at han fikk erfare den rensende kongekraften hos ham som kler alle sine barn i hvit silke.

Den evige kong Salomo være med oss alle! Måtte han svøpe oss inn i sitt gylne teppe og gjøre oss yndige som Kedars telt. Amen.

Om Friedrich Wilhelm Krummacher

1796–1868

Friedrich Wilhelm Krummacher (1796–1868) var en tysk predikant fra den reformerte tradisjonen og en av de mest kjente vekkelsespredikantene i Tyskland på 1800-tallet. Han var prest blant annet i Elberfeld i Wuppertal, senere ved Trefoldighetskirken i Berlin, og fra 1853 hoffpredikant i Potsdam.

Prekenene hans om profetene Elia og Elisja ble utgitt i flere bind og oversatt til mange språk. De forener levende fortellerkunst med en klar forkynnelse av Kristus.

Krummacher ble også lest i Norden. C. O. Rosenius siterte ham ofte og gjenga deler av prekenene hans i artiklene sine i Pietisten. Flere av Rosenius' artikler bygger uttrykkelig på Krummacher, blant annet «Vår frelses høvding», «Enken i Sarepta», «Den sanne kirke» og «Ikke så at jeg alt har nådd dette», og i «Helliggjørelsen (II)» gjengir han en lengre fortelling fra Krummachers avsluttende preken over Høysangen i Salomo og Sjulammit.